

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

///) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 8.

ÅREN

1891—1895.

HALLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Länets gränser hafva icke under den femårsperiod, denna berättelse afser, undergått förändring, i följd hvaraf länets *ytvidd*, såsom i senaste berättelsen angafs, kan beräknas utgöra 4,921.27 kvadratkilometer, af hvilka 4,771.36 kvadratkilometer äro land och 149.91 kvadratkilometer sjöar.

I afseende å länets *administrativa indelning*, för hvilken i samma berättelse blifvit närmare redogjort, hafva under perioden, i följd af nådiga brefvet den 31 december 1892, följande förändringar blifvit vidtagna, nämligen att från och med ingången af år 1894 förlagts:

Bredareds socken från Laholms fögderis mellersta till dess norra länsmansdistrikt;

Öfraby socken från Laholms fögderi och dess norra länsmansdistrikt till Halmstads fögderi och dess södra länsmansdistrikt;

Sibbarps och Dagsås socknar från Varbergs fögderi och dess södra länsmansdistrikt till Halmstads fögderi och dess norra länsmansdistrikt;

Gällareds och Gunnarps socknar från Halmstads fögderi samt dess norra länsmansdistrikt till Varbergs fögderi och dess södra länsmansdistrikt; samt

Stråvalla socken från Varbergs fögderi och dess norra länsmansdistrikt till Fjäre fögderi och dess södra länsmansdistrikt;

hvarjemte genom samma nådiga bref blifvit förordnadt, att sistnämnda eller Fjäre fögderi skulle från och med år 1894 benämnas Kungshacka fögderi.

Beträffande länets indelning i och för *värnpligtiges inskrifning* har, på grund af nådiga brefvet den 2 september 1893, den förändring egt rum, att Hallands län, som förut utgjort allenast ett inskrifningsområde, delats i två, nämligen Hallands bataljons *inskrifningsområde*, tillhörande Första arméfördelningsområdet och omfattande Laholms och Halmstads kompaniömråden, samt Ellsborgs regementes första inskrifningsområde, tillhörande Tredje arméfördelningsområdet och omfattande Varbergs och Fjäre kompaniömråden.

Sedan i öfverensstämmelse med den i närmast föregående berättelse uttalade åsigt om angelägenheten att vidtaga åtgärder för åstadkommande af en *förbättrad topografisk karta* öfver länet Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande satt sig i förbindelse med chefen för Generalstabens topografiska afdelning samt denne i berörda afseende meddelat, att arbeten af ifrågasvarande beskaffenhet endast undantagsvis kunde intagas i arbets-

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-24.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
Tab. A. Emigration och immigration i Hallands län åren 1871-1895.....	2.
Tab. B. Folkmängden i Hallands län under perioden 1871-1895....	2.
Tab. C. Antal fångar, intagne å läns cellfängelset i Halmstad samt kronohäkten i Varberg och Kungsbacka åren 1891-1895..	3.
Tab. D. Antalet af de utaf Konungens Befallningshafvande i Hallands län åren 1891-95 för lösdriveri varnade och till tvångsarbete dömda personer.....	4.
Tab. E. Minuthandels- och utskänkningsrättigheter i Hallands län åren 1891-1895.....	4.
Tab. F. Bränvinsförsäljningsafgifterna inom Hallands län under femårsperioden 1891-1895.....	5.
3. Näringar.....	7.
Tab. G. Skörd af olika växtslag åren 1891-1895.....	7.
Tab. H. Nötboskapspremieringen inom Hallands län åren 1892-1895.....	10.
Tab. I. Inkomst- och utgiftsstat för Hallands läns hushållningssällskaps skogskomité år 1895.....	12.
Tab. K. Hushållningssällskapets skogskomités verksamhet för skogsodlingen inom Hallands län åren 1891-1895.....	12.
4. Kommunikationer och varuutbyten.....	14.
5. Kameralförhållanden.....	15.
Tab. L. Af kronan försålda jordbruksdomäner i Hallands län åren 1891-1895.....	16.
Tab. M. Taxeringsvärden å och försäljningssummor för de i Hallands län åren 1891-1895 exekutivt försålda fastigheter	17.
6. Politi.....	18.
Tab. N. Sjukvårdsanstalternas verksamhet i Hallands län åren 1891-1895.....	23.
Tab. O. Kommuner i Hallands län, som åren 1891-1895 erhållit tillstånd upptaga lån, samt lånens belopp och ändamål.....	24.
Tabellbilagor	25-37.
Tab. 1. Folkmängden i Hallands län åren 1891-1895.....	25.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Hallands län åren 1891-1895..	26.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Hallands län år 1895.....	27.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Hallands län år 1895.....	28.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Hallands län år 1895.....	28.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar, i Hallands län år 1895.....	30.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Hallands län år 1895.....	30.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

/// Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 8.

ÅREN

1891—1895.

HALLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Länets gränser hafva icke under den femårsperiod, denna berättelse afser, undergått förändring, i följd hvaraf länets *ytvidd*, såsom i senaste berättelsen angafs, kan beräknas utgöra 4,921.27 kvadratkilometer, af hvilka 4,771.36 kvadratkilometer äro land och 149.91 kvadratkilometer sjöar.

I afseende å länets *administrativa indelning*, för hvilken i samma berättelse blifvit närmare redogjort, hafva under perioden, i följd af nådiga brefvet den 31 december 1892, följande förändringar blifvit vidtagna, nämligen att från och med ingången af år 1894 förlagts:

Bredareds socken från Laholms fögderis mellersta till dess norra länsmansdistrikt;

Öfraby socken från Laholms fögderi och dess norra länsmansdistrikt till Halmstads fögderi och dess södra länsmansdistrikt;

Sibbarps och Dagsås socknar från Varbergs fögderi och dess södra länsmansdistrikt till Halmstads fögderi och dess norra länsmansdistrikt;

Gällareds och Gunnarps socknar från Halmstads fögderi samt dess norra länsmansdistrikt till Varbergs fögderi och dess södra länsmansdistrikt; samt

Stråvalla socken från Varbergs fögderi och dess norra länsmansdistrikt till Fjäre fögderi och dess södra länsmansdistrikt;

hvarjemte genom samma nådiga bref blifvit förordnadt, att sistnämnda eller Fjäre fögderi skulle från och med år 1894 benämnas Kungshacka fögderi.

Beträffande länets indelning i och för *värnpligtiges inskrifning* har, på grund af nådiga brefvet den 2 september 1893, den förändring egt rum, att Hallands län, som förut utgjort allenast ett inskrifningsområde, delats i två, nämligen Hallands bataljons *inskrifningsområde*, tillhörande Första arméfördelningsområdet och omfattande Laholms och Halmstads kompaniömråden, samt Ellsborgs regementes första inskrifningsområde, tillhörande Tredje arméfördelningsområdet och omfattande Varbergs och Fjäre kompaniömråden.

Sedan i öfverensstämmelse med den i närmast föregående berättelse uttalade åsigt om angelägenheten att vidtaga åtgärder för åstadkommande af en *förbättrad topografisk karta* öfver länet Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande satt sig i förbindelse med chefen för Generalstabens topografiska afdelning samt denne i berörda afseende meddelat, att arbeten af ifrågasvarande beskaffenhet endast undantagsvis kunde intagas i arbets-

planen och då hufvudsakligast till förmån för sådana mindre områden, hvilka sedan kartornas utgifvande undergått synnerligt stora förändringar, men ej för ett helt län i sammanhängande följd; att, hvad särskildt beträffar de topografiska kartorna öfver Hallands län, det vore såväl ur allmän som speciellt ur länets synpunkt önskvärdt, att en sådan under den närmaste tiden komme till stånd; att detta emellertid ej låte sig göra, med mindre än att ett extra anslag blefve för ändamålet att tillgå, för hvilket fall vederbörande myndigheter förklarar sig villige medgifva den för uppmätningen erforderliga förstärkningen i arbetskrafter, men att någon sannolikhet ej finnes för att af statsverket erhålla sådant anslag; att, för den händelse medel för ifrågavarande granskningsarbete komme att beviljas från länet, han ville upplysa, att, då Hallands hela areal uppginge till omkring 49 kvadratomil, granskningen af hela detta område komme att kräva minst 2 fältmätare under två på hvarandra följande somrar, med beräkning af fem månader hvarje år, och kostnaden för hela fältarbetet enligt beräkning uppgå till 6,600 à 7,000 kronor; samt att det för kartbladens utgifvande i ny upplaga nödiga gravyrarbetet, hvilket till omfattningen ej kunde på förhand beräknas, men förslagsvis uppskattades till en kostnad af minst 3,000 kronor, eller omkring ett års arbete för en gravör, skulle sedermera, så fort ske kunde, utföras af den topografiska

afdelningens gravörer utan ytterligare kostnad för länet, så ansåg sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande böra söka Landstingets medverkan för ifrågavarande ändamål. Den i sådant afseende gjorda framställning till Landstinget blef ock af tinget behjertad, i det Landstinget vid sammanträde år 1894 beslöt att, för att sätta Generalstabens topografiska afdelning i tillfälle att låta utföra erforderliga fältmätningsarbeten för revision af Generalstabens kartblad öfver Hallands län, anvisa ett belopp af högst 7,000 kronor, att chefen för nämnda afdelning efter requisition tillhandahållas med 3,500 kronor under år 1895 och med återstoden under år 1896, allt under förutsättning att nödigt gravyrarbete för utgifvande af dessa kartblad i ny upplaga blefve efter verkställd mätning ombesörjdt utan kostnad för länet.

Då i följd häraf fältmätningar kunnat fortgå inom länet genom dertill beordrade officerare under åren 1895 och 1896, torde det vara hopp om att inom få år få se tillgänglig en topografisk karta öfver länet, som motsvarar tidens fordringar på ett dylikt kartverk.

Beträffande de länet angående förhållanden i öfrigt, som kunna hänföras under denna rubrik, torde få återopas, hvad föregående berättelser i sådant afseende innehålla.

2. Invånare.

I motsats till förhållandet under perioden 1886—1890, under hvilken *folkmängden* i länet minskades med 867 personer, har under innevarande period ökning af densamma egt rum. På sätt bifogade **tabell 1**, innefattande redogörelse för folkmängden vid slutet af hvar ett af de fem år, den afser, utvisar, uppgick

nämligen antalet invånare den 31 december 1895 till 139,356 personer och, då motsvarande tal vid samma tid år 1890 var 136,106, har följaktligen befolkningstillväxten utgjort 3,250, af hvilket antal 859 faller på landsbygden och 2,391 på städerna, allt enligt presterskapets uppgifter. Af städerna står i detta fall Halmstad främst, med en tillväxt af 1,537 invånare.

Oaktadt det betydande tillskott, länet lemnat till emigrationen under tjugufemårsperioden 1871—1895, uppgående efter afdrag af antalet hit immigrerade — såvidt desses antal är känt — till 26,627 personer, såsom af *tabellen A* närmare upplyses, har dock befolkningen i det hela under denna tid tillväxt. Den utgjorde nämligen vid 1870 års slut 127,221 personer

Tab. A. Emigration och immigration i Hallands län åren 1871—1895.

År.	Emi-granter.	Immi-granter.	Skilnad.	År.	Emi-granter.	Immi-granter.	Skilnad.	
1871	977	Analet icke känt.	—	1884	875	185	— 690	
1872	1,057		—	1885	924	288	— 636	
1873	700		—	1886	1,673	198	— 1,475	
1874	379		—	1887	2,730	207	— 2,523	
1875	556		120	— 436	1888	2,513	241	— 2,272
1876	417		182	— 235	1889	1,990	250	— 1,740
1877	289		134	— 155	1890	1,990	447	— 1,543
1878	307		152	— 155	1891	1,957	465	— 1,492
1879	739		98	— 641	1892	1,883	443	— 1,440
1880	1,892		72	— 1,820	1893	1,564	512	— 1,052
1881	2,123	74	— 2,049	1894	510 ¹⁾	676	+ 166	
1882	1,793	116	— 1,677	1895	1,144	448	— 696	
1883	1,106	153	— 953	Summa	52,088	5,461	— 26,627	

¹⁾ Uti detta antal ingå från Amerikas Förenta stater återinflyttade med 593, medan de dit utflyttades antal under samma år utgjorde 423.

Tab. B. Folkmängden i Hallands län under perioden 1871—1895.

	Folkmängd		Ökning 1871—1895.	
	^{31/12} 1870.	^{31/12} 1895.	Antal.	Procent.
Landsbygden	115,818	116,631	813	0.7
Städerna: Halmstad	4,939	13,362	8,423	170.5
Varberg	2,344	4,782	2,438	104.0
Laholm	1,382	1,610	228	16.5
Falkenberg	1,364	2,096	732	53.7
Kungsbacka	575	875	300	52.2
Samtliga städerna	10,604	22,725	12,121	114.3
Länet i dess helhet	126,422	139,356	12,934	10.2

och har sålunda stigit med 12,135 eller med 9⁵⁴ procent. I denna tillväxt har såväl landsbygden som en hvar af städerna del, den förra dock i jmförelsevis obetydlig proportion, enligt hvad *tabell B* (sid. 2) utvisar. Härtill kommer för öfrigt, att, under det folkökningen i städerna fortgått under alla femårsperioderna, har densamma, hvad landsbygden beträffar, egt rum allenast under perioderna 1871—1880 och 1891—1895, hvar- emot öfriga perioder i sådant hänseende företett minskning.

Att de vexlingar, folkmängden på landet sålunda varit underkastad, stå i närmaste samband med ökningen och minskningen af *emigrationen* och att denna är till sin omfattning väsentligen beroende af de ekonomiska förhållandena i Nord-amerikas Förenta stater, dit emigrationsströmmen hufvudsakligen riktar sig, har i föregående berättelser blifvit anmärkt och synes af företeelserna i detta afseende under nu ifrågavarande period bekräftadt. Liksom underrättelsen om en god arbetsmarknad derstädes synes gifva omedelbar anledning till förberedelser för ökad utvandring, förgår lusten att lemna hemlandet, om berättelserna angående ogynsamma arbetareförhållanden i denna del af Amerika vinna tilltro. Under intryck af uppgifterna om den mindre gynsamma ekonomiska ställningen i landet på andra sidan Atlanten har väl emigrationsströmmen härifrån under några år saktat sig, under år 1894 ända derhän, att det märkliga förhållandet då inträffat, att antalet icke allenast af de till Förenta staterna utan af samtliga till utlandet från länet emigrerade, 510 personer, understigit antalet af allenast de från nämnda land hit inflyttade, som utgjort ett antal af 593; men anledning lär ej finnas för antagandet, att icke denna ström får förnyad fart, när visshet vunnits, att rikliga arbetstillfällen stå till buds i det främmande landet, såvida ej den svenska industrien då vunnit en utveckling, som gör henne mäktig att framgångsrikt täfla om användandet af de tillgängliga arbetskrafterna.

Några anmärkningsvärda rörelser hos befolkningen i *andligt hänseende* äro ej att anteckna. Särskild församling af främmande trosförvandter har icke under perioden blifvit bildad. Enligt inkomna uppgifter hafva väl i Värö pastorat 2 metodister och 1 baptist utträdt ur statskyrkan och från Ölmevalla församling meddelas, att några få personer slutit sig till metodismen, dock utan att utträda ur statskyrkan, men å andra orter visad benägenhet hos ett i öfrigt jmförelsevis ringa antal personer till afvikelse från kyrkans lära har icke ledt till vidare påföljd. De tre i länet befintliga, i senaste berättelse omförmälda metodist-episkopala församlingar bestå fortfarande, den i Halmstad med ett från 34 till 29 förminskadt antal medlemmar och församlingarne i Vallda och Släps socknar med ett förökadt antal af 2 hvardera, hvarigenom den förras medlemsantal uppgår till 24 och den senares till 9.

I afseende å kyrkliga förhållanden inom länet torde i öfrigt särskildt förtjena framhållas det varma intresse, menigheterna under senare tider ådagalagt för sina *kyrkobyggnader*. En allmän täflan synes råda i fråga om uppförandet af nya tempel i de gamlas ställe eller dessas ombyggnad i öfverensstämmelse med stilfulla ritningar. Så hafva under perioden invigts nya prydliga kyrkor i Falkenberg samt i Trönninge, Harplinge, Hvalinge, Okome och Hanhals församlingar och i flere andra församlingar är frågan om enahanda byggnadsföretag under behandling.

Under perioden hafva ingåtts 3 *civiläkenskap* inom länet, nämligen 2 inför kronofogden i Laholms fögderi och 1 inför kronofogden i Halmstads fögderi.

Såsom bidrag till bedömandet af *befolkningens sedliga ståndpunkt* må anföras, att enligt chefens för Justitiedepartementet berättelser antalet för *gröfre brott sakfælde* vid domstolarne inom länet utgjorde:

År.	Landt- domstolarne.	Stads- domstolarne.	Summa.
1891	25	22	47
1892	13	17	30
1893	9	16	25
1894	10	12	22
1895	25	17	42

med ett medeltal för hvarje år under perioden af 33², under det att detta medeltal för näst föregående femårsperiod uppgick till 47⁴.

För *ringare brott sakfældes* vid domstolarne:

År.	Landt- domstolarne.	Stads- domstolarne.	Summa.
1891	49	148	197
1892	55	151	206
1893	55	135	190
1894	74	154	228
1895	69	170	239

alltså ett medeltal af 212 personer årligen, svarande mot 169 under föregående period, ett förhållande på grund hvaraf man emellertid icke torde vara berättigad att sluta till en tilltagande brottslighet hos befolkningen uti ifrågavarande hänseenden, utan hvilket torde, åtminstone till väsentlig del, vara att söka i ökad verksamhet från åklagaremagtens sida.

Till jmförelse härmed må anmärkas, att, under det de i hela riket under år 1895 i första instansen sakfælde utgjorde på 1,000 invånare för gröfre brott 0⁴⁴ och för ringare brott 1⁸⁷, så steg antalet, på enahanda sätt beräknadt, för Hallands län allenast till respektive 0³⁰ och 1⁷².

I *tabell C* meddelas uppgift på antalet *fångar*, som under perioden varit intagne i länscellfängelset i Halmstad samt kronohäkterna i Varberg och Kungsbacka.

Enligt Fångvårdsstyrelsens berättelse för år 1895 förhöll sig antalet af de under året nykomne straffarbetsfångar, hvilka voro

Tab. C. Antal fångar, intagne å länscellfängelset i Halmstad samt kronohäkterna i Varberg och Kungsbacka åren 1891—1895.

År.	Å länscell- fängelset.	Å kronohäktet i Varberg.	Å kronohäktet i Kungsbacka.	Summa.
1891	202	72	42	316
1892	174	54	18	246
1893	159	56	22	237
1894	176	64	24	264
1895	178	73	33	284
Summa	889	319	139	1,347

födde i Hallands län, till folkmängden i länet såsom 1:4,495, under det samma förhållande beträffande hela riket var 1:2,747. Enligt nämnda berättelse för år 1894 äro uttrycken för motsvarande förhållanden samma år 1:6,036 och 1:2,823.

Af nedanstående *tabell D* inhemtas, att antalet af de för lösdrifveri inom länet varnade och till tvångsarbete dömda personer under perioden uppgått till sammanlagt 155, af hvilka 74 haft hemortsrätt inom länet och 81 utom detsamma, utgörande sålunda de inom länet hemortsberättigade 47⁷⁴ procent af hela antalet. Med afseende å den i föregående femårsberättelsen berörda förekomsten i länet af kringstrykande följn, män, qvinnor och barn, hvilka, vandringsfolk eller kältringar benämnda, icke äro att förblanda med zigenare, ehuru de föra ett likartadt lefnadssätt med desse, har det synt af intresse att tillse, i hvad mån dessa lemna bidrag till ofvan angifna antal enligt lösdrifvarelagen behandlade personer. Den undersökning, som i sådant afseende egt rum, gifver vid handen, att icke mer än högst 10 af sålunda under perioden varnade och dömda möjligen kunna räknas till vandringsfolket och att särskildt af de dömda högst 4 kunna anses vara af det vandringsfolk, hvars hemortsrätt bestämts till kommun inom länet. Detta förhållande gifver ytterligare stöd åt riktigheten af den i samma berättelse gjorda anmärkning, att endast undantagsvis någon af detta folk kan behandlas enligt lösdrifvarelagen, på grund deraf att det vanligen icke saknar medel till upphålla någon tid och ej heller af befolkningen angifves för tiggeri. I öfrigt synes antalet af detta slag af kringstrykande vara i aftagande. Enligt meddelade uppgifter hafva icke så få bland dem under senare tider blifvit bofaste genom inköp af mindre, för jernförelsevis billigt pris åtkomliga, hemmansdelar i den så kallade skogshygden.

För *jylleriförseelser* hafva inom länet blifvit sakfälda: 421 personer år 1891, 526 år 1892, 320 år 1893, 323 år 1894 och 342 år 1895, eller i medeltal årligen 386⁴. På 1,000 af medelfolkmängden utgjorde antalet för länet 2⁴⁶, under det att det för hela riket steg till 5⁷⁸.

I sammanhang härmed må meddelas här nedan intagna *tabell E*, innefattande uppgift såväl om antalet rättigheter till

minuthandel med och utskänkning af brända och destillerade spirituösa drycker i länet som ock om ställena, der rättigheterna utöfvas. Af de 15 utskänkingsställena på landet hafva 2 varit tillfälliga och 13 gästgifvaregårdar, med följande af pröfningsnämnden beräknadt litertal för åren 1890 och 1895, nämligen:

Vid	För år 1890.	För år 1895.
Alehelorna	3,000	3,500
Backa	4,500	4,500
Breared	2,000	3,000
Östra Karup	2,500	4,000
Ljungby	3,000	2,500
Morup	3,800	3,000
Qvibille	2,600	2,600
Sjögård	5,300	5,500
Sjönevad	2,700	3,000
Slöinge	3,100	3,100
Tjärby	2,000	2,500
Åsbro	3,500	4,500
Åsa	4,000	4,000
Summa liter	42,000	45,700

I fråga om beloppet af debiterade *bränvinsavgifter* och deras fördelning hänvisas till den redogörelse derför, *tabell F* (sid. 5) meddelar.

Det må här anmärkas, att, om än icke skäligen grund finnes för misstanke om oloflig införsel i större skala af det jemförelsevis billiga danska bränvinet, anledning dock icke saknas för antagandet, att den lifliga beröring, som eger rum med Danmark medelst mindre fartyg, eger inflytande på tillgången af bränvin i kustsocknarne, der åtgången af denna vara synes större än i de längre från kusten aflägsna trakterna af länet.

För *nykterhetens befrämjande* hafva goodtemplarsällskap och blåbandsföreningar fortfarande nitiskt arbetat i enlighet med antagna regler för sin verksamhet. Med den stränga fordran på fullständig återhållsamhet i fråga om förtärandet af starka drycker, som dessa sällskap och föreningar upprätthålla, sträcker sig emellertid inflytandet af deras bemödanden till drycken-skapens hämmande allenast till dem, som hafva vilja och förmåga att underkasta sig denna fordran, under det att den stora mängd, som, med vidhållandet af sin uppfattning om tillätligheten af begagnandet utaf spritdrycker, understundom faller för

Tab. D. Antalet af de utaf Konungens Befallningshafvande i Hallands län åren 1891—95 för lösdrifveri varnade¹⁾ och till tvångsarbete dömda personer.

År.	Varnade.		Till tvångsarbete dömda.	
	Hemort inom länet.	Hemort utom länet.	Hemort inom länet.	Hemort utom länet.
1891	2	15	3	3
1892	24	17	3	10
1893	4	7	4	3
1894	12	5	1	7
1895	18	9	3	5
Summa	60	53	14	28
	155			

¹⁾ Bland de varnade upptagas icke de, som sedermera under perioden dömts till tvångsarbete, såvida ej varning efter slutadt tvångsarbete änyo meddelats.

Tab. E. Minuthandels- och utskänkingsrättigheter i Hallands län åren 1891—1895.

År.	Minuthandelsrättigheter.						Utskänkingsrättigheter.					
	Labholm.	Halmstad.	Falkenberg.	Varberg.	Kungälv.	Summa.	Labholm.	Halmstad.	Falkenberg.	Varberg.	Kungälv.	Summa.
1891	1	1	1	2	1	2	2	7	4	7	3	15
1892	1	1	1	1	1	2	2	7	4	7	3	15
1893	1	1	1	1	1	6	2	6	3	6	3	15
1894	1	1	1	1	1	6	2	6	2	7	3	15
1895	1	1	1	1	1	6	2	6	3	7	3	15

frestelsen af deras missbrukande, står utanför detta inflytande; och dock skulle nykterhetssträfvandena här hafva ett vidsträckt fält för sin verksamhet. Väl synes dryckenskapslasten, så vidt den yttrar sig genom omåttligt förtärande af brännvin, vara i aftagande, såsom äfven de härofvan meddelade uppgifterna om antalet af de under de senare åren för fylleriförseelser sakfäldes antyda. Särskildt torde detta vara förhållandet på landsbygden, der den bofasta befolkningen numera icke består sig brännvin i hvardagslag och ej heller bekostar sådan vara för sitt tjenstefolk. Det är hufvudsakligen vid festliga tillfällen och sådana som så betraktas, såsom marknader, torgdagar, stadsresor och dylika, vid hvilka bruk och missbruk af rusande drycker, hufvudsakligen brännvin, omvexlande med öl, förekommer. Att en förändring till det bättre, såsom ofvan nämnts, härutinnan inträdt, kan väl ej förnekas och en af de flere härtill verkande orsaker är utan tvifvel att söka i de förbättrade samfärdsmedel, jernvägarne erbjuda, såväl i följd af minskningar i de tillfällent ill förtärandet af spirituosa, som de förut vanliga landsvägsfororna talrikt beredde, som ock genom den fordran på nykterhet vid jernvägsfärder, som gällande förvaltningsreglementen för jernvägarne uppställa och hvars påtagligt välgörande inflytande i sådant afseende ökas, i den mån denna fordran noggrant och hänsynslöst upprätthålles. Men hvilka allmänna förhållanden än härvid varit och blifva verksamma, göra de ej enskildes bemödanden öfverflödiga; och en föreningsverksamhet, som hade till uppgift att söka åstadkomma, att en hvar, som visade sig öfverlastad ntombus, blefve förlustig det förtroende till användbarhet, som redan 1833 års legostadga genom bestämmelsen om orlofssedels innehåll afsett att betaga enskildes tjenare, som icke iakttaga nykterhet, skulle antagligen i icke oväsentlig mån allmännare motverka missbruket af starka drycker genom den måtta och sjelfbeherskning vid deras förtärande, som medvetandet om en dylik påföljd icke kunde underlåta att framkalla.

I följd af den kraftigare organisation, den *frivilliga skytterörelsen* underkastades genom kungl. brefvet den 9 juli 1893, synes denna rörelse hafva i länet fått nytt lif. På grund af föreskriften i detta bref om skyldighet för skytteföreningarne att för erhållande af statsunderstöd sammansluta sig till skytteförbund och underordna sig en centralstyrelse med säte i Stockholm, beslöts vid sammanträde i Halmstad den 30 juli samma år mellan dåvarande föreningar att bilda ett länsförbund under

en gemensam styrelse. Detta förbund består nu af följande skyttegillen, nämligen: Mellersta Hallands, hvars stadga stadfästades år 1889, och af de sedermera tillkomna Södra Hallands, Oskarströms, Falkenbergs, Tvååkers, Spannarps, Ljungby, Köinge, Årstads härads och Frillesås gillen, med ett sammanlagdt medlemsantal af 917, af hvilka 605 befinna sig i och 139 under värnpligtsåldern. Skjutöfningarne inom dessa gillen synas pågå med ifver under den vackra årtiden och är skjutskickligheten i följd deraf och på grund af de förändrade regler, efter hvilka öfningarne numera bedrifvas, i väsentlig mån ökad.

Sockenbibliotek hafva väl här och hvar i länet inrättats, men nyttan af desamma synes icke uppskattad, såsom den borde, ty från icke få håll, der sådana tillfällen till undervisning beredts, intygas, att boklånen äro anmärkningsvärdt fåtaliga. Deraf må dock ej dragas den slutsats, att allmogen är likgiltig för inhemtandet af kunskaper; den endast föredrager den lättare läsning, tidningarne erbjuda. Det torde också finnas få hem, der icke tidningar, om också ej alltid regelbundet, intränga, och vigten deraf, att de tillhandahålla sund och god läsning, så långt deras uppgift i öfrigt att meddela redogörelse för dagens händelser det medgifver, och att dessa händelser med samvetsgrann opartiskhet framställas, synes därför icke kunna för högt uppskattas.

Hvad beträffar *allmänna helsotillståndet* hos befolkningen, kan detta sägas hafva under perioden varit godt. De sjukdomar, som mest inverkat på detsamma, äro influensa, difteri, nervfeber, skarlakansfeber, mässling, kikhosta och smittkoppor.

Influensa har under år 1891 två gånger uppträdt i länet, nämligen i mars och december. Mest hemsökta voro under mars Kungsbacka stad och distrikt, under december Halmstad. De påföljande fyra åren visade också sjukdomen en stor utbredning, men sjukdomsfallen syntes vara lindrigare med undantag af år 1895, då de i Kungsbacka visade en rätt elakartad karakter.

Difteri, som åren 1891 och 1892 visade ett ringa antal sjukdomsfall, uppträdde år 1893 med talrika såväl sjukdoms- som dödsfall, särskildt i Värö och Fjäräs af Kungsbacka provinsialläkaredistrikt, samt år 1895 med temligen stort antal, äfven då talrikast inom Kungsbacka distrikt.

Nervfeber uppträdde år 1893 med det största antalet fall under femårsperioden. I Värö, Fjäräs, Lindome och Qvibille

Tab. F.

Brännvinsförsäljningsafgifterna inom Hallands län under femårsperioden 1891--1895.

År.	Debiterade afgifter:			Fördelade till:						
	I städerna.	Å landet.	Summa.	Afkortning och anordning.	Kungl. statskontoret.	Städerna.	Socknarna.	Hushållnings-sällskapet.	Landstinget.	Summa.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1891	141,321-03	7,070-25	148,391-28	296-77	30,977-13	67,749-75	4,939-28	11,809-15	29,618-90	148,391-28
1892	169,053-97	6,770-25	175,824-22	351-65	36,512-62	81,588-50	4,729-69	17,547-26	35,094-50	175,824-22
1893	175,181-37	7,569-00	182,750-37	365-49	37,594-94	84,786-77	5,287-74	18,238-49	36,476-97	182,750-37
1894	184,173-59	7,974-00	192,147-59	384-29	39,389-78	89,273-87	5,570-66	19,176-33	38,352-66	192,147-59
1895	172,040-85	7,824-00	179,864-85	359-70	36,968-09	83,219-64	5,465-86	17,950-53	35,901-03	179,864-85
Summa	841,770-81	37,207-50	878,978-31	1,757-90	181,442-56	406,618-53	25,993-20	87,722-06	175,444-06	878,978-31

bildade den smärre epidemier. Ganska allmänna voro sjukdomsfallen äfven år 1895.

Skarlakansfeber har tack vare kraftiga åtgärder icke under perioden uppträdt som egentlig epidemi någonstädes i länet. De flesta fallen inträffade under år 1895 inom Kungsbacka distrikt samt år 1893 inom Halmstads distrikt.

Mässling har deremot uppträdt epidemiskt i Halmstad och Varberg år 1891 samt inom Falkenbergs provinsialläkaredistrikt år 1892. Under år 1893 var länet nästan helt och hållet fritt från denna sjukdom. Men redan år 1894 inträffade ett mycket stort antal fall, särskildt i Halmstad, der de ofta voro complicerade med lung- och öroninflammationer. Halmstads-epidemien fortsatte ända till maj månad 1895. Såväl i staden som i dess omnejd var dödligheten ganska stor.

Kikhosta har, med undantag af år 1895, då en rätt svår epidemi uppträdde i Halmstad och Halmstads provinsialläkaredistrikt, endast förekommit sporadiskt.

Smittkoppor hotade i början af år 1894 starkt länets norra del genom dess lifliga förbindelse med Göteborg, der sjukdomen da förefanns. Kraftiga åtgärder hindrade emellertid sjukdomen att taga någon vidare fart. Den inskränkte sig till ett fåtal fall i Ellsäckers socken samt ett par fall å Tjolöholms egendom.

Att den *ekonomiska ställningen* äfven under denna period förbättrats och välståndet stigit, synes framgå af många förhållanden. Vål har landtmannen under större delen af tiden haft att kämpa med ogynsamma konjunkurer, men å andra sidan hafva skördarne varit medelmåttiga eller fullt medelmåttiga, ett år till och med mycket goda, räntan har varit i nedgående och en särskildt på slättlandet högt upprifven ladugårdsskötsel jemte mejeridrift har i sin mån motverkat det menliga inflytandet af de låga sadespriserna. För sin ställning har dock landtmannen väsentligast att tacka det förståndiga lefnadsätt, som för honom i allmänhet är regel, samt den stora arbetsamhet och den kloka insigt, hvarmed han förstår att med undvikande af utgifter, som kunna inbesparas, frambringa afkastningen af sin jord. Säsom i någon mån upplysande för omdömet om de ekonomiska förhållandena, må, med åberopande jemväl af de på öfriga ställen i denna berättelse förekommande uppgifter i sadant afseende, följande här anföras.

Värdet af *fastighet*, för hvilken bevilning erlågges, äfven som den uppskattade *inkomsten*, utgjorde:

<i>Jordbruksfastighet.</i>	År 1890.	År 1895.	Ökning ell. minskning.
På landsbygden	64,030,800	65,358,500	+ 1,327,700
I städerna	2,366,500	2,313,300	— 53,200
Summa kronor	66,397,300	67,671,800	+ 1,274,500
<i>Annan fastighet.</i>			
På landsbygden	3,538,100	4,817,200	+ 1,279,100
I städerna	15,474,100	17,778,200	+ 2,304,100
Summa kronor	19,012,200	22,595,400	+ 3,583,200
Summa kronor	85,409,500	90,267,200	+ 4,857,700
<i>Uppskattad inkomst.</i>			
På landsbygden	2,096,055	2,607,110	+ 511,055
I städerna	4,154,618	5,056,911	+ 902,293
Summa kronor	6,250,673	7,664,021	+ 1,413,348

Antalet af delegare i länets *sparbanks* samt antalet delegare från länet i Postsparbanken äfvensom delegarnes behållning hafva under perioden sålunda ökats:

<i>Länets sparbanks:</i>	1890 ^{31/12.}	1895 ^{31/12.}
Antal insättare	24,717	27,833
Insättarnes behållning kr.	4,449,476·00	6,606,103·19
Medelvärdet af insättares behållning . . .	180·01	201·42
<i>Postsparbanken:</i>		
Antal motböcker	5,347	6,589
Insättarnes hela behållning kr.	115,128·00	245,572·61
Medelvärdet af insättares behållning . . .	21·53	37·27

Beloppet af i följande *banker* innestående medel å *deposition* samt å *upp- och afskrifning* den 31 december 1890 och den 31 december 1895 utgjorde:

<i>Den 31 december 1890:</i>	Deposition.	Upp- och afskrifning.	Summa.
Hallands enskilda bank	1,583,752·21	792,722·59	2,376,474·80
Mellersta Hallands folkbank	522,628·73	4,273·65	526,902·38
Norra Hallands bankaktiebolag	316,382·00	71,741·32	388,123·32
Halmstads folkbank	15,870·00	782·81	16,652·81
Summa kr.	2,438,632·94	869,520·37	3,308,153·31

Den 31 december 1895:

Hallands enskilda bank	2,045,789·01	1,157,186·63	3,202,975·64
Mellersta Hallands folkbank	720,453·00	99,503·49	819,956·49
Norra Hallands bankaktiebolag	226,096·00	76,879·23	302,975·23
Halmstads folkbank	12,800·00	5,422·39	18,222·39
Summa kr.	3,005,138·01	1,338,991·74	4,344,129·75

I afseende å *rörelsen i länets största hamn*, nämligen Halmstad, må anföras, att drägtigheten af in- och utgående fartyg öfver 10 ton uppgick år 1890 till 506,401 ton och år 1895 till 661,126 ton, samt att erlagda hamnavgifter för fartyg och varor för dessa år ökats från kr. 62,447·50 år 1890 till kr. 110,338·89 år 1895. Den till staden utgående tolagsersättningen, som år 1890 uppgick till 10,586 kr. 76 öre, steg år 1895 till 21,232 kr. 21 öre.

Beträffande antalet *lagsökningsmål*, anhängiggjorda hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, och det kapitalbelopp, som i dessa mål utdömts, meddelas här följande öfversigt:

År.	Antal inkomna lagsökningar.	Utdömda kapitalbelopp i kr.
1891	1,157	95,740
1892	1,570	143,927
1893	939	115,755
1894	760	138,849
1895	908	105,909
Summa	5,334	600,180

3. Näringar.

4) **Jordbruk.** Sedan länets hushållningssällskap från och med år 1894 anvisat erforderliga medel för vinnande af större noggrannhet i de *statistiska uppgifterna* rörande jordbruk och boskapsskötsel, har undersökning i sådant afseende genom särskildt för detta ändamål utsedde pålitliga personer egt rum under nämnda år inom samtliga socknar af Höks, Tönnersjö och Viske härad samt under år 1895 i socknarna af Halmstads och Årstads härad jemte socknarna Alfshög, Dagsås, Ljungby, Morup, Sibbarp, Stafsinge och Vinberg af Faurås härad; och då, enligt hvad känt är, det är sällskapets afsigt att med kraft fullfölja åtgärderna för att på enahanda sätt fullständiga uppgifterna i fråga om öfriga delar af länet, hvilket sammanfaller med området för sällskapets verksamhet, är det att emotse, att inom få år en noggrann jordbruksstatistik öfver detsamma skall föreligga.

Då Hushållningssällskapets årsberättelse lemna detaljerade upplysningar angående jordbruk, liksom äfven i fråga om boskapsskötsel, torde här endast böra inrymmas några jemförande uppgifter i afseende å den odlade egovidden och det sätt, hvarpå den användts.

Arealen af träd-, humle- och kålgård, som vid slutet af femårsperioden 1886—1890 utgjorde 1,193 hektar, hade år 1895 ökats till 1,503 hektar, eller med 310 hektar. Likaledes har arealen för åker och annan odlad jord, som år 1890 utgjorde 130,756 hektar, år 1895 stigit till 134,944 hektar. Deremot har arealen af naturlig äng minskats från 37,416 hektar till 27,873 hektar, eller med 9,543 hektar. Arealen af den till höst-säd använda egovidden har icke under perioden undergått någon väsentlig förändring. I afseende å den till vårsäd använda arealen har en ökning under samma tid egt rum från 51,958 hektar till 52,683 hektar liksom för den till höskörd använda, som ökats från 21,787 till 26,293 hektar.

I afseende å *årsväxten* under periodens särskilda år kan, under hänvisning till de detaljerade uppgifter, som i de särskilda årsberättelserna lemnas, i korthet anmärkas:

att, hvad 1891 års skörd beträffar, densamma, ehuru skadad af en under augusti månad inträffad regnperiod, dock i det hela blef medelmåttig;

att år 1892, då i allmänhet gysamma väderleksförhållanden rådde, såväl under växt- som skördetiden, skörden af både höst- och vårsäd utfallit öfver medelmåttan och visat sig vara af god beskaffenhet;

att, oaktadt 1893 års skörd i följd af den under våren samma år rådande torkan utfallit till mängden något under en medelskörd, densamma dock till beskaffenheten varit mycket god;

att år 1894 väl frost inträffade under rågens kärnsättning, hvarjemte skörden försvarades af nederbörd, men att skörden dock i det hela både af höst- och vårsäd blef medelmåttig; och

att år 1895 skörden i särskilda delar af länet utfallit något olika, men dock i sin helhet kunnat anses hafva blifvit fullt medelmåttig.

Understöd af allmänna medel i anledning af missväxt eller skada å gröda i någon del af länet har också icke ifrågakommit under den tid, denna berättelse omfattar.

De i *markgångstaxorna* under litt. A bestämda pris hafva i kronor utgjort:

År.	1 hektoliter hvede.	1 hektoliter råg.	1 hektoliter korn.	1 hektoliter hafre.	1 hektoliter ärtor.	1 kilogram smör.	1 kilogram ost.	1 lass ho om 310 Kf.	1 dringedagsverk.
1891	9.25	8.50	7.00	4.47	9.25	1.50	0.35	11.90	1.25
1892	8.62	7.50	6.25	4.23	8.62	1.60	0.35	11.90	1.25
1893	8.17	7.00	6.53	4.50	9.26	1.60	0.35	13.26	1.25
1894	6.50	6.00	5.00	3.40	8.00	1.50	0.33	13.60	1.25
1895	7.50	6.33	5.00	3.10	8.00	1.60	0.33	13.60	1.25
Medeltal	8.01	7.07	5.96	3.94	8.63	1.56	0.34	12.85	1.25

och enligt litt. C:

År.	1 hektoliter råg.	1 hektoliter korn.	1 hektoliter hafre.	1 kilogram smör.	1 hl. blandsäd 1/2 korn o. 1/2 hafre.
1891	8.33	7.06	4.46	1.61	5.76
1892	8.31	7.03	4.51	1.62	5.77
1893	8.29	7.09	4.53	1.63	5.81
1894	8.16	7.04	4.53	1.65	5.78
1895	8.05	6.94	4.44	1.64	5.69
Medeltal	8.23	7.03	4.49	1.63	5.76

Tab. G. Skörd af olika växtslag åren 1891—1895.

	År 1891.	År 1892.	År 1893.	År 1894.	År 1895.
Hösthvede hektoliter	28,306	28,601	26,952	31,070	31,000
Vårhvede »	11,962	19,115	19,201	16,534	16,396
Höstråg »	344,124	325,904	344,687	300,039	315,948
Värråg »	8,926	11,301	11,115	12,010	11,843
Korn »	81,094	75,087	69,832	72,620	78,052
Hafre »	1,137,031	1,111,497	1,069,721	1,088,391	1,105,980
Blendsäd »	38,371	77,753	79,261	82,948	79,610
Ärtor »	2,857	4,082	5,424	5,033	4,912
Bönor »	7,316	8,094	7,732	8,416	8,235
Vicker »	4,202	8,073	8,826	9,225	9,571
Potatis »	624,710	577,142	675,735	545,434	595,588
Rofvor, rötter o. d. »	341,540	310,338	286,777	315,085	300,103
Sockerbeter deciton	575	21,324	33,525	53,970	48,005
Lin och hampa, frö hektoliter	1,549	2,059	1,787	1,847	1,726
D:o spännadsämne deciton	664	693	805	1,022	912
Gräs och andra fo-					
derväxter, frö . . . »	1,292	1,554	1,471	1,494	1,483
Hö »	649,870	644,938	662,638	772,524	857,285
Bohvede hektoliter	425	448	297	353	307
Spjergel »	—	12	69	153	87

Såsom af här intagna tabell G (sid. 7) öfver skörden af olika växtslag under åren 1891—1895 utvisas, har sockerbetsodlingen — inom södra och delvis äfven inom mellersta delen af länet — betydligt ökats, i det skörden deraf, som under år 1891 utgjorde 575 deciton, år 1894 steg ända till 53,970 deciton. Anledningen till minskningen i skörden år 1895 är sannolikt att söka i den omständighet, att, sedan under år 1894 visat sig, att det med stort intresse omfattade förslaget att medelst anläggande af ett sockerbruk inom länet kunna der åstadkomma förädling af produktionen utaf sockerbeter af brist på tillgängligt kapital icke kunde bringas till utförande, en del jordegare, som vid utsigten till en dylik förädlingsindustris tillkomst utsträckt betodlingen, ansågo sig böra inskränka densamma af farhåga för de vanskligheter, som kunde möta för afsättningen af skörden till sockerbruken i Skåne.

Äfven under denna period har allenast ett bränvinsbränneri i länet, det vid Skedala i Snöstorps socken af Tönnersjö härad, varit i verksamhet, med en tillverkning, som utgjort:

År.	Liter.
1891	15,255.6
1892	17,566.5
1893	29,649.9
1894	16,918.7
1895	20,609.7

Under perioden har jordbruket i allmänhet fortfarande gått framåt och genom odlingsarbeten samt täckdikningar i ganska stor omfattning äfvensom ett, särskildt vid det intensiva jordbruket, allt mera ökad användande såväl af artificiella gödningsämnen, såsom benmjöl, kali, kainit, thomasfosfat m. m., som ock af nya och förbättrade landbruksredskap och maskiner oafbrutet utvecklats i tidsenlig riktning.

På bekostnad af länets hushållningssällskap har fil. kandidaten A. G. Kellgren under år 1894 verkställt *undersökningar af de s. k. ryarne* i sydöstra delen af länet dels för att utvisa, hvilka ryar eller delar deraf som vore tjenliga för odling af säd, rotfrukter etc., dels för att utröna, hvilka ryar eller delar deraf som lämpade sig för skogsodling, dels ock för att angifva sådana, hvilka för närvarande vore att anse såsom odugliga till kultur och därför fortfarande måste tillsvidare lemnas obegagnade; och äro resultaten af dessa kandidaten Kellgrens undersökningar offentliggjorda i Hushållningssällskapets tidskrift.

Den genom Sveriges Geologiska Undersökning, likaledes med anslag af länets hushållningssällskap, under åren 1882—1891 öfver länet upprättade *geologiska jordartskartan* i skalan 1:100,000 — särskildt af vigt för utvisande af de trakter, der mergel kan antagas förekomma — har jemte beskrifning under år 1893 blifvit färdigtryckt och för allmänheten tillgänglig.

Hvad *skiftesverket* angår, torde få hänvisas till den af Landtmäteristyrelsen derom årligen afgifna berättelsen, med anmärkning att af länets 2,918 mantal hade vid 1895 års utgång 2,506 redan undergått skifte å alla egorna och 105 skifte dels å in- och dels å utegorna. I följd af det begränsade antal mantal, som sålunda ännu kan antagas blifva föremål för skifte, lär den i länet anställda landtmäteripersonal hufvudsakligen komma att upptagas af andra förrättningar än dem, som äro att hänföra till egentliga laga skiften.

Uppförandet af *stängsel* har på slättbygden nästan helt och hållet upphört, hvaremot det fortfarande användes i skogsbygden omkring betesmarker samt odlade inegor och utgöres då hufvudsakligast af sten, ris, grenar eller utgallrade träd.

Dagsverksprisen och *tjenstehjonslönerna* hafva i allmänhet hållit sig oförändrade och endast under de senare åren af perioden visat någon tendens till stigning. Så uppgifvas de förra hafva varit för jordbruksarbetare under sommaren 1.50 å 2 kronor för mans- och 1 å 1.25 kronor för qvinsdagsverken samt under vintern 1.25 å 1.50 kronor för mans- och 0.75 å 0.90 kronor för qvinnodagsverken, allt på egen kost. Tjenstehjonslönerna uppgingo under periodens sista år i medeltal till 175 kronor för dräng och 100 kronor för piga. Värdet af lön och stat har under perioden jemväl något stigit, från 250 å 350 kronor för statkarl och 150 å 175 kronor för statpiga till 375 kronor för de förra och 180 kronor för de senare, i hvilka belopp värdet af bostad dock icke är inberäknadt.

I ändamål att för länets jordbrukare underlätta tillernade odlingsföretag genom uppgörande af *planer för afdikningar* af vattensjuka marker har länets hushållningssällskap årligen anvisat medel.

Länets landbruksskola har varit förlagd till egendomen Klef intill den 1 november 1895, då den flyttades till Vallberga herregård i Renneslöfs socken. Förutom statsanslaget, 4,000 kronor, har skolan af Hushållningssällskapet årligen uppburit 375 kronor, deraf 75 kronor att utdelas såsom premier åt lärlingar.

Intresset för *trädgårdsskötseln* synes allt fortfarande stegras. Det hör nästan till sällsyntheterna att få se en landtgård utan en större eller mindre trädgårdstappa hörande dertill. Särskildt fruktträdsodlingen står ganska högt och lärer härtill i ej obetydlig mån bidragit den af Hushållningssällskapet sedan en följd af år vidtagna åtgärd att årligen kostnadsfritt utdela ett större antal fruktträd till mindre jordbrukare. Det tillfredsställande resultat, som härigenom uppnåtts, har föranledt sällskapet att egna denna angelägenhet särskild uppmärksamhet. Så är en länsträdgårdsmästare anställd, hvilken kostnadsfritt tillhandagår vid trädbeskärningar, trädgårdsanläggningar, planteringar och andra med trädgårdsskötsel sammanhängande arbeten. På sällskapets uppdrag har genom försorg af den komité, som har skogsplanteringsangelägenheterna om hand, blifvit anlagd en fruktträdsskola i omfattande skala på lämpligt ställe i närheten af Laholm, der under år 1895 blifvit enligt uppgift utsatta 8,000 stycken äpplevildstammar, hvilka okulerats med vissa sorter äpple af sådana slag, som ansetts bäst lämpa sig för de odlare, till hvilka dessa stammar i sinom tid komma att utdelas. Härigenom har afsetts dels att vinna tillgång till utdelning af verkligt goda fruktträd till ett betydande antal — två å tre tusen årligen — dels att bringa större enhet i produktionen af frukt-sorter i länet och derigenom lätta afsättningen af densamma. Åtgärder i sistnämnda syfte hafva ansetts desto mer af behovet påkallade, som det visat sig vara förenadt med svårighet, särdeles under goda fruktår, att kunna utan förlust afyttra den mängd frukt, som redan nu kan afses till försäljning.

Åt *mejerihandling* ennas fortfarande stor uppmärksamhet och omsorg. Mejeriernas antal har under de fem åren ökats från 67 till 88, till största delen genom upprättande af andelsmejerier. Af dessa 88 mejerier äro 14 herrgårds-, 13 andels-

52 uppköps- samt 9 herregårds- och uppköpsmejerier. I 86 mejerier tillverkas endast smör och i 2 smör jemte fetost. Leverantörernas antal har under perioden ökat från 2,553 till 5,670, den i mejerierna invägd mjölken från 30,000,000 till 49,780,648 kilogram, det tillverkade smöret från 1,100,000 till 1,914,125 kilogram och produktionen af helfet ost från 900 till 1,340 kilogram, hvaremot tillverkning af halfet ost upphört och den af skummjölksost minskats från 200,000 till 133,560 kilogram.

Såsom ofvan är antydt, vinner andelssystemets tillämpning på mejerihandteringen allt större och större utsträckning. Denna form för handteringen utöfvande har jemväl medfört förändring i sättet för svinafvelns bedrivande i så måtto, att uppfödandet af slagterisvin, som väsentligen utöfvats vid herregårds- och uppköpsmejerierna, börjat bedrivas af delegarne i andelsmejerierna sjelfva i följd af den för alla dylika mejerier gemensamma bestämelsen om skyldighet för delegaren-leverantören att återtaga skummjölken. Genom att svinafveln sålunda utbredts äfven till smågårdar, har den mindre jordegaren blifvit i stånd att bedriva en vinstgivande binäring, som äfven torde för slagterierna medföra fördelen af jemnare tillgång på slagtsvin.

Åt *biskötseln*, för hvars främjande Mellersta Hallands biskötareförening fortfarande nitiskt verkat, bland annat genom föredrag och meddelandet af undervisning, synes numera egnas ökad omsorg, sedan det visat sig, att ifrågavarande binäring, rätt skött, kan bereda afsevärd inkomst åt dess utöfvare.

Till undanrödjande eller åtminstone förminskande af den skada, landtmannen förorsakas genom *härjning af ollonborrarne*, hafva kraftiga åtgärder vidtagits, hvilka desto mer funnits af nöden, som detta skadedjur, hvilket ursprungligen förekom hufvudsakligen i södra Halland upp till Halmstad och Falkenberg, småningom spridt sig längre och längre norr mot Kungsbacka-trakten. Den i föregående berättelse omnämnda åtgärd att insamla och tillintetgöra ollonborrar har systematiskt bedrivits, särskildt svärningsåren 1891 och 1895. Under det att år 1887 insamlades 448,200 liter ollonborrar, har sådan insamling skett år 1891 af 282,347 och år 1895 af 168,926 liter. Af en jemförelse mellan resultaten af de särskilda årens insamlingar synes man kunna draga en för gagnet af dessa åtgärder gynsam slutsats, dervid dock ej bör lemnas oanmärkt, att till minskningen af ollonborrar äfven i någon mån synes hafva bidragit det skydd, som småfoglarna — i synnerhet staren — hvilka i myckenhet förtära ollonborrar och deras larver, just med afseende härå under senare tiden åtnjutit. Till utgifterna för dylika insamlingar under perioden, hvilka utgifter sammanlagdt uppgått till i jemnad tal 28,210 kronor, har statsverket bidragit med 14,105 kronor samt länets hushållningssällskap med 6,975 och de kommuner, inom hvilka insamlingen egt rum, med 7,129 kronor.

Kemiska stationen och *frökontrollanstalten* i Halmstad, till hvilkas upprätthållande statsverket och länets hushållningssällskap lemna bidrag, anlitas fortfarande flitigt, enligt hvad de af dem i Hushållningssällskapets handlingar offentliggjorda årsberättelser utvisa.

Under perioden har endast en *landbruksutställning* egt rum, i Varberg år 1893, till hvilken Hushållningssällskapet lemnat bidrag med 3,000 kronor. Derjemte har en för trädgårdsprodukter afsedd utställning under hösten år 1895 anordnats af länets trädgårdsförening, som för ändamålet åtnjutit bidrag af samma sällskap.

Omfånget af *Hushållningssällskapets verksamhet* är i väsentlig mån beroende dels af den andel i bränvinsmedlen, som detsamma uppbär, dels af de bidrag af allmänna medel, det i öfrigt åtnjuter. Uppgift å de belopp, som i sådant afseende utgått under år 1895 antingen till sällskapet eller omedelbart till de inrättningar, till hvilkas upprätthållande sällskapet jemväl bidrager och som stå under dess inseende, må här meddelas:

Andel i bränvinsförsäljningsafgifter	31,226·80 kr.
Anslag till landtbruksskolan	4,000·00 »
» » landtmanuskolan	1,000·00 »
» » kemiska stationen	4,000·00 »
» » frökontrollanstalten	650·00 »
» » hästpremieringen	2,300·00 »
» » nötboskapspremieringen	1,800·00 »
» » skogsodlingen	1,445·00 »
» » fiskeritillsyningsmannen	750·00 »
Summa	47,171·80 kr.

Sällskapets utgiftsstat för samma år upptager utgifter med sammanlagdt 61,900 kr. 9 öre.

Den Hushållningssällskapet af bränvinsförsäljningsafgifterna tillkommande andel — deri inbegripen såväl den från länets städer och landsbygd direkt till landtränteriet ingående som den vid fördelning i Statskontoret af dit ingående afgifter på sällskapet belöpande andel — utgjorde:

År 1890	21,978·63 kr.
» 1891	23,694·11 »
» 1892	25,734·78 »
» 1893	28,992·48 »
» 1894	29,851·66 »
» 1895	31,226·80 »

B) Boskapsskötseln. Nötboskapsafveln står på den bördiga sträckan längs länets kust på en ganska framskjuten ståndpunkt. Inom norra och mellersta Halland användes företrädesvis ayrshireras och inom södra nordschleswigsk röd boskap antingen i rena stammar eller till förädling af annan nötboskap. Dessa båda raser hafva så utbredts inom länet, att äfven hos de mindre jordbrukarne ofta påträffas ganska homogena besättningar deraf. För öfrigt finnas å de större egendomarne eustaka besättningar af ostfriesisk och korthornsboskap, af hvilken sistnämnda ras en större import af både tjurar och kor egde rum under år 1895 till en egendom i länet.

Icke blott vid de större egendomarne hafva ladugårdarne och kreatursbesättningarna förbättrats, utan äfven de mindre landtbrukarne hafva, särskildt i följd af nötboskapspremieringarna samt de anvisningar och råd, som dervid lemnats, börjat att genom bildande af tjurföreningar beträda en god väg till förädling af sina kreatursstammar.

Sådana *premieringar* hafva varit anordnade sedan år 1892. För ändamålet har Hushållningssällskapet anvisat: år 1892 3,834 kr. 14 öre, år 1893 4,000 kr., år 1894 5,071 kr. 11 öre samt år 1895 5,072 kr. 11 öre, eller sammanlagdt 17,977 kr. 36 öre. Af statsmedel hafva under samma tid och för samma ändamål anvisats 5,800 kronor.

Såsom af nedanstående *tabell H* synes, hafva af 6,280 anmälda djur 3,388 blifvit premierade och för dessa såsom pris utdelats: 1 hederspris, bestående af hedersdiplom, 25 större silfvermedaljer, 100 mindre silfvermedaljer, 76 större bronsmedaljer, 64 mindre bronsmedaljer samt 4,346 frisedlar, deraf 498 för förut premierade djur.

I öfrigt har Hushållningssällskapet sökt främja denna afvel genom dels underlättande af inköp af ayrshiretjurar, hvilka försåls på offentlig auktion åt jordbrukare inom länet mot förmånliga betalningsvilkor, dels utlemnande af lån mot 2 procents ränta och femårig amorteringstid till inköp af afvelsdjur, dels uppehållande under en del af perioden af en ladugårdsskötarskola, dels ock anvisande af medel för att sätta länets jordbrukare i tillfälle att få för ringa kostnad sina kreatursbesättningar undersökta medelst tuberkulin.

Såsom naturligt är i ett län, i hvilket, på sätt förhållandet är i Hallands län, uppfödning af hästar utgör en icke oviktig näringsgren, hafva sträfvanden icke felats hvarken från Hushållningssällskapet eller från enskilde uppfödarens sida att söka höja afveln af detta husdjur. Dessa sträfvanden för *hästafvelns* förbättrande hafva tagit sig uttryck genom upprättande af hingstföreningar, anslag af Hushållningssällskapet till de årliga hästpremieringarne med tillsammans under perioden 18,387 kr. 40 öre, anordnandet af kapplöpningar och anvisandet af medel från detta sällskaps och äfven från Landstingets sida till affönande af 5 distriktsveterinärer i länet, hvilka uppbära såsom arfvode 800 kronor hvardera mot vilkor att betjena allmänheten enligt en af Hushållningssällskapet i sådant afseende fastställd taxa.

Ett betydande inlägg i fråga om afveln af den ädla hästen har utan tvifvel gjorts genom det under perioden på Tjolöholms egendom upprätthållna stuteri. Äfven afveln af s. k. kallblodiga raser och kroaseringsprodukter har tillgodosetts genom import af hingstar, hufvudsakligen af ardenneras. Sedan nämligen det i föregående berättelse omförmälda försök till förbättring af arbetshästen medelst införande hit af hingstar utaf clydesdalesras icke ansetts leda till målet och därför icke vidare fullföljts, hafva förhoppningarne åter vänt sig till ardennerasen såsom lämplig till kroasering med det infödda stomaterialet. Dessa vexlingar i fråga om valet af ras och den samtidigt dermed fortsatta kroaseringen emellan afvelsdjur af så till temperament, härkomst och lifsbetingelser olika beskällare som å ena sidan clydesdale- samt ardennerhästar och å andra sidan fullblods- eller högt i blodet stående halvblodshästar hafva emellertid naturligen ledt dertill, att länet ingalunda, såsom önskligt vore, har att uppvisa någon för detsamma typisk häststam. Målet för den mindre jordbrukaren synes i allmänhet hafva varit att erhålla ett mellanting emellan tung och lätt häst, passande för olika behof. Afsigten kan väl, åtminstone hvad en del individer beträffar, anses hafva vunnit, men hästafveln har i allmänhet icke vunnit derpå. Insigten om behovet af en mera rationel afvel, hållen inom bestämda gränser för varmt och kallt blod, har också mer och mer gjort sig gällande och slutligen föranledt Hushållningssällskapet att uppdraga åt en komité att vidtaga åtgärder för uppläggandet och förandet af en stuteribok för både ädla och kallblodiga hingstar och ston. Det är att hoppas, att åtgärderna af denna komité, som jemväl gifvits i uppdrag att i öfrigt verka för en på riktiga grunder fotad hästafvel i öfverensstämmelse med en för densamma ut-

färdad, af Hushållningssällskapet förvaltningsutskott fastställd instruktion, skola bidra till underlättandet af bemödandena att föra länets hästafvel in på spår, som kunna göra den till en vida mer än nu vinstgifvande näringsgren.

Färafveln är i ständigt aftagande. Till Tjolöholms egendom hafva emellertid under år 1895 importerats några afvelsdjur af southdown- och oxfordshiredownras.

Svinafveln har i anseende till de höga svinprisen och de i Skåne och Göteborg inrättade svinslagterierna betydligt uppdrifvits under tiden till år 1895, då priserna åter sjönko så, att denna afvel blef mindre lönande, hvarför antalet moderdjur sistnämnda år betydligt nedsattes. Till förädlingsmateriel har nästan uteslutande användts stora yorkshirerasen, sedan de under föregående period här och der använda ornarne af poland-, china- och tamworthraserna i produktivitet och snabbvuxenhet icke syntes kunna täffa med dem af förstnämnda ras.

Afsättningen af nötboskap har hufvudsakligen inskränkt sig till äldre tjurar och till kor, som af en eller annan orsak ej längre äro tjenliga till mjölkproduktion. Afsättningsorter hafva varit dels Göteborg och dels Norge, hvarjemte under åren 1894 och 1895 drifvits export till Danmark och Tyskland, till hvilka länder utförts från Halmstad 2,554 större nötkreatur och 36 kalvar. Af öfriga husdjur hafva från samma ort under nämnda tid till dessa länder exporterats 20 hästar, 78 får och 505 svin. Till svinslagterierna i Skåne och Göteborg sändes hvarje vecka ett betydligt antal svin.

Helsotillståndet bland husdjuren har måhända varit mindre tillfredsställande än under närmast föregående period.

Hos hästar har quarka hvarje år förekommit inom hela länet. Svåra härdar för denna sjukdom uppgifvas vara städernas och landthandlarnes hållstall, i hvilka quarksjuka hästar inställas och lemna efter sig i krubborna smittoförande sekreter. Ehuru dödsprocenten är mycket ringa, vållar dock sjukdomen stora förluster i följd af kostnad för djurens behandling och genom tidsspillan under en viktig arbetstid. Under vintern 1891—92 var lungröta gängse å Onsala stuteri, då flere dyrbara djur afled. Under hösten 1894 förekommo i södra Halland många fall af s. k. mycotisk tarminflammation, hvaraf flere hästar dogo. Orsaken tillskrifves rost- och mögelsvamp hos nyskuren, ej fullmogen hafre, hvarmed hästarne flerstädes utfodrades.

Hos nötboskapen har förekommit mjeltbrand, 2 fall på två ställen i Laholms distrikt, 1 fall i Halmstads och 5 fall på tre

Tab. H. Nötboskapspremieringen inom Hallands län åren 1892—95.

År.	Antal premieringsplatser.	Antal anmälda djur.	Premierade djur.			Enl. inlösta frisedlar och betäckningsintyg af tjurar betäckta hondjur.				
			1:a pris.	2:a pris.	3:e pris.	Ayrshire-ras.	Korhornsras.	Angler-ras.	Röd dansk ras.	Blandad ras.
1892 . . .	14	895	24	142	335	—	—	—	—	—
1893 . . .	16	1,693	17	135	689	166	12	18	—	33
1894 . . .	19	1,833	34	252	896	477	21	5	20	68
1895 . . .	12	1,859	15	125	724	821	51	—	7	56
Summa	61	6,280	90	654	2,644	1,464	84	23	27	157

ställen i Falkenbergs distrikt, och af mjeltbrandsemfysem 4 fall. Sistnämnda sjukdom såges under benämningen »slopskott» vara ganska gängse i skogssocknarne och derstädes skörda många offer, hvilka likväl icke komma till allmän kännedom. Farsotsartad kastning har förekommit under år 1895 i Kungsbacka distrikt och under åren 1893—1895 i Varbergs distrikt. Elakartad kattarralfeber, förr epidemisk i Falkenbergs distrikt, uppträder der liksom i öfriga distrikt numera endast med sporadiska fall. I februari 1893 utbröt denna sjukdom å en gård inom Halmstads distrikt, der likväl, sedan ladugården noggrannt desinficerats, intet vidare fall af denna sjukdom inträffat.

Under december 1892 utbröt å tvenne hemman i Väby af Vessige socken smittosam mul- och klöfsjuka, som angrep samtliga dervarande 30 nötkreatur jemte några får och svin. Huru smittämnet blifvit difördt, har icke kunnat utforskas. Genom stränga isolerings- och noggranna desinfektionsåtgärder begränsades emellertid sjukdomen till endast dessa två ställen och har sedermera icke förekommit inom länet.

Den mest härjande sjukdomen bland kreatursbesättningarna har dock varit tuberkulosen. Sedan Hushållningssällskapet år 1894 anslagit 1,000 kronor som bidrag till undersökning medelst tuberkulin, som kostnadsfritt erhållits från Veterinärinstitutet, hafva under år 1895 flerstädes inom länet gjorts dylika undersökningar å hela besättningar. Härvid skall enligt uppgift hafva konstaterats, att de förädlade raserna, och af dessa i synnerhet ostfrieserrasen, äro rikligt behäftade med denna sjukdom, hvar emot landrasen till mycket ringa procent är berörd deraf.

Af farsoter bland svinkreatur förekommer här och hvar hvarje år rödsjuka, som dock sällan blir föremål för veterinärbehandling, hvarför åtgärder för sjukdomens hämmande endast undantagsvis blifva vidtagna. Under vintern 1894—95 härjade i en stor svingård vid Laholm en pestartad sjukdom, hvari 248 djur antingen dogo eller nödslagtades. I flertalet fall angrep sjukdomen djurens lungor och brösthinna och såges den vara i det närmaste identisk med den i Tyskland förekommande »Schweineseuche».

C) **Skogshushållning.** För bildande af *kronopark*, Tönnersjöheden kallad, hafva för statsverkets räkning blifvit enligt nädligt bref den 6 juli 1892 från Stjernarps fideikommiss inköpta vissa här nedan, under afdelningen »Kameralförhållanden» närmare angifna, hemman med en areal af tillsammans 2,857³⁷ hektar, för hvilka köpesumman steg till 182,500 kronor, hvarjemte till utvidgning af Kila kronopark genom nådiga brefvet den 31 december 1891 inköpts $\frac{1}{4}$ mantal Traneholt n:r 1 och $\frac{1}{2}$ mantal n:r 1 Vismered i Gällareds socken, innehållande sammanlagdt 230⁰⁹ hektar, för en köpeskilling af 11,600 kronor. Derjemte har utmarken i följande kronodomäner blifvit stäld under skogsstatens vård och förvaltning för att såsom kronoparker behandlas, nämligen:

förra landshöfdingebostället Biskopstorp år 1891	586 ⁶⁰ hektar
kronolägenheten Tyludden år 1893	37 ⁸¹ »
indragna hospitalshemmanen Stora och Lilla Kjörsult samt Olered år 1893	382 ⁴⁵ »
Ullasjö f. d. länsmansboställe år 1894	320 ⁵⁶ »
Uddareds d:o d:o år 1894	336 ⁸⁷ »

Summa 1,664²⁹ hektar

I sammanhang härmed må nämnas, att den till de under perioden försålda kronodomänerna Hunestad, Halfbondagårde,

Räfvige n:r 3, Bergslyckan, Gullskinsgårde, Ulfvad, Gnipe och Kärreberg hörande utmarksareal uppgår till sammanlagdt 377⁰¹ hektar.

Med dessa förändringar omfattade de *allmänna skogarna* vid slutet af år 1895 följande områden:

11 kronoparker	7,121 ¹⁴ hektar
7 kronoflygsandsfält	1,178 ⁰⁸ »
24 utarrenderade kronodomäner	560 ⁴⁶ »
2 civila boställens skogar	31 ⁵⁹ »
159 ekklesiastika hemmans skogar	6,087 ⁹¹ »
13 skogar till allmänna inrättningars hemman	356 ⁶⁹ »
14 skogar till kronohemman	304 ⁰⁰ »

Summa 15,639⁸⁷ hektar,

fördelade på 230 skilda ställen. Härtill kunna läggas 10 under allmän uppsigt stälda enskilda flygsandsfält med en areal af 1,429³⁴ hektar.

Å de allmänna skogarna hafva under femårsperioden skogsodlats 1,523 hektar och å ofvannämnda privata flygsandsfält utplanterats 812,800 plantor samt utsåts 60 kilogram diverse skogsfrö, mest i plantskolor. Förnämligast användes å flygsandsfälten den s. k. bergtallen (*pinus montana*), som visat sig ega framför våra inhemska skogsträd stort företräde såsom flygsandsträd. Med undantag af de närmast hafvet liggande delar, der svårighet möter att åstadkomma skogsåterväxt, äro fälten skogbeväxta. Ehuru väl faran för sandflygt sålunda i det stora hela kan sägas numera vara aflägsnad, inträffar dock understundom, att sanden å öppna ställen närmast hafvet sättes i drift vid starkare stormar, sedan hafsvågorna här och der åstadkommit rubbning i de vid stranden uppkomna sanddrifvorna. Den genom skogsplantering vunna marktäckning å bältena ofvan sjelfva stranden hindrar väl vidare olägenhet af detta förhållande, men det hänvisar å andra sidan på angelägenheten af en omsorgsfull vård af flygsandsfälten och den å dem uppdagna skog, hvarförutan sekellångt arbete till flygsandens dämpande kunde blifva tillspillogifvet.

Det trävirke, som i stor utsträckning utskippas från länets hamnar, kommer väl till mesta delen från de Halland närgränsande skogrika länen; dock omsättas äfven skogsprodukter, härstammande från en del socknar inom länet. *Sågverkens* antal är enligt meddelade uppgifter omkring 90, hvilka till största delen drifvas med vattenkraft och vid hvilka skall försågas årligen vid pass 30,000 kubikmeter virke, som mestadels afsättes i orten. Den betydligaste såginrättningen är förlagd vid sjön Fegen, hvarest finnas 2 ångsågar, som erhålla sitt försågningsvirke från Småland. Vid den ena af dessa ångsågar verkställes kolning af sågaffall till ett belopp årligen af omkring 4,840 hektoliter, hvilka kol hittills fraktats till Bofors bruk i Vermland.

Andra *träförädlande inrättningar* äro Åtrafors trämassefabrik, som skall förbruka omkring 12,000 kubikmeter virke årligen, hvilket till största delen hemtas från Elfsborgs län, samt Nissaströms fabrik med omkring 5,400 kubikmeters omsättning. Äfven vid Marbäck i Snöstorps socken finnes en dylik fabrik, hvarest förädlas omkring 2,350 kubikmeter virke. En snickerifabrik i Sennan vid Nissaån skall förbruka 400 kubikmeter och en mindre dylik vid Laholm en ringare kvantitet.

Den inom Hushållningssällskapet bildade skogskomitén har med framgång fortsatt sin verksamhet för åstadkommande af

skogskultur å kalmarkerna inom länet. I den mån komitén erhållit medel till sitt förfogande, har den kunnat utvidga denna verksamhet och har dervid haft tillfredsställelsen att se sina bemödanden understödda af ett stadigt växande intresse för skogsodling från den mindre jordbrukarens sida, såsom det är för år tilltagande antalet af reqvirenter utaf plantor och frö utvisar. Med afseende å vigten af denna verksamhet torde några upplysningar om sättet för densamma här böra finna plats. En hvar, tillhörande de mindre jordbrukarnes klass, eger att före viss bestämd dag på hösten till komitén inkomma med uppgift på den mängd frö och plantor, han önskar bekomma för att under nästkommande vår skogsodla viss areal. I den mån dessa ansökningar blifva af komitén efter granskning godkända och sökanden visat sig hafva under hösten låtit verkställa upphackning å det fält, som skall kultiveras, verkställes sådden eller planteringen genom komiténs försorg af plantörer, antingen sådana, som äro fast anstälde vid komiténs plantskolor, eller af tillfälligt antagne, stundom uppgående till ett antal af 20, allt utan vidare kostnad för reqvirenten än den, som arbetsbiträde åt plantören samt mat och bostad under förrättningsdagarna jemte skjuts för denne till närmaste förrättningsställe kan medföra, samt utan annan förbindelse än att tillse, det den sålunda åstadkomna kulturen icke skadas genom betning, vid

åfventyr att, om så sker, den kostnad, som komitén fått vidkännas, skall till komitén återbetalas. För åstadkommande af skogsodling å större, sammanhängande arealer upprättas jemväl kontrakt om öfverlåtande till komitén för ändamålet af viss bestämd större areal under tio år på ofvanstående vilkor.

Erforderligt frö inköpes från svenska producenter och för erhållande af plantor till det hvarje år erforderliga antalet har komitén anlagt plantskolor, hvilkas antal för närvarande uppgår till fem, spridda öfver länet å ställen, der tjenlig mark kunnat för ändamålet arrenderas. Sammanlagda arealen af dessa plantskolor, hvilka vårdas af fast anstälde, vid desamma boende plantörer, uppgår till omkring 6 hektar. I dessa plantskolor odlas hufvudsakligen vanlig tall och gran samt bergtall och björk, men äfven till en del ädlare träslag, såsom ek, bok, europeiskt lärkträd, sibiriskt lärkträd och cembratall med flere slag, afsedda till försäljning. Såväl plantskolorna som kulturen å enskildes marker äro underkastade inspektion af komiténs planteringsförvaltare under den tid på året, då sådan lämpligen kan ega rum, hvarefter uppdagade försummelser i behandlingen af de skogsodlade områdena anmälas hos komitén, som beslutar om de åtgärder, hvilka böra vidtagas mot den försumlige.

De medel, komitén haft till sitt förfogande under år 1895, och sättet för deras användande framgå af den för samma år upprättade stat, intagen i nedanstående tabell I.

Tabell K utvisar för hvar och ett af periodens fem år antalet reqvirenter, utdelade plantor och frön samt den areal, som beräknats hafva genom komiténs försorg blifvit skogsodlad.

Tab. I. Inkomst- och utgiftsstat för Hallands läns hushållningssällskaps skogskomité år 1895.

Inkomster:	Kronor.	Kronor.
Statens anslag förslagsvis	—	1,500 00
Landstingets anslag	—	5,000 00
Hushållningssällskapets anslag af sällskapets medel	4,850 00	
Hushållningssällskapets anslag af skogsfondens ränta	150 00	5,000 00
För sålda exemplar af »Kulturkarta öfver Halland»	—	50 00
Summa inkomster,	—	11,550 00
Utgifter:		
Aflöning åt sekreteraren	1,200 00	
för kontrollresor	300 00	1,500 00
åt 16 plantörer à 75 kr.	—	1,200 00
Plantskolorna:		
Carlaro: arrende 50; arbeten 120; tillsyns-man 300	470 00	
Sättinge: d:o 175; d:o 120; d:o 300	595 00	
Barnabro: d:o 200; d:o 150; d:o 300	650 00	
Vallda: — d:o 200; d:o 300	500 00	
Laholm: — d:o 300; d:o 400	700 00	2,915 00
Fröinköp:		
Inköpt för år 1895 192 kg. tallfrö, deraf förskotteradt	1,177 56	
308 kg. tallfrö à 8 kr.	2,464 00	
350 » granfrö à 3 kr.	1,050 00	
200 » bergtallfrö à 4 50 kr.	900 00	5,591 56
Skrifmaterialier, postporto och frakter m. m.	—	343 44
Summa utgifter	—	11,550 00

D) **Fisket.** Under hela femårsperioden har såsom rådgifvare i fiskeriärenden hos länets hushållningssällskap varit anställd förste fiskeriassistenten F. Trybom, på hvars berättelse nedanstående uppgifter om det halländska fisket under perioden äro stödda.

Sillfisket, hvilket under närmast föregående femårsperiod hunnit öfvergå till drifgarnsfiske med däckade båtar, var under tiden 1891—1895 anmärkningsvärdt mindre än under förstnämnda period, beroende dels på ogynsam väderlek under den korta fångsttiden på hösten, dels derpå att sillen icke uppträdde i Kattegat så talrik som åren 1887 och 1888. Medelpriset för år för sill i Varbergs hamn, der den största sillomsättningen inom länet försiggår, utgjorde år 1891 kr. 1⁵⁰, år 1892 kr. 0⁷⁹, år 1893 kr. 1³⁴, år 1894 kr. 1²² och år 1895 kr. 1³⁰ för valen.

Tab. K. Hushållningssällskapets skogskomités verksamhet för skogsodlingen inom Hallands län åren 1891—1895.

År.	Reqvirenter. Antal.	Utdelade skogsplantor. Antal.	Utdeladt skogsfrö af barrträd. Kilogram.	Utdeladt skogsfrö af löfträd. Kilogram.	Ungef. areal härigenom skogsodlad mark. Hektar.
1891 . . .	338	1,019,000	453	—	505
1892 . . .	388	2,540,000	335	454	665
1893 . . .	591	1,410,900	839	—	728
1894 . . .	959	3,817,100	952	280	1,229
1895 . . .	1,112	3,565,000	830	—	1,082
Summa	3,388	12,352,000	3,409	734	4,209

Bruttoinkomsten af länets hela sillfiske beräknas hafva utgjort:

År 1891	66,000 kr.	År 1894	85,000 kr.
> 1892	72,000 >	> 1895	100,500 >
> 1893	75,000 >		

Fisket af *torsk, kolja, hvilling* och *flundrearter* har i allmänhet varit godt under denna femårsperiod och härför synes man i första hand hafva att tacka de för sillfisket anskaffade däcksbåtarne. Med dessa hafva fiskarena både vinter och sommar kunnat ligga både längre tid till sjös och längre ut från land. För backornas sättande och dragande har man haft att tillgå små jollar på de större båtarne. Det goda tillfälle till export af kolja till kontinenten, som förefunnits under katolska fastetiden mellan jul och påsk, har ock ländt fisket till stort gagn alla sådana vintrar, då is ej omöjliggjort detsamma. Till följd af nämnda omständigheter hade priset på kolja vid de platser, der denna vintertiden fördes i land i större mängd, redan år 1891 sprungit upp till omkring 12 öre per kilogram i medeltal per år. Ehuru fullständiga uppgifter från nordligaste delen af länet icke föreligga för åren 1891 och 1892, torde dock, under antagande att fångsten af torsk och kolja uppgår till 75 procent af hela fångsten utaf alla ifrågavarande fiskeslag, bruttoafkastningen kunna uppskattas sålunda:

År 1891	136,000 kr.	År 1894	148,725 kr.
> 1892	127,000 >	> 1895	150,990 >
> 1893	102,055 >		

Makrillfisket med drifgarn har under denna period visserligen börjats, men ej vunnit större utbredning i anseende till de kostnader, som äro förenade med anskaffandet af dylika garn. Äfven för detta fiske begagnade man sig af däckade båtar, de första åren 4 och 5, år 1894 8 och år 1895 11 stycken. Garnen hade från 157 stycken år 1891 ökats till 610 stycken år 1895. Emellertid blefvo fångsterna ojemna: år 1891 fiskades makrill för 4,000, år 1892 för 3,600, år 1893 för 5,600, år 1894 för 6,600 och år 1895 för 4,100 kronor, allt beräknadt efter ett medelpris af 3 kronor per tjug åren 1891 och 1892, 2 kr. 50 öre år 1893, 2 kronor år 1894 och 3 kr. 15 öre år 1895.

Rörande *hummerfångsten* saknas fullständiga uppgifter från nordligaste delen af länet för åren 1891 och 1892, men bruttovärdet af denna fångst synes med ledning af de upplysningar, som erhållits, kunna, efter ett medelpris af 12 kronor tjoget, skattas till följande belopp:

År 1891	12,000 kr.	År 1894	38,000 kr.
> 1892	15,000 >	> 1895	19,300 >
> 1893	18,622 >		

Larfisket i hafvet eller så kalladt fiske med strandsättgaf följande bruttoutbyte:

År 1891	63,000 kr.	År 1894	48,000 kr.
> 1892	65,000 >	> 1895	58,000 >
> 1893	53,000 >		

Sammanlagda bruttoafkastningen af hafs fiskets olika grenar utgjorde således:

År 1891	281,000 kr.	År 1894	326,325 kr.
> 1892	282,600 >	> 1895	332,890 >
> 1893	254,277 >		

Till det laxfiske i hafvet, hvarom ofvan är nämndt, kommer fisket i länets fyra större åar, hvilket gifvit en bruttoafkastning, som beräknats ega följande värden:

År 1891	46,000 kr.	År 1894	75,703 kr.
> 1892	46,000 >	> 1895	61,818 >
> 1893	46,300 >		

Antalet verkliga *hafs fiskare* inom Halland är ej lätt att uppgifva, emedan en del af dem, som idka fiske, hufvudsakligast äro jordbrukare, som knappast deltaga annat än i sillfisket på hösten, och äfven detta ganska ojemnt under skilda år. Många af dem, som sköta strandsätten vår- och sommartiden, deltaga ej i annat fiske.

Åt fångsten af annan hafs fisk än sill, lax och hummer egnade sig 497 man år 1891, 491 år 1892, 558 år 1893, 617 år 1894 och 605 år 1895.

En stor del af dessa fiskare deltago under hösten i sillfisket; dock var sillfiskarens antal betydligt mindre i slutet (278 år 1895) än i början af femårsperioden (391 år 1891). Hösten 1891 användes 82, hösten 1895 71 däcksbåtar i sillfisket.

Efter det bidrag af allmänna medel med 300 kronor erhållits till *fiskeförsök med ålhomnor*, hafva sådana försök under ledning af fiskeritillsyningsmannen egt rum under åren 1893, 1894 samt 1895, och hafva i de 7 homnor, som med detta anslag inköptes, fångats hvarterera af dessa år 200 å 250 kilogram ål af samma beskaffenhet som den vandrande skånska höstälten.

Af den *länefond*, som i enlighet med 1892 års riksdagsbeslut upprättats för anskaffande af fiskebåtar och fiskredskap samt för anläggande af smärre inrättningar för tillgodogörande och förädling af fiskets produkter, har Hushållningssällskapet under åren 1893—1895 erhållit och inom länet utlemnat 17,200 kronor i 14 poster, deraf 10 lån å tillsammans 13,100 kronor att användas till inköp af båtar, 3 lån å tillsammans 2,100 kronor till inköp af fiskredskap samt 1 lån å 2,000 kronor till anläggande af ett fiskrökeri i Falkenberg.

Beträffande den för länets fiskeribedrift så viktiga frågan om anläggandet af *fiskehamnar* å derfor lämpliga ställen torde få hänvisas till de i senaste femårsberättelsen derom lemnade upplysningar och gjorda framställningar. Denna fråga befinnes i det skick, då angafs, och någon annan åtgärd till åstadkommande af sådana hamnar har ej blifvit vidtagen, än att Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen låtit på allmän bekostnad uppgöra ny plan och kostnadsberäkning för iståndsättandet af Glommens hamn och för anläggandet af en båtbygga i Båtfjorden. En hos Landstinget af enskild motionär gjord framställning om tingets medverkan till utförande enligt det uppgjorda förslaget af hamn vid Glommen har ej af tinget bifallits.

En för fisket viktig *ledfyr* har medelst bidrag dels af allmänna medel och dels af Hushållningssällskapet tillkommit vid Stafsinge sockens kust. Det nya fyrskeppet å grundet Fladen har ock visat sig vara till gagn för länets fiske.

Förluster af eller svåra *skador på fiskebåtar* hafva under femårsperioden vid fyra särskilda tillfällen inträffat. En däcksbåt påseglades och gick till botten år 1893, hvarvid tvenne fiskare omkommo, en öppen båt påseglades och sjönk år 1891, tvenne däcksbåtar ledo svåra skador, då lastbryggan i Glommens

hamn på grund af den senares bristfällighet svårt skadades af en storm i januari år 1892, och en däcksbåt slogs sönder i Träslöfs hamn i början af år 1891.

Den af länge känt behof påkallade *båtförsäkringsföreningen*, hvarom vid flere med fiskare hållna möten förhandlats, har dock ej under perioden kunnat bringas till stånd.

Laxodling egde under perioden rum i en odlingsanstalt vid hvardera af åarna Ätran, Nissan och Lagan. Tillsammans inlades i dessa anstalter hösten år 1891 fullt 1,100,000 laxromkorn, deraf dock antagligen öfver 1 million vid Lagan, år 1892 1,165,000, hvaraf 840,000 vid Lagan, år 1893 1,210,000, hvaraf vid Lagan 360,000, vid Ätran fullt 600,000 och vid Nissan 250,000, år 1894 omkring 900,000, hvaraf vid Lagan 500,000 och vid Ätran 400,000 (vid Nissan erhöles ingen afvelslax) samt år 1895 1,050,000 romkorn, hvaraf 700,000 vid Lagan, men liksom föregående år ingen vid Nissan. Tillsammans inlades således under hela femårsperioden omkring 5,425,000 befruktade laxromkorn i länets trenne odlingsanstalter och utsattes här af inemot 5 millioner laxyngel, hvaraf fullt $\frac{3}{5}$ i Lagan.

Särskildt aflönade *tillsyningsmän* för laxfisket funnos hela perioden vid Viskan och Lagan samt åren 1893 och 1894 vid Ätran. För att stäfja förbrytelserna mot hummerstadgan vid länets kust från och med Klosterfjorden till gränsen mot Göteborgs och Bohus län eller å den sträcka af kusten, der det hufvudsakligaste hummerfisket eger rum, har Hushållningssällskapet från och med år 1893 lemnat arfvode åt trenne härför utsedde tillsyningsmän.

Ny för hela länet gällande laxfiskestadga har af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande utfärdats den 19 april år 1892; hvarjemte Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för att råda bot på en del missförhållanden vid strandlaxfisket låtit genom förste fiskeriasistenten Trybom göra noggranna undersökningar angående detta fiske, hvarvid de särskilda hemmanens strandsätt blifvit å karta öfver länet inlagda.

Ehuru länets insjöfiske är af jernförelsevis underordnad betydelse, har dock uppmärksamhet egnats åt detsamma, i det bemälda Trybom undersökt och beskrifvit de stora insjöarne

Lygnen, hvilken dock till hälften ligger inom Elfsborgs län, samt Fegen, tillhörande tre län, och upprättat förslag till stadga för fisket i den sistnämnde.

E) Öfriga näringsgrenar. I afseende å dessa torde Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande få hänvisa till de af Kommerskollegium utgifna statistiska berättelser och de upplysningar, dessa i sådant afseende lemna. Det kan vid betraktande af förhållandena härutinnan ej förbises, att, om ock handel och industri i länet under senare tider visat sig stadda i framåtskridande, detta icke kan jämföras med de framsteg, jordbruket under samma tid har att uppvisa. De utvecklingsmöjligheter i förstberörda hänseenden, som länets läge och dess öfriga naturförhållanden erbjuda, hafva ännu icke blifvit tillgodogjorda, i den mån önskvärdt är. Så har endast en del af de krafter, som de talrika, delvis mäktiga vattenfallen inom länets gränser innehålla, blifvit tagna i anspråk, och de industriela inrättningar, för hvilka de halländska städerna synas erbjuda lämplig plats, äro långt ifrån talrika. Särskildt faller vid jämförelse med det rika industriela lif, hvaråt delar af de närliggande skånska länen kunna glädja sig, Hallands läns underlägsenhet i detta afseende i ögonen. Till detta förhållande har säkerligen i väsentlig mån medverkat, jemte saknaden af erforderligt kapital, den intill senaste tiden kännbara bristen på sådana samfärdsmedel, särskildt med de inre delarne af landet, som numera utgöra ett nästan oundgängligt vilkor för uppkomsten af en industri på afstånd från kusten. Med riktig insigt härom hafva ock länets invånare villigt underkastat sig de betydande uppoffringar, som anläggandet af ett ganska fullständigt jernvägsnät inom länsområdet och till lämpliga orter utom detsamma kräft. Den häfstång för en stegrad industriel verksamhet och ett deraf följande lifligare handelsutbyte, som genom dessa anläggningar erhållits, har väl ännu blott en jämförelsevis kort tid varit i verksamhet, men, af flere förhållanden att döma, saknas icke anledning antaga, att de förhoppningar, som varit fästade vid jernvägarnes tillkomst, skola i en icke aflägsen framtid visa sig hafva varit berättigade.

4. Kommunikationer och varuutbyten.

Till det antal jernvägar inom länet, om hvilka i föregående berättelse är lemnadt närmare uppgift, har under perioden kommit *Falkenbergs smalspåriga jernväg*. Sedan nämligen Falkenbergs jernvägsaktiebolag jemlikt nådig resolution den 8 juli år 1892 beviljats rättighet att enligt fastställd plan anlägga och till allmänt begagnande mot afgift upplåta jernväg om 0,8 meters spårvidd från staden Falkenberg till Fridhem i Ullareds socken med en längd af 39 kilometer och derefter på gjord underdånig ansökning genom resolution den 16 december år 1892 faststälts sådan ändring i jernvägens plan, att densamma skulle byggas med en spårvidd af 0,891 meter, har denna jernväg blifvit fullbordad och för trafik öppnad i september år 1894. Rättigheten till utsträckning af densamma från dess ändpunkt vid Fridhem öfver länsgränsen till Elfsereds kyrka i Kinds härad af Elfs-

borgs län, eller med 12 kilometer, har sedermera blifvit medgifven genom nådig resolution den 17 maj 1895.

Arbetet på sistnämnda sträckning är väl under perioden påbörjad, men har först under år 1896 nått sin fullbordan.

På grund af nådigt bref den 7 juni år 1895 hafva *Göteborg—Hallands, Mellersta Hallands och Skåne—Hallands jernvägar* blifvit af staten öfvertagne. Samtliga öfrige länet berörande jernvägar, hvilka liksom de ofvannämnde blifvit genom enskildes försorg anlagde, tillhöra fortfarande aktiebolag.

Jernvägarnes utsträckning inom länet utgjorde sålunda vid periodens slut, med inberäkning af den del af Falkenbergs jernväg, som sträcker sig från Fridhem till länsgränsen, 220 kilometer.

I bilagde **tabell 2** redogöres för *allmänna vägarne* och *skjutsningen* inom länet.

På grund af lagen den 23 oktober år 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet har i fråga om bestämmandet af *väghållningsdistrikten* utslag blifvit under år 1892 meddelade för: Höks härad den 28 juni, Tönnersjö härad den 25 juli, Halmstads härad samma dag, Årstads härad den 11 juli, Faurås härad den 26 juli, Himle härad den 11 juli, Viske härad samma dag och Fjäre härad den 28 juni; och har genom dessa utslag, som vunnit laga kraft, sedan besvär öfver det Årstads härad rörande lemnats utan afseende, blifvit förordnad, att hvarje härad för sig skall utgöra ett väghållningsdistrikt, med iakttagande likväl, dels att fastigheterna inom den del af Asige socken, hvilken genom nådigt bref den 1 april år 1887 öfverförts från Halmstads till Årstads härad, skulle räknas till Halmstads häradsväghållningsdistrikt, intill dess ny vägdelening der eller i Årstads häradsväghållningsdistrikt egt rum, dels ock att de hemman i Gällareds socken, hvilka genom nådigt bref den 31 maj år 1888 förlagts från Årstads till Faurås härad, samt åtskilliga hemman och lägenheter i Gunnarps socken, om hvilkas öfverflyttande från Årstads till Faurås härad förordnats i nådigt bref den 2 november år 1888, skulle hänföras till samma väghållningsdistrikt, till hvilka de härad, från hvilka öfverflyttningen skett, hörde, intill dess ny vägdelening inom något af dessa häradsväghållningsdistrikt blifvit fullbordad.

Sedan åtgärder vidtagits för ordnandet under år 1894 af vinterväghållningen för en del väghållningsdistrikt, rörande hvilka beslut i sådant afseende påkallats, har indelning i ploglag och bestämmandet af ersättning för besväret med vinterväghållningen för tiden från och med den 31 januari 1895 till och med den 31 december 1899 egt rum för samtliga väghållningsdistrikt genom särskilda utslag, nämligen för Halmstads och Viske af den 23 februari 1893, Himle af den 9 mars 1893, Tönnersjö af den 25 april 1893, Höks af den 19 maj 1893, Faurås af den 30 oktober 1893 och Årstads af den 26 april 1894.

Den i 46 § af väglagen föreskrifna uppskattningen af årliga kostnaden för underhållet af de allmänna vägarna har under åren 1893 och 1894 verkstälts inom samtliga väghållningsdistrikten, för hvilkas vägstyrelser instruktioner jemväl blifvit under berörda år utfärdade.

Vägdelening jemlikt 37 § i nämnda lag har under perioden påbörjats inom Höks, Tönnersjö, Faurås och Fjäre häradsväghållningsdistrikt.

Af de till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förfogande ställda medel för *undersökning rörande vägars anläggande eller förbättring* hafva bidrag till sammanlagdt belopp af

2,930 kronor anvisats till följande undersökningar, nämligen för: omläggning af häradsvägen emellan Drängsereds och Krogserseds socknar; anläggning af ny väg emellan Fröslida och Skallinge jernvägsstationer; förbättring af den så kallade Hala- och Kragaredsvägen inom Torups socken; omläggning af landsvägen vid Trönninge lid i Lindbergs socken; omläggning af vägen från Ollereds bro i Nöslinge socken till Rolfstorp i Rolfstorps socken; omläggning af den så kallade Lerliden å landsvägen norr om Laholm; anläggning af ny väg från Ellsborgs läns gräns vid Vägesered genom Förlanda socken till den så kallade Gällingevägen vid Backa i Gällinge socken; anläggning af ny väg dels emellan Sörby och Vessige byar i Vessige socken och dels mellan sistnämnda by och Bjerrune by i samma socken; omläggning af vägen från Staborgs bro i Fjärås socken till Fjärås kyrka; anläggning af nya vägar dels från Fagerreds kyrka till gränsen emellan Fagerreds och Gunnarsjö socknar vid hemmanet Vinterhylte och dels från samma kyrka till gränsen emellan Fagerreds och Gunnarps socknar vid hemmanet Höghult; samt anläggning af ny väg från Ullareds kyrka och bro öfver Stenstorp till den genom Gällareds socken löpande allmänna vägen vid Norrmanstorps egor.

Följande *nya vägar* hafva under perioden blifvit afsynade och godkända, nämligen: från ändpunkten af vägen emellan Turby och Vråkär till Kristianstads läns gräns, 0³⁸ nymil; den mellan Borgared och Tummemosse varande delen af väg från Abilds kyrkoby till Torups jernvägsstation, 0⁸⁷ nymil; från Vik i Nöslinge socken till Källsjö kyrka, 0³⁰ nymil; från Himle häradsvägen vid Borsthult till häradsvägen vid Fridhem i Ullareds socken, 0⁸⁹ nymil; och från Himle jernvägsstation till allmänna landsvägen vid Spannarps kyrka, 0¹⁰ nymil.

Utän bidrag af statsmedel har ny väg till omkring 0²⁰ nymils längd blifvit anlagd från Trälshults by i Knäreds socken till gränsen af Hinneryds socken i Kronobergs län.

Under nämnda tid hafva jemväl *omlagts* och *förbättrats*: allmänna vägen genom Knäreds kyrkoby om 0¹² nymil; och den emellan Tummemosse och Torup varande delen af väg från Abilds kyrkoby till Torups jernvägsstation om 0⁹⁵ nymil.

Till åstadkommande af dessa anläggningar af nya och förbättringar af äldre vägar hafva bidrag af allmänna medel anvisats till belopp af 94,900 kronor.

I fråga om *varuutbyten* torde få hänvisas till föregående berättelse och de af Kommerskollegium i Sveriges officiella statistik i sådant afseende meddelade uppgifter.

5. Kameralförhållanden.

För hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. vid 1895 års slut lemnas summarisk redogörelse uti **tabell 3**.

Något hemman har icke under perioden fallit i *ödesmål* eller derifrån blifvit upptaget.

Skatteköp hafva förekommit:

a) af rena kronohemman och kronolägenheter: åren 1891 och 1892 hvarterda å 1 kronolägenhet, år 1894 å tillsammans ²⁵/₄₈ mantal i 2 brukningsdelar och år 1895 å ⁵/₁₈ mantal i 1 brukningsdel;

b) af så kallade halländska kyrkohemman: år 1891 å ¹/₄ mantal i 1 brukningsdel.

För de af *kronan försälda jordbruksdomäner* redogöres i *tab. L* (sid. 16).

Antalet af de för statsverkets räkning *utarrenderade* dylika *domäner* utgjorde vid 1895 års slut 31, med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 1,146,700 kronor, och uppgick arrendet för dessa domäner enligt samma års kronoräkenskaper till 48,353 kr. 6 öre eller i medeltal något öfver 4 procent af taxeringsvärdet.

Någon *skattefrälseränta* har ej under perioden för statsverkets räkning blifvit inlöst.

På grund af bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 3 februari 1888 angående *viss ersättning af statsmedel till egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst*, samt lagen den 2 december 1892 hafva till egaren af hemmanet 1 mantal n:r 4 Höstena Hule i Ljungby socken och Faurås härad utbetalts tillsammans 166 kr. 56 öre. Härförutom har dylik ersättning hitintills ej inom länet utgått.

Utaf kronans behållna *grundskatt* inom länet, utgörande år 1890 en summa af 88,303 kronor, hafva på grund af lagen den 2 december 1892 ytterligare afskrifvits tillsammans 24,821 kr. 9 öre.

Af *båtsmanshållets* inom länet till sammanlagdt 364 nummer uppgående effektiva styrka, hvaraf under förra perioden jemlikt kungl. kungörelsen den 13 juli 1887 vakanssatts tillsammans 170 nummer, hafva i enlighet med bestämmelserna i nämnda nädiga kungörelse ytterligare blifvit vakanssatta: 18 nummer år 1891, 19 år 1892, 6 år 1893, 8 år 1894 och 40 år 1895, eller tillsammans 91 nummer. Då sålunda sammanlagdt 261 nummer blifvit vakanssatta, återstå allenast 103 effektiva nummer af länets båtsmanshåll.

Jordafsöndringar, därför afgäld blifvit af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i författningsenlig ordning fastställd, hafva förekommit: 5 år 1891, 2 år 1892, 3 hvardera af åren 1893 och 1894 samt 1 år 1895, eller tillsammans 14.

Sammanräknade *fastighetstaxeringsvärdet* för länet utgjorde enligt bevilningssammandragen:

År 1891	92,596,910 kr.,	hvaraf bevilningsfria	6,256,610 kr.
» 1892	93,368,310 »	»	6,438,910 »
» 1893	95,796,760 »	»	6,751,260 »
» 1894	96,520,260 »	»	6,861,660 »
» 1895	97,330,860 »	»	7,063,660 »

Taxeringsvärdena uppgingo år 1890 sammanräknade till följande belopp: för jordbruksfastighet 67,652,600 kronor och för annan fastighet 23,427,300 kronor, samt år 1895 för jordbruksfastighet 69,042,100 kronor och för annan fastighet 28,288,760 kronor. Jordbruksfastigheternas värde har således under femårsperioden stigit med 1,389,500 och värdet å annan fastighet med 4,861,460 kronor.

I sammanhang härmed hänvisas till efterföljande *tabell M* (sid. 17), innefattande uppgifter å taxeringsvärdena å de *fastigheter*, som under perioden blifvit *exekutivt försälda*, samt därför erhållna köpeskillingar.

Tabell 4 innehåller redogörelse för *egendomar af fideikommissnatur* i länet.

Under perioden hafva med Kungl. Maj:ts nädiga tillstånd blifvit från Stjernarps fideikommiss för bildande af en kronopark till kronan försälda $\frac{1}{4}$ mantal n:r 1 Hultabo, $1\frac{1}{3}$ mantal n:r 1, 2, 3 och 4 Jonstorp, $\frac{1}{4}$ mantal n:r 1 Sjögård, $1\frac{1}{6}$ mantal n:r 1 och 2 Strömma, $2\frac{1}{2}$ mantal n:r 1, 2, 3, 4 och 5 Tästarp, 2 mantal n:r 2, 3 och 4 Tönnersjö och 1 mantal n:r 1 Ågarp, eller tillsammans $8\frac{1}{2}$ mantal, inom Tönnersjö socken samt $\frac{1}{2}$ mantal n:r 1 Skjellås i Bredareds socken, allt för en köpeskillning af 182,500 kronor. För 12,500 kronor häraf hafva

sedermera förvärfvats och lagts till fideikommisset $\frac{1}{4}$ mantal n:r 1 Gydebol och $\frac{1}{4}$ mantal n:r 1 Ljungbolet, båda i Tönnersjö socken. Återstående köpeskillingen 170,000 kronor tillika med 8,500 kronor, ersättning för till Skåne—Hallands jernväg från fideikommisset exproprierad jord, eller tillsammans 178,500 kronor, utgöra tillsvidare ett penningefideikommiss.

Från Gåsevadsholms fideikommiss hafva under perioden med nådigt tillstånd försålts 2 mantal i Lindbergs socken, 2 mantal i Öimevalla socken, 1 mantal i Landa socken, 1 mantal i Frillesås socken, 1 mantal i Förlanda socken, 2 mantal i Lindome socken och $2\frac{1}{2}$ mantal i Elfsåkers socken, eller tillsammans $11\frac{1}{2}$ mantal, samt 1 utjord i Torpa socken. Deremot hafva de förut fideikommissarien enskildt tillhörige kronoskattehemmansdelarne $\frac{1}{4}$ mantal n:r 2 Eskatorp, $\frac{1}{4}$ mantal n:r 4 Eskatorp och $\frac{1}{16}$ mantal n:r 7 Eskatorp i Fjärås socken blifvit lagda till fideikommisset.

Tabell 5 redovisar för *egendomar tillhörande inhemska aktiebolag*. Vid jämförelse med motsvarande tabell vid förra femårsberättelsen framgår, att sammanlagda taxeringsvärdet å sådana egendomar, som vid förra periodens slut utgjorde 2,348,500 kronor, vid den senare periodens slut uppgått till 3,098,000 kronor och sålunda ökats med 749,500 kronor.

Tabell 6 redogör för *egendomar tillhörande främmande magters undersåtar*. Af denna framgår, att ifrågavarande egendomars antal under perioden ökats med 1 stadsfastighet med taxeringsvärde af 21,600 kronor.

I fråga om sättet för skötandet af de egendomar, som sålunda innehafvas af personer, hvilka icke äro svenske medborgare, har icke någon anmärkning förekommit. Hvad särskildt jordbruksfastigheterna angår, synes deras brukande i allmänhet hafva skett med mer än vanlig omsorg.

Tab. L. Af kronan försälda jordbruksdomäner i Hallands län åren 1891—1895.

Härad.	Socken.	Egendomens namn.	Nummer.	Mantal.	Taxeringsvärde. Kr.	Köpeskilling. Kr.
Årstads	Eftra	Dala, indraget häradskrifvareboställe	1	$\frac{3}{4}$	16,000	16,700
Faurås	Alfshög	Kärreberg, d:o förste landtmätareboställe	3	$\frac{2}{3}$	18,000	21,300
»	Källsjö	Gnipe, d:o hospitalshemman	1	$\frac{1}{4}$	1,500	1,500
»	»	Gullskingsgårde, d:o d:o	1	$\frac{1}{2}$	2,500	3,300
»	»	Ulfvad, d:o d:o	1	$\frac{1}{2}$	2,000	2,000
»	Okome	Bergslyckan, d:o d:o	1	$\frac{1}{2}$	5,000	5,500
»	»	Räfvige, d:o d:o	3	1	12,000	17,450
Himle	Tvååker	Halfbondagärde, d:o d:o	1	$\frac{1}{2}$	10,000	14,200
»	Hunnestad	Hunestad, d:o länsmansboställe	15	$\frac{3}{4}$	12,500	20,600
Halmstads stad		Jordarne n:r 5 och 6 i vestra gärdet, länsgevaldigern och en slottsvaktmästare förut på lön anslagne	—	—	2,700	3,610
		Summa	—	—	82,200	106,160

Understöd af allmänna medel till *utflytningar i följd af laga skiften* hafva utbetalts: år 1891 med 262 kr. 50 öre, år 1892 med 637 kr. 50 öre, hvartera af åren 1893 och 1894 med 300 kr. och år 1895 med 187 kr. 50 öre, eller tillsammans med 1,687 kr. 50 öre.

Redogörelse för *kronouppbörden* utgör icke längre föremål för Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelse. I fråga härom torde således endast böra omförmälas, att under perioden en kronoarrondator saknat förmåga att fullgöra sina arrendeskyldigheter, till följd hvaraf han blifvit från arrendet skild, men att i öfrigt utskylder och arrenden ingått med jemförelsevis få rester. Det har till och med händt inom en och annan socken, att kronouppbörden redan vid uppördsstämman influtit utan någon som helst rest. Samtliga uppördsmännen hafva noggrant och punktligt fullgjort sin redovisning.

För *Landstingets* och *kommunernas* tillgångar, skulder, inkomster och utgifter lennas fullständig redogörelse i de af Statistiska Centralbyrån i sådant afseende utarbetade och årligen offentliggjorda berättelser liksom i »Tidskrift för Sveriges landsting och större kommuner»; och torde därför här endast behöfva anmärkas: att någon landstingsskatt under perioden ej förekommit, samt att uti den för Landstinget angifna tillgång vid 1895 års slut ingå: 50,000 kronor för aktier i Varberg—Borås jernvägsaktiebolag, 185,000 kronor i Skåne—Hallands, 483,000 kronor i Mellersta Hallands och 427,000 kronor i Göteborg—Hallands jernvägsaktiebolag samt 73,887 kr. 35 öre för fastighet, nämligen 15,000 kronor för räddningshemmet Mäshult, 9,000 kronor för Katrinebergs folkhögskola och 49,887 kr. 35 öre för andel i nybyggnaderna vid döfstumskolan i Venersborg.

Tab. M. Taxeringsvärden å och försäljningssummor för de i Hallands län åren 1891—1895 exekutivt försälda fastigheter.

	Taxeringsvärde. Kr.	Köpeskilling. Kr.	Summa 1891—1895.		Taxeringsvärde. Kr.	Köpeskilling. Kr.	Summa 1891—1895.		
			Taxeringsvärde. Kr.	Köpeskilling. Kr.			Taxeringsvärde. Kr.	Köpeskilling. Kr.	
A) I städerna:									
Halmstad:	1891	118,300	69,225	437,300	271,322				
	1892	82,300	43,375						
	1893	165,400	103,052						
	1895	71,300	55,670						
Laholm:	1892	5,400	3,750	22,000	14,850				
	1894	16,600	11,100						
Falkenberg:	1891	3,600	2,000	15,936	10,944				
	1893	9,436	7,224						
	1895	2,900	1,720						
Varberg:	1891	53,900	45,685	236,033	173,530				
	1892	60,033	32,665						
	1893	72,500	54,905						
	1894	49,600	40,275						
Kungsbacka:	1893	39,100	27,300	39,100	27,300				
	Summa kronor	—	—	750,369	497,946				
B) Å landsbygden, hvaraf försälda:									
a) Af kronofogden i Laholms fögderi:									
	1891	23,100	19,380	61,100	64,345				
	1892	21,000	25,310						
	1893	6,600	7,225						
	1894	8,800	10,930						
	1895	1,600	1,500						
D:o d:o Halmstads fögderi:									
	1891	4,000	3,620						
	1892	7,800	8,600						
	1893	11,000	13,400						
b) Å landskansliet:									
	1891	41,500	43,231						
	1892	49,900	53,246						
	1893	77,200	75,400						
	1894	4,300	4,000						
	1895	8,500	5,000	181,400	180,877				
	Summa kronor	—	—	465,400	510,784				
C) I hela länet:									
	1891	276,600	220,951						
	1892	302,133	267,461						
	1893	426,536	343,013						
	1894	113,700	97,720						
	1895	96,800	79,585	1,215,769	1,008,730				

6. Politi.

A) **Undervisningsväsendet.** Länets främsta undervisningsanstalt har under den senast förflutna femårsperioden liksom förut varit det på latinlinjen fullständiga *högre allmänna läroverket i Halmstad*. Lärjungeantalet derstädes har årligen utgjort omkring 240.

I Varberg finnes ett *lägre allmänt läroverk* med 3 klasser, men på enskild bekostnad har undervisningen derstädes uppehållits jemväl i en fjerde och en femte klass. Kostnaden härför har bestridts hufvudsakligen medelst ett årligt anslag å 3,000 kronor utaf Varbergs stads sparbank. Under femårsperioden har i Varberg för läroverkets räkning uppförts en ny, för femklassig undervisning afsedd byggnad för en kostnad af 74,303 kronor, deri värdet af byggnadstomten dock ej är inberäknadt. Denna kostnad har bestridts dels med läroverkets egna tillgångar och dels genom bidrag från Varbergs stads sparbank med 50,000 kronor och från Varbergs gamla bränvinsbolag med 5,500 kronor. Läroverkshuset invigdes för sitt ändamål i december 1894.

De förutvarande *pedagogierna* i Laholm, Falkenberg och Kungsbacka hafva på grund af Eders Kungl. Maj:ts beslut om desammas indragning under perioden upphört, nämligen i Laholm och Kungsbacka år 1891 och i Falkenberg år 1893.

Elementarläroverk för flickor med statsbidrag finnas i Halmstad och Varberg. I det förra läroverket har lärjungeantalet under perioden betydligt ökats, så att detsamma, som vid periodens början utgjorde 104, under höstterminen år 1895 uppgick till 189. Till följd häraf har utrymmet i det år 1889 nybygda läroverkshuset, som efter dåvarande förhållanden var särdeles rymligt, så tagits i anspråk, att såväl bönssalen som förestånderskans rum tidtals måst användas till läsrum. Samundervisning för gossar och flickor har med godt resultat anordnats i en treårig förberedande afdelning.

Å *folkhögskolan* på Katrineberg i Alfshögs socken har undervisningen fortgått hufvudsakligen efter samma plan som under förra femårsperioden. Elevernas antal har varit 12 under läsåret 1891—92, 27 under läsåren 1892—93 och 1893—94, 37 läsåret 1894—95 och 25 läsåret 1895—96.

Från statsverket har skolan erhållit bidrag med 1,900 kronor för år 1891, med 1,200 kronor för år 1892 samt med 2,000 kronor årligen för hvartera af åren 1893, 1894 och 1895, äfvensom ett understöd åt mindre bemedlade, hvilket understöd i medeltal uppgått till 475 kronor årligen. Vidare har länets landsting till skolan anslagit ett belopp af 2,000 kronor årligen.

Folkhögskolans styrelse utgöres af, förutom skolans föreståndare, som är sjelfskrifven medlem, tolf valda ledamöter, af hvilka Landstinget utser sju och skolans principaler de fem öfriga.

Under perioden har för skolans räkning uppförts en ändamålsenlig gymnastiklokal, hvartill medel erhållits dels genom frivilliga bidrag, uppgående till 3,200 kronor, och dels genom ett extra anslag från Landstinget å 500 kronor.

Å Katrineberg finnes äfven anordnad en *landtmannaskola*, för hvilken upplåtits folkhögskolans lokaler, i den mån sådant kunnat ske utan hinder för undervisningen i folkhögskolan. Landt-

mannaskolan, för hvilken Hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsett en af fem personer bestående styrelse, har åtnjutit ett årligt anslag från Hushållningssällskapet af 650 kronor samt dessutom erhållit följande bidrag af statsmedel, nämligen: 925 kronor för år 1891, 975 för hvartera af åren 1892 och 1893, 850 för år 1894 och 1,050 kronor för år 1895.

De särskilda undervisningsämnen i folkhögskolan och landtmannaskolan hafva varit följande, fördelade på nedannämnda antal lästimmar i veckan, nämligen:

I folkhögskolan:		Timmar.	I landtmannaskolan:		Timmar.
Modersmål	6		Kemi och fysik	4	
Svensk historia	3		Botanik och geologi	1½	
Allmän	2		Jordbrukslära	6½	
Geografi	3		Veterinärkunskap och husdjurs-		
Naturkunnskap	5		skötsel	4	
Räkning	5		Räkning och geometri	3	
Geometri och fältmätning	2		Byggnadslära och linearteckning	2	
Statsförfattning	1		Fältmätning och afvägning	2	
Kommunalförfattning jemte dess			Bokföreläsning	2	
inöfvande genom hållande af			Modersmålet	4	
stämmor	2		Kommunalförfattning med till-		
Bokföreläsning	2		lämpning	2	
Ritning	4		Sång	3	
Välskrifning	2		Allmän historia	2	
Sång	3		Gymnastik	6	
Gymnastik	6				Summa 42
Diskussioner m. m.	4				
		Summa 50			

Högre folkskolan i Onsala har jemväl under ifrågasvarande period fortsatt med sin verksamhet efter samma norm som förut.

Beträffande *folkskolorna* har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande inhemtat, att antalet af kommunernas skolhus inom länet utgjort:

År 1891	208	År 1894	244
» 1892	228	» 1895	250
» 1893	235		

Nya skolhus hafva under femårsperioden uppförts i nedannämnda socknar, nämligen:

Veinge socken	1	Vessige socken	2
Laholms landsförsamling	1	Refvinge »	1
Rennelöfs socken	6	Vinbergs »	2
Skummeslöfs »	1	Veddige »	2
Tönnersjö »	2	Hvalinge »	1
Trönninge »	1	Okome »	1
Enslöfs »	1	Gällareds »	1
Slättåkra »	1	Gunnarps »	1
Ljungby »	3	Fjärås »	2
Vapnö »	1	Släps »	2
			Summa 33

Härtill kommer, att åtskilliga äldre skolhus blifvit tillbygda, hvarigenom skolsalarnes antal eller utrymmet eljest ökats.

Med undantag af några äldre skolhus kunna kommunernas egna, icke förhyrda skollokaler anses vara tillfredsställande i afseende å utrymmet beträffande såväl golftyta som kubikinnehåll. Skolsalarna uppgifvas äfven vara tillräckligt ljusa, fastän i de äldre skolorna fönsteranordningen icke öfverensstämmer med nutida åsichter och fordringar derutinnan. Sämst är det i allmänhet stäldt med anordningarna för luftväxling, men äfven i fråga härom synes man på många ställen söka åstadkomma förbättring, i hvilket afseende de så kallade ventilationskaminerna, som numera börjat vinna spridning, torde hafva visat god verkan.

Intresset för *slöjdundervisningen* synes visserligen icke hafva slappats, men ej heller kan sägas, att deråt egnats fullt den uppmärksamhet, som kunnat vara önskvärd. Hushållningssällskapet, hvars medel äro strängt tagna i anspråk för ändamål, hvilka i ett jordbrukande län, såsom förhållandet är med Hallands, icke ansetts böra eftersättas, har dock icke lemnat slöjdskolornas betydelse ur sigte, utan årligen meddelat anslag till bidrag åt folkskollärare inom länet för genomgående af kurser vid slöjdseminariet å Nääs. Det för hvarje person afsedda bidraget har utgjort 60 kronor och uppgått till sammanlagdt 300 kronor å 5 folkskollärare för hvardera af åren 1891, 1892, 1894 och 1895 samt till 240 kronor å 4 folkskollärare för år 1893.

Hvad kommunerna beträffar, hafva de förut i allmänhet temligen likgiltigt betraktat slöjdskolorna, men intresset för desamma har dock småningom något ökats, så att slöjdskolornas antal för såväl gossar som flickor numera är högre än vid femårsperiodens början. Der slöjdskola införts, har den också såväl af lärjungarne som af allmänheten omfattats med intresse och, såvidt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har sig bekant, har någon slöjdskola inom länet, sedan den en gång tillkommit, sedermera icke indragits.

Slöjdskolorna voro:

Vid femårsperiodens början:		Vid femårsperiodens slut:	
För gossar	26 skolor med 459 lärjungar	38 skolor med	904 lärjungar
För flickor	23 > > 1,025 >	41 > >	1,565 >

Ett hinder för goss-slöjdskolornas utbredning torde mångenstädes vara kostnaden för anordnande af slöjdrum och anskaffande af den nödiga uppsättningen med redskap; hvartill kommer, att de äldre folkskollärarna icke hafva samma lust som de yngre att utbilda sig till slöjdlärare.

Hvad flick-slöjdskolorna beträffar, är det att hoppas, att dessa hädanefter skola snabbt utveckla sig, då staten numera lemnar anslag till dylika skolor.

I sammanhang med skolväsendet torde böra omnämnas den af Landstinget inrättade anstalten *räddningshemmet för vanvårdade gossar* å hemmanet Måshult i Skällinge socken, hvars verksamhet allt fortfarande visat sig ändamålsenlig.

Anstaltens inkomster under femårsperioden hafva varit dels ett årligt ordinarie anslag af Landstinget å 6,000 kr., dels extra anslag af Landstinget, hvilka afsetts för bekostande af reparationer, nämligen 1,680 kronor under år 1893 och 5,900 kronor under år 1895, dels ock elevernas årsavgifter, hvilka utgjort:

År 1891	1,565'84 kr.	År 1894	1,981'00 kr.
> 1892	1,618'62 >	> 1895	1,767'67 >
> 1893	1,994'46 >		

Af enskild person i Varberg har anstalten dessutom årligen erhållit ett belopp af 200 kronor för undervisning i musik.

Gossarnes medelålder vid intagningen å anstalten har varit 12'7 år, medeltiden för deras vistande vid anstalten 4'25 år samt medelåldern vid deras afgang från anstalten 16'8 år.

I allmänhet har gossarnes uppförande under deras vistelse vid anstalten varit tillfredsställande, till bevis hvarom meddelats, att någon kroppslig aga icke under femårsperioden användts och någon rymning ej heller egt rum.

Gossarnes antal vid anstalten utgjorde: 25 år 1891, 24 åren 1892 och 1895 samt 23 åren 1893 och 1894.

Efter afgang från anstalten hafva 2 ingått såsom »spel» vid indelt regemente, 3 tagit värfring såsom militärer, 2 blifvit sjömän, 7 egnat sig åt handverk, 2 vunnit anställning vid jernväg samt de öfrige egnat sig åt jordbruk.

Under vistelsen vid anstalten hafva gossarne undervisats i de för folkskolan bestämda läroämnen äfvensom i slöjd, jordbruk, husdjursskötsel, trädgårdsskötsel, skogsplantering och instrumentalmusik.

Åren 1891—1894 uppodlades hvarje år ett tunnland jord af gossarne och år 1895 torrlades af dem en mosse om 5 tunnlands areal för att sedermera odlas.

Årsavgiften, som af Landstinget blifvit bestämd till 90 kronor, anses af mången, i synnerhet af landskommunerna, vara för hög, enär inackordering för vanartadt barn i allmänhet kan erhållas hos torpare och mindre jordbrukare för 30, 40 å 50 kronor om året; och detta har också haft den följd, att endast de barn, hvilka äro i så hög grad vanartiga, att de omöjligen på annat sätt kunna vårdas, blifvit sända till Måshult.

Resultatet af räddningshemmets verksamhet kan sägas hafva visat sig synnerligen lyckligt, enär samtliga gossarnes uppförande, äfven efter det de lemnat anstalten, varit godt. Härifrån hafva icke under perioden försports mer än två undantag och dessa hafva tillhört det så kallade vandringsfolkets barn, hvilka, så länge de vistats vid anstalten, uppfört sig synnerligen väl, men sedan de lemnat den, återgått till de vanarter, som utmärka detta folk, hvars natur synes göra det oemottagligt för stadigvarande ordning och arbetsamhet.

B) Länets fornminnen. Intresset för fornminnenas tillvaragande och bevarande synes vara i tilltagande bland länets innebyggare. Den år 1886 på inbjudan af flere för saken intresserade personer bildade *Hallands museiförening*, med uppgift att i Halmstad åstadkomma ett halländskt museum, har på ett kraftigt och framgångsrikt sätt verkat för detta måls vinande. Sedan föreningen vid konstituerande sammanträde nämnda år antagit stadgar och valt styrelse, antecknade sig på utsända listor 79 personer såsom ständiga ledamöter i föreningen, hvarjemte åtskilliga personer tecknade sig för årsbidrag under ett eller flere år. Den nyvalda styrelsens första åtgärd blef att för museet söka anskaffa lämplig lokal i Halmstad och erhöles dertill det enda ännu återstående minnesmärket från den tid, Halmstad var befästadt, eller den så kallade Norre Port, som i och för sig är förtjent att bevaras såsom ett värdefullt fornminne.

Genom välvilligt tillmötesgående från Kungl. Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademien samt från Halmstads stad, som, enligt hvad blifvit uttrönt, har eganderätten till $\frac{3}{4}$ af Norre Port, blef densamma upplåten till lokal för föreningens samlingar. Porten befann sig vid den tiden i ett delvis mycket bristfälligt skick, men blef genom föreningens försorg fullständigt iordningställd för en kostnad af 4,431 kr. 66 öre, hvartill kom kostnaden för museets inredning samt anskaffande af möbler och andra nödvändiga inventarier. Till bestridande af dessa kostnader bidrog Halmstads stad med 895 kr. 65 öre, hvarjente åtskilliga enskilda föreningar till museiföreningen för ändamålet öfverlemnade sina kassabehållningar, hvilka uppgingo till sammanlagdt 3,446 kr. 36 öre. Härigenom hade det sålunda lyckats museiföreningen icke blott att erhålla en för samlingarna synnerligen lämplig lokal, utan ock att från förstörelse rädda ett af länets vackraste och mest intresseväckande minnesmärken.

Norre Port, som är uppförd i sned riktning öfver norra ändpunkten af Halmstads Storgata, utgöres af ett hvalf för genomkörsel samt deröfver en byggnad i två våningar, af hvilka den nedre innehåller en större och en mindre sal, som upptagas af museiföremål, samt ett expeditionsrum, hvilket äfven användes såsom bibliotek. I öfre våningen, som jemväl användes till förvaring af museiföremål, har en afdelning anordnats och inredts till en gammaldags halländsk ryggåsstuga med dithörande inventarier och erbjuder i detta skick en trogen inblick i de gamles hemlif här i orten.

De stora utgifter, som museiföreningen i början af sin verksamhet fick vidkännas i och för istandsättandet och inredandet af Norre Port, togo emellertid föreningens kontanta tillgångar i starkt anspråk, hvarför föreningen för fullföljd af sitt ändamål snart behöfde lita till utomståendes offervillighet. Och sådan har icke heller uteblifvit. Så anslog länets landsting år 1891 till museet ett belopp af 500 kronor för hvarterdera af åren 1892—1896; Halmstads sparbank skänkte år 1892 till museet en summa af 2,000 kronor, med föreskrift att kapitalets afkastning skulle användas till lämpliga inköp för ökande af museets samlingar; och år 1894 lemnade Halmstads stad museet en gåfva af 1,000 kronor för förvärfvande af museiföremål. Enskilda personer hafva äfven välvilligt gynnat museet med penningbidrag; teatraliska föreställningar, konserter och dylikt hafva anordnats till förmån för museet och många värdefulla museiföremål, belysande våra förfäders lif, hafva af såväl enskilda personer som kommuner blifvit såsom gåfva eller deposition öfverlemnade till museet, hvilket sålunda, särskildt med hänsyn till dess korta tillvaro, redan nu förfogar öfver ganska värdefulla saulningar.

Museet, som under månaderna maj—september hålles öppet för allmänheten hvarje onsdag och lördag klockan 12—2 mot en afgift af 25 öre för person samt sön- och helgdagar under samma tider mot en afgift af 10 öre för person, har under femårsperioden besökts af i runda tal: 700 personer år 1891, 650 hvarterdera af åren 1892 och 1893, 600 år 1894 och 800 år 1895. Dessa hafva samtliga varit betalande, men dessutom har vid åtskilliga tillfällen fritt tillträde till museet lemnats åt skolbarn.

Ett bland länets mest beaktansvärda minnen från gångna tider är *Halmstads slott*. Dess byggande påbörjades år 1593,

men det blef först år 1604, såsom det antages, fullbordadt. Det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida slottet i dess då fullbordade skick framstått sådant, som det ursprungligen varit tillernadt, när den byggnadsstil, som utmärker hufvudbyggnaden och tornet med dess tornspira samt vestra slottsflygeln, icke blifvit fullständigt genomförd i afseende å slottet i dess helhet. Den afvikelse, som synes hafva skett från den ursprungliga stilen, kan dock till viss grad bero på förändringar och reparationer, som under tidernas lopp verkstälts och med hvilka man troligen afsett mera nytta än utseendet.

Någon större reparation har slottet icke på senare tider undergått, utan endast nödortfiligen underhållits. Först under den nu gångna femårsperioden har en betydligare reparation företagits jemte restauration af östra slottsflygeln, hvilken numera ter sig i ett tilltalande skick.

Behovvet af ökad utrymme för Landskansliets embetslokaler samt Länsstyrelsens arkiv hade nämligen länge gjort sig gällande och för afhjelpande af detta behof måste en tillökning göras å östra slottsflygeln. Ritningar härtill upprättades af arkitekten Knut Beckeman och, sedan desse blifvit af Eders Kungl. Maj:ts Öfverintendentsembete granskade och godkända, beviljades under år 1895 för det föreslagna ändamålet ett anslag af 14,800 kronor. Arbetet med restaureringen, som delvis jemväl omfattade hufvudbyggnaden, tog ofördröjligen sin början och fullbordades hufvudsakligen redan under samma år. Genom detta arbete, hvarigenom östra slottsflygeln höjts omkring 2.75 meter, hafva rymligare arkiv vunnits för Landskansliet i flygelns bottenvåning och för Landskontoret å vinden, hvarjente Landskansliets embetslokaler tillökats med sessionssal och vaktmästaretrum. Dessutom har för Landshöfdingens räkning beredts tjenlig embetslokal.

C) **Rättsväsendet, fångvården och polisväsendet.** Angående *rättsväsendet* och *fångvården* torde få hänvisas till Chefens för Eders Kungl. Maj:ts Justitiedepartement årliga berättelser.

Polisväsendet har, hvad angår städerna, icke under femårsperioden undergått någon afsevärd förändring, och detsamma kan i hufvudsak sägas om landet, der polisbevakningen nu liksom under näst föregående femårsperiod på åtskilliga orter uppehållits af, förutom kronobetjeningen, kommunalpolis och på vissa platser af dertill utaf Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande särskildt förordnad polismyndighet.

Kommunalpolis uppgifves hafva under femårsperioden funnits i nedannämnda socknar, nämligen: Enslöf, Eldsberga, Östra Karup, Holm, Vapnö, Slättåkra, Skrea, Getinge, Slöinge, Eftra, Årstad, Asige, Abild, Vessige, Askome, Drängsered, Vinberg, Alfshög, Sibbarp, Dagsås, Gällared, Gunnarp, Ullared, Köinge, Svarträ, Träslöf, Nöslinge, Rolfstorp, Lindberg, Stannared, Veddige, Ås, Sällstorp, Fjärås och Värö. Kommunalpolisen består vanligen af en föreståndare jemte »konstaplar», hvilkas antal inom de särskilda kommunerna vexlat emellan minst 4 och högst 24. De utses i några kommuner af kommunalnämnderna, men i de flesta genom särskilda val å kommunalstämmorna.

Kommunalpolisens uppgift synes inom olika kommuner vara något skiljaktig, men i allmänhet torde dess hufvudsakliga syfte vara att upprätthålla ordningen vid auktioner och andra

folksamlingar samt efterhålla lösdrifvare och till straff befordra vissa förbrytare, såsom tjuftar och lönkrögare.

Ehuru kommunalpolisen flerstädes icke synes hafva utöfvat någon nämnvärd verksamhet eller ådagalagt något vidare nit i sitt värf, uppgifves den dock inom några kommuner hafva varit till nytta. Kommunalpolisens mer eller mindre nitiska verksamhet lär icke heller ensam böra utgöra måttstocken på dess gagnande inflytande, utan torde med skäl kunna påstås, att dess blotta tillvaro utgör ett afsevärdt skydd mot de oordningar eller förseelser, för hvilkas öfvervakande den är tillsatt.

Den i förra femårsberättelsen omförmälda *polisupplysningsmansbefattningen å Hallandsås* har derefter fortfarande uppehållits och visat sig väl motsvara sin uppgift, nämligen att såvidt möjligt hålla orten fri från kringstrykande personer. Den har emellertid under år 1893 indragits, åtminstone tills vidare, enär den icke ansetts vara för den derpå närmaste tiden nödvändig.

Med anledning af det stora arbetareantal, som sysselsättes vid fabrikslägenheten Oskarström i Slättåkra socken, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande på ansökan af styrelsen för Skandinaviska jutespinneri- och väfveraktiebolaget årligen under femårsperioden förordnat särskild polisupplysningsman vid bolagets ofvannämnda fabrikslägenhet emot arvode, som bestridts dels af bolaget och dels medelst bidrag af det till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes disposition ställda anslag för upprätthållande af *särskild polisbevakning* å landet m. m.; och har bemälda polisupplysningsmans tjensteområde numera utvidgats sålunda, att åt honom jemväl uppdragits att utöfva enahanda befattning å $\frac{3}{8}$ mantal af det midt emot Oskarström på andra sidan om Nissan belägna hemmanet nr 1 Espered i Enslöfs socken.

Vidare har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande på ansökan af chefen för Eders Kungl. Maj:ts Hallands bataljon årligen förordnat särskild polisupplysningsman att under tiden för pågående exercismöten å lägerplatsen Skedalshed och å visst område närmast derintill öfvervaka, att icke obehörig försäljning af spirituosa eller maltdrycker måtte ega rum.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, i sammanhang med beviljande af rättighet för viss tid årligen till utskänkning af spirituosa drycker eller maltdrycker, förordnat särskilda personer att på bekostnad af den, som rättigheten erhållit, vara polisupplysningsmän för upprätthållande af ordningen på platsen. Sådana förordnanden hafva årligen under sommarmånaderna meddelats beträffande Gottskärs badort samt för lusteställena Furet och Laxön invid Halmstad äfvensom under år 1895 jemväl å Särö badort.

Utaf de årliga anslagen till särskild polisbevakning å landet m. m. hafva till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förfogande stälts följande belopp, nämligen:

År 1891	500 kr.	År 1894	300 kr.
» 1892	800 »	» 1895	300 »
» 1893	250 »		

Dessa belopp hafva användts hufvudsakligen till aflönande af polisupplysningsmännen å Hallandsås och Skedalshed samt till bidrag till aflöningen åt polisupplysningsmannen vid Oskarström.

D) **Kreditanstalter, sparbanker och mindre kassor.** Under den nu gångna femårsperioden hafva beträffande *hypoteksväsendet*

inom länet inträdt förändrade förhållanden till följd af de förnyade reglementen, som af Eders Kungl. Maj:ts faststälts för Hypoteksföreningen emellan jordegare i Elfsborgs län med Dalsland samt Göteborgs och Bohus län den 21 november 1890 och för Smålands med flere provinsers hypoteksförening den 23 oktober 1891. På grund häraf har Hallands län, hvilket förut uteslutande tillhört området för sistnämnda hypoteksförening, öfverförts till området för Elfsborgs med flere läns hypoteksförening, dock att de, som mot inteckning i fastighet erhållit lån från Smålands med flere provinsers hypoteksförenings förutvarande yngre afdelning, bibehållas vid sin delaktighet i nämnda förening och ega att enligt bestämmelserna i föreningens ofvanberörda reglemente å sagda fastigheter derstädes utbekomma nya lån. Då likväl under senare tider låntagare icke sällan kunnat betinga sig lägre räntor eller eljest fördelaktigare lånevilkor i andra penningeinträttningar, synas hypoteksföreningarna icke för den jordegande befolkningen nu hafva haft samma betydelse som fordom. Likväl är jorden nu icke mindre skuldsatt än förut, utan torde snarare ett motsatt förhållande ega rum. Detta lär icke dock icke böra uppfattas såsom häntydande på mindre god ekonomi hos den jordegande allmänheten, utan torde fast hellre bero derpå, att jordbruket, sådant det nu bedrifves, fordrar större rörelsekapital.

De *bankinrättningar*, som för öfrigt under femårsperioden utöfvat verksamhet inom länet, äro:

- 1:o) Hypoteksföreningen för västkustens städer, hvilken jemväl omfattar Trollhättan samt vissa områden invid Göteborgs stad;
- 2:o) Hallands enskilda bank med hufvudkontor i Halmstad samt afdelningskontor i Varberg, Falkenberg och Laholm;
- 3:o) Aktiebolaget Mellersta Hallands folkbank, hvars styrelse förut haft sitt säte i Vessige med bankkontor såväl derstädes som i Falkenberg. Enligt nådig resolution den 19 april 1895 har emellertid i bankens reglemente införts den ändring, att styrelsen skall hafva sitt säte i Falkenberg; och utöfvar banken numera sin rörelse med hufvudkontor i nämnda stad samt afdelningskontor i Vessige;
- 4:o) Norra Hallands bankaktiebolag, som bedrifver sin rörelse i Kungsbacka; samt
- 5:o) Halmstads folkbank, hvars verksamhet utöfvas i Halmstad.

Att här meddela några uppgifter angående omfattningen af bankernas rörelse torde vara öfverflödigt, då sådana uppgifter i annan ordning offentliggöras. Det torde emellertid förtjena anföras, att enligt här tillgängliga revisionsberättelser utlåningen i Hallands enskilda bank under år 1895 utgjorde tillhoppa 13,449,322 kr. 65 öre samt i Mellersta Hallands folkbank 2,079,949 kr. 22 öre.

Dessutom hafva inom länet funnits följande *sparbanker*, för hvilka nya reglementen blifvit af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställda nedannämnda dagar, nämligen: Halmstads sparbank den 19 juli 1893, Laholms den 12 december 1893, Falkenbergs den 1 maj 1894, Varbergs den 13 december 1893, Fjäre härads (i Kungsbacka) den 12 januari 1894, Hishults den 28 december 1893, Östra Karups den 29 augusti 1893, Eftra den 12 oktober 1893 samt Gunnarps sparbank den 30 juli 1895. Af ofvannämnda sparbanker är endast Gunnarps sparbank under femårsperioden nybildad, hvaremot de öfriga funnits till under föregående period.

I sammanhang härmed torde jemväl böra omnämnas den i Halmstad befintliga *pantbanken*, som eges af ett aktiebolag och hvars syfte är att motarbete de skadliga följderna af enskilda pantlåneaffärer.

Beträffande inom länet förekommande *mindre kassor* hänvisas till bilagde **tabell 7**.

Hvilka föreningar som begagnat sig af det numera till buds stående tillfället att af statsmedel erhålla bidrag till sina omkostnader, inhemtas af följande förteckning å *sjuk- och begravningskassor*, som sökt och erhållit förvaltningsbidrag, samt beloppet deraf:

	För år 1892:	Kr.	Kr.
Sällskapet »H. H.» i Halmstad sjuk- och begravningskassa	62 00	~	
Föreningen »Framtidshoppets» i Halmstad d:o d:o	39 00	101 00	
För år 1893:			
Föreningen »Framtidshoppets» i Halmstad d:o d:o	48 00		
Sällskapet »H. H.» i Halmstad d:o d:o	58 00	106 00	
För år 1894:			
Föreningen »Framtidshoppets» i Halmstad d:o d:o	48 00		
Sällskapet »H. H.» i Halmstad d:o d:o	60 00		
»Hundramannaföreningen n:r 1.» i Halmstad d:o d:o	71 00		
»Arbetareföreningen» i Falkenberg d:o d:o	66 50	245 50	
För år 1895:			
Föreningen »Framtidshoppets» i Halmstad d:o d:o	49 00		
Logen »Orions» i Halmstad d:o d:o	33 00		
Sällskapet »H. H.» i Halmstad d:o d:o	60 00		
»Hundramannaföreningen n:r 1.» i Halmstad d:o d:o	71 00		
»Familjföreningen» i Falkenberg d:o d:o	76 50		
»Arbetareföreningen» i Falkenberg d:o d:o	76 00	365 50	
	Summa	—	818 00

Från *Handelsföreningen i Halmstad* har aflemnats följande uppgift om deras inkomster och utgifter under femårsperioden:

År.	Behållning från föregående år.	Inkomster: Räkningar och delegare-afgifter.	Summa. Kronor.	Utgifter: Understöd och omkostnader.	Behållning vid årets slut.
1891	3,565 86	383 32	3,949 18	364 00	3,585 18
1892	3,585 18	426 71	4,011 89	328 40	3,683 49
1893	3,683 49	403 21	4,086 70	387 60	3,699 10
1894	3,699 10	388 40	4,087 50	325 30	3,762 20
1895	3,762 20	396 40	4,158 60	326 80	3,831 80

Från *sjömunshuset i Halmstad* har meddelats sammandrag af dess räkenskaper för åren 1891—1895, enligt hvilket dess inkomster och utgifter utgjorde:

År.	Inkomster i kronor.					Utgifter i kronor.	
	Behålln. från föreg. år.	Räkningar.	Ton-afgifter.	Hyres-afgifter.	Bötes-andelar.	Gratial.	Aföning, hyra m. m.
1891	40,824 99	1,986 77	2,082 69	954 38	5 60	2,530 00	1,567 75
1892	41,756 68	2,051 07	2,066 91	1,720 34	—	2,756 50	1,889 55
1893	42,948 95	2,065 74	2,069 57	1,253 48	—	3,095 50	2,046 71
1894	43,195 53	2,067 84	2,195 04	1,489 28	—	3,046 00	2,275 10
1895	43,626 59	2,078 02	2,299 58	1,824 87	—	2,943 00	2,135 59

E) Försäkringsrättningar. De *brandförsäkringsbolag*, som under den förflytna femårsperioden funnits inom länet, äro först och främst Hallands läns brandstodsbolag samt dessutom särskilda brandförsäkringsföreningar, omfattande nedannämnda socknar och pastorat, nämligen: 1) Laholms landsförsamling jemte Veinge, 2) Knäred, 3) Renneslöfs pastorat, 4) Östra Karups pastorat, 5) Skummeslöf, 6) Hasslöf, 7) Våxtorp (2 föreningar), 8) Hishult, 9) Snöstorps pastorat, 10) Enslöf jemte Öfraby och Holm, 11) Torup, 12) Söndrum, 13) Harplinge pastorat, 14) Getinge jemte Refvinge, Slöinge och Eftra med angränsande socknar, 15) Årstad jemte Asige, Abild, Vessige, Askome, Skrea, Eftra och Slöinge, 16) Drängsered, 17) Krogsered, 18) Gällared, 19) Gunnarp, 20) Ljungby med Alfshög, 21) Vinberg, 22) Stafsinge, 23) Morup, 24) Fagerred med Ullared och Källsjö, 25) Okome jemte Köinge, Svarträ, Ullared och Gällared, 26) Sibbarp med en del af Dagsås, 27) Tvååker, 28) Träslöf, 29) Lindbergs pastorat, 30) Veddige pastorat, 31) Stråvalla, 32) Värö, 33) Ölmevalla jemte Landa, 34) Gällinge, 35) Fjärås, 36) Förlanda, 37) Lindome, 38) Tölö, 39) Släp samt 40) Vallda.

Dessutom hafva åtskilliga *andra försäkringsbolag* verkat inom länet, såsom Skandia, Svea, Skåne, Thule, Fylgia, Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet, Städernas allmänna brandstodsbolag med flere såväl svenska som utländska bolag.

En *kreatorsförsäkringsförening* har under perioden funnits i Släps socken, en förening för försäkring af fäkreatur i Årstads socken samt hästförsäkringsföreningar i Värö, Köinge, Rolfs- torps, Veddige och Träslöfs socknar.

Beträffande försäkringsväsendet i öfrigt torde få återopas det af Kungl. Civildepartementet publicerade arbetet »Försäkringsväsendet i riket».

F) Helso- och sjukvård. Inom länet finnas fyra *badorter*, nämligen Halmstads vattenkuranstalt samt Varbergs, Särö och Gottskärs hafsbad. Antalet badgäster derstädes uppgifves under år 1895 hafva varit: i Halmstad 72, i Varberg 846, å Särö 122 och å Gottskär 177.

Dessutom uppgifves, att vid samma badorter årligen uppehållit sig ett icke obetydligt antal sommargäster, nämligen omkring 200 i Halmstad, omkring 1,000 i Varberg, omkring 400 å Särö och 100 å 150 å Gottskär.

Kommunalnämndernas verksamhet i afseende å den *allmänna helso- och sjukvården* kan i allmänhet sägas hafva inskränkt sig till mottagande af meddelanden från läkare angående vissa akuta smittosjukdomar, för hvilka läkare anlitas, samt till requisition af tjänsteläkare vid utbruten farsot eller enstaka fall af infektionssjukdom. Sammanträden i helso- och sjukvårdsangelägenheter med kommunalnämnder torde icke hafva förekommit i andra fall än på kallelse af förste provinsialläkaren eller med anledning af nådiga förordningen den 14 juli 1893 angående kolerasjukstugor m. m. Då kommunalnämnderna dessutom hvarje år, fastän ofta efter särskilda påminnelser, till förste provinsialläkaren afgifvit enligt uppgift mycket bristfälliga och föga upplysande berättelser om allmänna helsotillståndet, så torde dermed vara omnämnt allt, hvad kommunalnämnderna utträttat på allmänna helso- och sjukvårdens område. — Vid Träslöfs fiskläge finnes en särskild helsovårdsstyrelse, men denna uppgifves icke hafva utträttat mycket till förbättrande af de

sanitära förhållandena derstädes, hvilka befinna sig i otillfredsställande skick.

Hvad helsovårdsnämnderna beträffar, torde kunna påstås, att deras verksamhet upplifvats genom förste provinsialläkarens årligen återkommande inspektioner och dervid hållna sammanträden med nämnderna. I allmänhet har förste provinsialläkaren vid granskning af helsovårdsnämndernas protokoll icke haft något att emot desamma anmärka. De helsovårdsnämnder, som mest nitiskt verkat för sin uppgift, meddelas hafva varit helsovårdsnämnderna i Halmstad och Varberg samt dernäst i Kungsbacka.

Epidemisjukhus finnas i Halmstad, Varberg och Kungsbacka samt å Oskarström och i Vapnö socken, hvarjemte beslut fattats om uppförande af epidemisjukhus i Falkenberg och Laholm.

Beträffande de sanitära förhållandena i allmänhet inom länet torde de kunna anses temligen tillfredsställande. I stä-

derna Halmstad och Varberg samt jemväl Kungsbacka kunna de till och med anses goda, och de öfriga städerna hafva icke heller underlåtit att taga i öfvervägande vissa förbättringar i sanitärt syfte. Sämst uppgifves förhållandet vara vid mejerierna å landsbygden, men äfven der hafva flerstädes vidtagits beaktansvärda förbättringar i enlighet med de anvisningar, som af förste provinsialläkaren vid hans besigtningar meddelats. Dock torde ännu mycket återstå för att få dessa inrättningar uti ett i sanitärt hänseende tillfredsställande skick.

För sjukvårdens bättre tillgodoseende och för att underlätta läkarnes bemödanden att söka hämma smittosamma sjukdomars utbredning har Landstinget vidtagit en, såsom det synes, särdeles lämplig åtgärd, nämligen beviljandet af anslag för anställande af epidemisjuksköterskor inom länet. Från och med år 1895 aflönar således Landstinget fem skolade sköterskor med bostad för en i hvardera af länets fem städer och med en årlig

Tab. N.

Sjukvårdsanstaltens verksamhet i Hallands län åren 1891—1895.

		Sängplatser.		Vårdade sjuke.				Balans från föregående år.	Inkomster under året.			Utgifter under året: Afkortning, sjukvård, aflöning m. m.	Balans till följande år.	Dagliga medelkostnaden för hvarje sjuk, i kronor.
		Tillgängliga.	Dagligen i medeltal begagnade.	Öfverliggande vid årets början.	Under året inkomne.	Under året uskrifne.	Öfverliggande vid årets slut.		Lands-tingets anslag.	Legosängs-afgifter m. m.	Summa.			
	år	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Lasarettet i Halmstad	år 1891	81	33-00	25	496	490	31	42-01	17,661-00	9,048-87	26,751-88	26,090-02	661-86	1-61
	1892	81	36-00	31	497	496	32	661-86	21,080-00	9,768-30	31,510-16	29,984-72	1,525-44	1-72
	1893	81	33-00	32	400	407	25	1,525-44	18,605-00	9,141-06	29,271-50	27,881-70	1,389-80	1-92
	1894	81	31-00	25	381	380	26	1,389-80	19,605-00	8,901-22	29,896-02	28,366-37	1,529-65	2-02
	1895	81	28-00	26	366	368	24	1,529-65	23,755-00	8,502-56	33,737-21	31,760-51	2,026-70	2-11
Lasarettet i Varberg	år 1891	48	23-00	15	341	347	9	734-22	10,600-00	3,501-97	14,836-19	14,472-05	364-14	1-45
	1892	48	20-00	9	386	384	11	364-14	11,550-00	3,623-05	15,537-19	16,532-01	— 994-82	1-86
	1893	48	19-2	11	349	341	19	994-82	16,500-00	3,246-71	18,751-89	15,618-74	3,133-15	1-90
	1894	48	23-2	19	386	393	12	3,133-15	13,650-00	4,058-26	20,841-41	19,979-39	862-02	1-82
	1895	48	22-9	12	375	373	14	862-02	13,300-00	4,080-35	18,242-37	15,839-16	2,403-21	1-80
Sjukstugan i Laholm	år 1891	20	12-3	6	229	225	10	— 1,402-43	5,500-00	2,124-45	6,222-02	7,514-43	— 1,292-41	1-44
	1892	20	11-4	10	242	246	6	— 1,292-41	7,071-11	1,878-10	7,656-80	7,565-68	91-12	1-38
	1893	20	10-7	6	274	273	7	91-12	6,500-00	1,776-25	8,367-37	8,228-25	139-12	1-36
	1894	20	9-7	7	240	238	9	139-12	4,950-00	1,682-25	6,771-37	6,953-88	— 182-51	1-54
	1895	20	10-9	9	251	251	9	— 182-51	4,500-00	1,754-45	6,071-94	7,307-46	— 1,235-52	1-39
Sjukstugan i Falkenberg	år 1891	20	14-00	11	225	222	14	2,298-79	3,500-00	2,034-60	7,833-39	6,440-61	1,392-78	1-26
	1892	20	14-00	14	204	209	9	1,392-78	4,500-00	1,795-25	7,688-03	6,759-34	928-69	1-36
	1893	20	11-00	9	183	173	19	928-69	4,500-00	1,478-25	6,906-94	5,757-59	1,149-35	1-48
	1894	20	13-00	19	204	214	9	1,149-35	5,000-00	2,151-40	8,300-75	6,856-95	1,443-80	1-44
	1895	20	11-00	9	191	195	5	1,443-80	4,500-00	1,573-95	7,517-75	6,427-64	1,090-11	1-58
Sjukstugan i Kungsbacka	år 1891	18	4-83	1	97	97	1	6-57	4,500-00	872-33	5,378-90	4,757-70	621-20	2-64
	1892	18	6-73	1	121	120	2	621-20	6,200-00	1,245-32	8,066-52	6,827-99	1,238-53	2-59
	1893	18	7-95	2	115	111	6	1,238-53	4,900-00	1,283-40	7,421-93	6,104-35	1,317-58	2-02
	1894	18	8-33	6	122	123	5	1,317-58	4,300-00	1,366-54	6,984-12	6,251-80	732-32	2-02
	1895	18	9-49	5	108	108	5	732-32	5,000-00	1,878-40	7,610-72	6,748-34	862-38	1-89

lön af 500 kronor för hvardera, hvarförutom sjuksköterskorna ega att af dem, som påkalla deras biträde, erhålla fria resor samt ett arfvode af 25 öre för hvarje tjänstgöringsdag. Sjuksköterskornas verksamhet har redan vid många tillfällen visat sig synnerligen fördelaktig och har också bland allmänheten tillvunnit sig förtroende.

Angående de inom länet befintliga allmänna sjukvårdsanstalterna, nämligen lasaretten i Halmstad och Varberg samt sjukstugorna i Laholm, Falkenberg och Kungsbacka meddelas de i *tabell N* (sid. 23) införda uppgifter.

G) Fattigvård. Härom torde få hänvisas till de berättelser, som af Eders Kungl. Maj:ts Statistiska Centralbyrå årligen utgifvas; och vill Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande allenast meddela, att antalet af de här anhängiggjorda fattigvårdsmålen utgjort:

År 1891	105	År 1894	95
» 1892	90	» 1895	105
» 1893	118		

H) Kommunernas skuldsättning. Till upplysning härom och om de ändamål, för hvilka länen blifvit upptagna, får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande åberopa följande i *tabell O* för ändamålet upprättade öfversigt.

Tab. O. Kommuner i Hallands län, som åren 1891—1895 erhållit tillstånd upptaga lån, samt lånens belopp och ändamål.

År.	Kommunens namn.	Belopp. Kr.	Ä n d a m å l.
1891	Falkenbergs stad . . .	50,000	Uppförande af ny kyrka.
»	Eldsberga	3,400	{ Bestridande af kostnader för deltagande i tingshusbyggnad.
»	Vapnö	2,500	{ D:o d:o samt till reparation af socknens prestgård.
»	Eldsberga	6,600	Tornbyggnad.
»	Gunnarp	6,000	{ Uppförande af 2 skolhus och för betalning af skolkassans skuld.
»	Årstad	5,000	Kyrkobyggnad.
»	Slättåkra	13,000	Skolhusbyggnad.
»	Getinge	1,600	Lån för skolhusbyggnad i kyrkokassau.
»	Himle härads tingshusbyggnadsskyldige . .	18,000	Tingshusbyggnad.
1892	Stafsinge	35,000	Inköp af fattiggård.
»	Tönnersjö	1,200	Reparation af kyrka.
»	Slättåkra och Qvibille	14,000	Pastorsboställets nybyggnad m. m.
»	Fjärås	10,000	Skolhusbyggnad.
»	Fjäre härads tingshusbyggnadsskyldige . .	25,000	Tingshusbyggnad.

Halmstads slott i landskansliet den 30 november 1897.

År.	Kommunens namn.	Belopp. Kr.	Ä n d a m å l.
1892	Köinge	10,000	{ Inbetalning af tecknade aktier i Falkenbergs jernvägs aktiebolag.
»	Alfshög	15,000	
»	Ljungby	10,000	
»	Stafsinge	10,000	
»	Vinberg	12,000	
»	Vessige	15,000	
»	Skrea	5,000	
»	Falkenbergs stad . . .	200,000	{ D:o af d:o i d:o d:o samt i Mellersta Hallands d:o och för byggande af fattighus.
»	D:o	25,000	{ Anskaffande af orgel, värmeledning och belysningsapparat i kyrkan.
1893	Rennelöf	12,000	Uppförande af 6 skolhus.
»	Morup	70,000	{ Inköp af fattiggård och uppförande af ladugårdsbyggnader vid prestgården.
»	Refvinge	8,000	Byggande af skolhus.
»	Laholms landsförsaml.	35,000	Inköp af fattiggård.
»	Vapnö	6,000	Byggande af skolhus.
»	Laholms landsförsaml.	2,500	Byggande af småskolehus.
»	Laholms stad	15,000	{ Byggande af sparbankslokal och ombyggnad af ekonomihuset å den staden tillhöriga hotellgården.
»	Okome	5,000	{ Inbetalning af aktier i Falkenbergs jernvägs aktiebolag.
1894	Stafsinge	5,000	Iståndsättande af fattiggård.
»	Hvalinge	3,500	Byggande af ett småskolehus.
»	Harplinge	10,000	{ Beträckande af skuld för skolhusbyggnad.
1895	Abild	12,000	{ Byggande af skolhus och nybyggnader å kyrkoherdebostället.
»	Skällinge	10,000	Byggande af kyrktorn och skolhus.
»	Kungsbacka	125,000	Anläggande af vattenledning..
»	Morup	5,000	Förbättringar å fattiggård.
»	Veinge	50,000	Inrättande af en fattiggård.
»	Knäred	15,000	Väganläggning.
»	D:o	10,000	Byggande af skolhus.
»	Lindberg och Torpa . .	10,000	{ Ladugårds uppförande å kyrkoherdebostället.
»	Trönninge	10,000	{ Bestridande af utgifter för kyrkans behof.
»	Laholms stads- o. landsförsamlingar . . .	10,000	{ Utförande af vissa förändringar i församlingarnes kyrka.
»	Viske härads tingshusbyggnadsskyldige . .	20,000	Tingshusbyggnad.

C. NORDENFALK.

Gustaf Lindgren.

Carl Hafström.

Tab. I.

FOLKMÄNGDEN I HALLANDS LÄN ÅREN 1891—1895.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Enligt presterskapets uppgifter, den 31 december.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.					
					Hela folkmängden.			Deraf fria från mantals- penningar.		
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Landsbygden	år 1891	55,769	59,686	115,455	56,051	59,949	116,000	26,759	28,629	55,388
	1892	55,602	59,457	115,059	55,605	60,023	115,628	26,517	28,483	55,000
	1893	55,777	59,509	115,286	55,477	59,652	115,129	26,261	29,088	55,349
	1894	56,490	59,905	116,395	55,462	60,035	115,497	25,823	28,342	54,165
	1895	56,761	59,870	116,631	56,470	59,968	116,438	26,310	28,189	54,499
Halmstads stad	år 1891	5,720	6,562	12,282	5,841	6,657	12,498	2,963	2,934	5,897
	1892	5,836	6,695	12,531	5,930	6,779	12,709	3,113	3,091	6,204
	1893	6,038	6,869	12,907	6,096	6,958	13,054	3,261	3,201	6,462
	1894	6,232	7,072	13,304	5,995	6,928	12,923	3,024	3,051	6,075
	1895	6,209	7,153	13,362	6,108	7,203	13,311	3,038	3,171	6,209
Varbergs stad	år 1891	2,007	2,380	4,387	2,055	2,433	4,488	1,004	1,125	2,129
	1892	2,003	2,394	4,397	2,015	2,434	4,449	1,013	1,161	2,174
	1893	2,059	2,478	4,537	2,083	2,535	4,618	1,025	1,204	2,229
	1894	2,098	2,555	4,653	2,143	2,601	4,744	1,052	1,230	2,282
	1895	2,159	2,623	4,782	2,191	2,659	4,850	1,089	1,273	2,362
Laholms stad	år 1891	688	848	1,536	732	877	1,609	314	363	677
	1892	693	848	1,541	697	870	1,567	283	352	635
	1893	695	848	1,543	698	873	1,571	286	353	639
	1894	706	887	1,593	700	866	1,566	294	351	645
	1895	713	897	1,610	723	918	1,641	289	368	657
Falkenbergs stad	år 1891	816	1,026	1,842	825	1,043	1,868	401	410	811
	1892	827	1,046	1,873	836	1,068	1,904	403	434	837
	1893	835	1,056	1,891	840	1,080	1,920	401	439	840
	1894	891	1,128	2,019	899	1,158	2,057	417	471	888
	1895	926	1,170	2,096	930	1,189	2,119	429	484	913
Kungsbacka stad	år 1891	346	470	816	355	482	837	139	167	306
	1892	347	462	809	353	473	826	136	159	295
	1893	367	471	838	371	479	850	154	157	311
	1894	386	474	860	380	472	852	146	141	287
	1895	397	478	875	396	485	881	158	148	306
Hela länet	år 1891	65,346	70,972	136,318	65,859	71,441	137,300	31,580	33,628	65,208
	1892	65,308	70,902	136,210	65,436	71,647	137,083	31,465	33,680	65,145
	1893	65,771	71,231	137,002	65,565	71,577	137,142	31,388	34,442	65,830
	1894	66,803	72,021	138,824	65,579	72,060	137,639	30,756	33,586	64,342
	1895	67,165	72,191	139,356	66,818	72,422	139,240	31,313	33,633	64,946

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I HALLANDS LÄN ÅREN 1891—1895.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
Allmänna vägar.	Längd af hvarje vägs lag vid 1895 års slut.	Deraf under åren 1891—1895		Kostnad för under åren 1891—1895						Längd af indelade med skjutsanstalter försedda vägar vid 1895 års slut.	Skjutsanstalter vid 1895 års slut			
		fulländade och afsynade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade nya vägar.			omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.				med entreprenad.		utan entreprenad.	
				Af statsmedel.	Af landstingets eller kommunernas medel.	Af väghållningsdistrikternas medel (vägkassorna).	Af statsmedel.	Af landstingets eller kommunernas medel.	Af väghållningsdistrikternas medel (vägkassorna).		Gästgifverier.	Skjutsstationer.		
	Nymil.	Nymil.	Nymil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Nymil.	Antal.	Antal.	Antal.	
Å landsbygden:														
Landvägar	43:36	—	—	—	—	—	—	—	—	43:36	25	4	—	
Bygdevägar	178:8	2:74	1:07	67,900	34,150	—	27,000	13,526	—	11:3	3	—	—	
I städerna	2:5252	—	—	—	—	—	—	—	—	2:5252	5	—	—	
Summa	224:6852	2:74	1:07	67,900	34,150	—	27,000	13,526	—	57:1852	33	4	—	
<p>Årliga kostnaden för underhållet den tid mark är bar af allmän väg inom länet är, enligt 46 § af lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, uppskattad till 164,456 kronor 44 öre.</p> <p>Skjutslegan per nymil utgick vid 1895 års slut med:</p> <p>1:70 kronor, hvilket är <i>maximilega</i> med entreprenadbidrag vid</p>														
											33	4	—	
											33	4	—	
											I kungs- och krono-skjuts.	Vid gästgifverier med entreprenad.	Vid skjutsstationer med entreprenad.	Vid skjutsanstalter utan entreprenad.
Antal utgångna hästar under år 1891											13	3,190	151	—
» » » » » 1892											8	2,590	194	—
» » » » » 1893											6	3,787	226	—
» » » » » 1894											4	3,747	200	—
» » » » » 1895											4	4,886	656	—
Summa (hästar)											35	18,140	1,427	—

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I HALLANDS LÄN ÅR 1895.

I. Landsbygden.	2.		3.		4.		5.		6. Antal lägenheter, verk och inrättningar utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2—4).					11. Taxeringsvärdet (i kronor)		
	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.								Antal brukningsdelar.	Jordtorp.	Ryttare- och båtmans-torp.	Backstugor.	Verk och inrättningar.	Hus i köpingar, villor m. m.	å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
	Antal.	Mantal.		Antal brukningsdelar.	Mantal.		Antal lägenheter, verk och inrättningar utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2—4).									
		Oförmedlade.	Nuvarande.			Oförmedlade.	Nuvarande.									
A. Kronoegendomar.																
1) Under allmän disposition.																
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	5	14 $\frac{1}{8}$	14 $\frac{1}{8}$	5	75	—	19	8	—	415,800	107,100					
b) Boställen: hemman	158	125 $\frac{3}{4}$	108 $\frac{3}{8}$	176	131	—	44	2	10	1,969,100	62,200					
D:o lägenheter	11	—	—	11	—	—	—	—	—	14,000	600					
c) Hemman	50	391 $\frac{3}{4}$	33 $\frac{1}{2}$	91	31	—	7	—	—	682,300	1,600					
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
d) Jordlägenheter	95	—	—	95	15	—	—	—	—	81,000	—					
e) Fiskerier	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30,300					
f) Verk och inrättningar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,500					
2) Under enskild disposition.																
a) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
b) Hemman	7	10 $\frac{4}{8}$	5 $\frac{1}{2}$	17	3	—	5	1	1	90,100	2,400					
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
c) Jordlägenheter	13	—	—	13	2	—	—	—	—	4,900	2,500					
d) Fiskerier	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12,500					
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
B. Skatteegendomar.																
a) Boställen: hemman	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
D:o lägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
b) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
c) Hemman	1,950	1,643 $\frac{7}{8}$	1,273 $\frac{3}{8}$	6,267	935	111	767	156	490	27,513,900	2,643,100					
d) Jordlägenheter	57	—	—	57	40	—	—	—	—	62,000	21,400					
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
C. Frälseegendomar.																
a) Boställen: hemman	2	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	3	—	—	—	—	—	7,000	—					
D:o lägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
b) Säterier och ladugårdar	52	87 $\frac{5}{8}$	79 $\frac{3}{8}$	88	309	—	109	34	46	4,528,500	541,100					
c) Rå- och rörs (insockne) hemman	487	374 $\frac{1}{8}$	307 $\frac{1}{2}$	1,208	499	—	270	46	1	7,383,000	434,600					
d) Hemman (utsockne)	1,590	1,262 $\frac{3}{8}$	1,094 $\frac{7}{8}$	4,739	1,411	—	562	164	170	23,903,000	1,045,700					
e) Jordlägenheter	98	—	—	98	—	—	—	—	—	25,700	4,000					
f) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
D. Andra fastigheter (som ej inräknats häröfvan).																
Kyrkor och andra offentliga byggnader	—	—	—	—	—	—	—	—	360	—	2,916,060					
Frälseräntor	—	—	—	—	—	—	—	—	68	—	104,200					
Summa	4,583	3,558 $\frac{10}{8}$	2,917 $\frac{40}{8}$	12,868	3,451	111	1,783	411	1,146	66,680,300	7,931,860					
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,321,800	3,114,660					
II. Städerna.																
Laholm	11	—	—	176	135	53	237	—	13	459,900	1,108,100					
Halmstad	77	—	—	99	732	59	706	29	21	763,900	11,720,800					
Falkenberg	30	—	—	—	167	10	224	4	8	305,700	1,916,200					
Varberg	19	—	—	4	272	134	284	—	7	759,200	4,695,900					
Kungsbacka	7	—	—	—	85	16	70	2	6	73,100	916,800					
Summa	144	—	—	279	1,391	272	1,521	35	55	2,361,800	20,356,900					
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48,500	2,578,700					

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I HALLANDS LÄN ÅR 1895.

28

Hallands län.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	Taxeringsvärdet (i kronor)					
			4.	5.	6.		8.			Antal utjordar, ängar o. d. i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar.	11.	12.	13.	14.
					Krono.	Skatte.									
Fideikommissinnehafvarens namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken.			Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.									
Kammarherren friherre D. E. Stjernerna	Stjernarp	Eldsberga.	—	—	8 $\frac{13}{16}$	4 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{5}{16}$	4	2	640,800	4,500	—	727,300		
		Tönnersjö.	—	—	—	3 $\frac{1}{4}$		—	—	82,000	—	—			
Ryttmästaren B. H. Staël von Holstein	Vapnö	Vapnö.	—	—	17 $\frac{3}{4}$	6 $\frac{1}{2}$	55 $\frac{1}{4}$	2	—	848,500	—	—	1,594,000		
		Enslöf.	—	—	—	$\frac{1}{2}$		—	—	11,500	—	—			
		Holm.	—	—	10 $\frac{3}{4}$	13		—	1	566,000	1,000	2,900			
		Söndrum.	—	—	5 $\frac{3}{4}$	—		—	—	148,000	—	—			
		Qvibille.	—	—	—	1		—	—	16,100	—	—			
Friherre O. Silfverschiöld	Gåsevadsholm	Tölö.	—	—	14 $\frac{11}{16}$	2 $\frac{1}{4}$	45 $\frac{125}{144}$	1	2	334,500	16,700	—	845,100		
		Gällared.	—	—	—	1		—	—	6,000	—	—			
		Fjärås.	—	$\frac{9}{16}$	18	9 $\frac{1}{2}$		—	3	477,000	8,400	—			
		Hanhals.	—	$\frac{1}{4}$	—	—		—	—	2,500	—	—			
		Summa	—	$\frac{13}{16}$	75 $\frac{53}{144}$	41 $\frac{1}{4}$		117 $\frac{31}{72}$	7	8	3,182,900	30,600		2,900	3,166,400

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I HALLANDS LÄN ÅR 1895.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	Taxeringsvärdet (i kronor)					
			4.	5.	6.		8.			Antal utjordar, ängar o. d. i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11.	12.	13.	14.
					Krono.	Skatte.									
Aktiebolagets namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).			Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.									
Marbäcks trämasseaktiebolag	Marbäck nr 1. Tolarp nr 2.	Snöstorp.	—	—	$\frac{1}{2}$	—	1 $\frac{3}{4}$	—	1	13,000	100,500	—	115,500		
		>	—	—	—	$\frac{1}{4}$		—	—	2,000	—	—			
Johansfors sågverks aktiebolag	Johansfors Grumshult nr 1.	Slättåkra.	—	$\frac{7}{16}$	—	—	27 $\frac{1}{16}$	—	3	2,300	39,000	—	42,300		
		Enslöf.	—	$\frac{3}{16}$	—	—		—	—	1,000	—	—			
Nissaströms pappersmasseaktiebolag	Grumshult nr 1.	>	—	—	—	—	—	—	1	—	125,000	—	125,000		
Skandinaviska jutespinneri- och väfveriaktiebolaget	Oskarström Espered nr 1. Fjellgime nr 3	Slättåkra.	—	$\frac{1}{4}$	—	—	4 $\frac{9}{16}$	—	2	77,500	624,500	—	789,300		
		Enslöf.	—	—	—	—		—	1	—	4,000	—			
		>	—	$\frac{53}{160}$	—	—		—	—	—	30,300	3,000		—	
Hofreströms aktiebolag	Ry nr 1.	Torup.	—	—	—	1	1	—	—	12,000	3,000	—	15,000		
Halmstads stenhuggeriaktiebolag	Eketånga stenhuggeri	Söndrum.	—	—	—	—	—	1	1	1,000	4,000	—	5,000		
Steninge glasbruks aktiebolag	Steninge glasbruk	Steninge.	—	$\frac{11}{16}$	—	—	1 $\frac{1}{16}$	1	1	24,000	58,000	—	82,000		

Tab. 4 o. 5.

Mölneby aktiebolag	Hertings ängsäg	Skrea.	—	$\frac{3}{4}$	—	—	—	1	7,200	52,200	—	—	
	En qvarn i Askome nr 5	Askome.	—	—	—	—	—	1	—	8,000	—	—	
	Yngered nr 1	»	—	$\frac{1}{4}$	—	—	6	—	11,000	—	—	—	
	Tröinge nr 2	Vinberg.	—	—	—	$\frac{1}{27}$	—	—	900	—	—	—	
	Forsbacka	»	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	—	
	En jordlott	Falkenbergs stad.	—	—	—	—	1	—	800	—	—	82,600	
Ätrafors trämasseaktiebolag	Ätrafors	Okome.	—	—	—	—	—	1	—	120,000	—	—	
	En byggnad	Falkenbergs stad.	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	122,000	
Gällareds mejeriaktiebolag	Stenstorps mejeri	Gällared.	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000	
Tvååkers d:o	Tvååkers d:o	Tvååker.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000	
Tvååkers och Spannarps d:o	Tvååkers och Spannarps d:o	»	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	2,000	
Hunestads d:o	Hunestads d:o	Hunestad.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000	
Rolfstorps d:o	Rolfstorps d:o	Rolfstorp.	—	—	—	—	—	1	—	4,000	—	4,000	
Skällinge d:o	Skällinge d:o	Skällinge.	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	2,000	
Ättabro d:o	Ättabro d:o	Lindberg.	—	—	—	—	—	1	—	7,000	—	7,000	
Tofta d:o	Tofta d:o	»	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000	
Derome d:o	Derome d:o	Ås.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000	
Halmstads pantlåneaktiebolag	Hus och tomt	Halmstads stad.	—	—	—	—	—	1	—	28,400	—	28,400	
Appeltoftska bryggeriaktiebolaget	Byggnader, tomter och jord	»	—	—	—	—	1	4	3,000	76,900	—	79,900	
Halmstads nya ridhusaktiebolag	Hus och tomt	»	—	—	—	—	—	1	—	19,000	—	19,000	
Östra bryggeriaktiebolaget	Byggnader och tomt	»	—	—	—	—	—	1	—	143,000	—	143,000	
Halmstads gjuteriaktiebolag	D:o d:o	»	—	—	—	—	—	1	—	66,200	—	66,200	
Halmstad—Nässjö jernvägsaktiebolag	En tomt	»	—	—	—	—	—	1	—	6,200	—	6,200	
Wallbergs fabriks aktiebolag	Frennarp nr 1	Snöörstp.	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	1	30,000	50,000	—	—	
	Slottsmüllans fabriker	Halmstads stad.	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	61	60	173,700	953,100	—	1,206,800
Mellersta Hallands jernvägsaktiebolag	Andel i en jordlott	»	—	—	—	—	—	1	—	600	—	600	
Varbergs byggnadsaktiebolag	Tomter med åbyggnader och utmarksjord	Varbergs stad.	—	—	—	—	—	1	1	2,000	12,300	—	14,300
Varbergs mejeriaktiebolag	D:o d:o	»	—	—	—	—	—	1	1	1,400	12,600	—	14,000
Granitaktiebolaget C. A. Kullgrens euka	En byggnad	»	—	—	—	—	—	—	1	—	400	—	400
Varberg—Borås jernvägsaktiebolag	Odaljordar	»	—	—	—	—	—	3	—	3,900	—	—	3,900
Varbergs teateraktiebolag	Tomt med byggnad	»	—	—	—	—	—	—	1	—	40,800	—	40,800
Varbergs snickeriaktiebolag	En odaljord med åbyggnader	»	—	—	—	—	—	1	1	2,000	24,300	—	26,300
Varbergs bryggeriaktiebolag	D:o d:o	»	—	—	—	—	—	1	1	2,500	30,000	—	32,500
Varbergs badhusaktiebolag	Byggnader	»	—	—	—	—	—	—	3	—	51,000	—	51,000
	Summa		—	1 841 9	4	1 17 2	3 15 7 3	78	104	401,000	2,697,000	—	3,098,000

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR, I HALLANDS LÄN ÅR 1895.

1. Främmande magtens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. F r ä l s e.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet.	13. å frälse-ränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
M. A. Treschow, norrman	Sannarp	Årstad. Abild.	—	—	7½	—	87	6	—	350,000	—	—	880,000
B. Friis, dansk	Mällösa	Växtorp.	—	1	2	—	—	—	—	25,500	4,500	—	
Nils Rolsted, d:o	Joastorp	Sibbarp.	—	3½	—	—	248	—	—	10,500	—	—	145,500
E. von Bothmer, tysk	Hus och tomt	Halmstads stad.	—	—	—	—	—	—	1	—	21,600	—	44,600
Keessel & Röhlis granitaktiebolag, tyskt	Odaljord med åbyggnader	Varbergs stad.	—	—	—	—	—	2	1	15,200	7,800	—	
George Hindbye, engelsman	En odaljord med d:o	»	—	—	—	—	—	1	1	6,700	500	—	7,200
	Summa		—	48	9½	13	1143	9	4	542,900	34,400	—	577,900

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I HALLANDS LÄN ÅR 1895.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1895		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.	8. Deraf värde af fastigheter.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående hela antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
A. Å Landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
»Dahlbergska donationen».	Understöd åt Hasslöfs pastorats fattiga samt organist- och prestenkor.	Pål Rasmussen, inspektör; Göran Burenköld, löjtnant; H. Dahlberg, prost.	1647 ^{28/4} 1795 ^{27/2} 1795 ^{26/2}	36	53	950	—	Pastor i Hasslöf.	1)
Lilliehöökiska donationsfonden.	Att årligen vid jultiden lemna understöd åt företrädesvis sådana fattiga inom Vinbergs socken, som icke åtnjuta full försörjning.	Fröken Ulrika Katarina Elisabeth Lilliehöök å Lindhult.	1860 ^{11/9}	15	75	1,500	—	Kyrkorådet i Vinberg.	
D:o d:o.	D:o d:o inom Stafsinge socken.	Densamma.	1860 ^{11/9}	14	75	1,500	—	D:o i Stafsinge.	
Per Svenssonska donationen.	Bidrag till fattigvården inom Okome socken.	Per Svensson, hemmansegare.	1878 ^{27/4}	—	158	5,517	1,000	Fattigvårdsstyrelsen.	
Holmbergska d:o.	Understöd till behöfvande qvinnor i Grimetons socken.	A. E. Holmberg, v. pastor.	1861 ^{28/1}	17	50	1,000	—	Pastor och d:o.	
Magnussonska d:o.	Understöd åt behöfvande i d:o.	J. Magnusson, vaktmästare.	1886 ^{24/8}	6	18	300	—	D:o d:o och kyrkovårdarne.	
Åkerströmska fonden.	Understöd åt fattiga i Ås socken.	J. Åkerström.	1894 ^{18/9}	21	100	2,000	—	Kommunalnämnden i Ås.	
Pastor Ehdals donation.	Understöd åt sjukliga fattiga i Lindbergs socken.	C. J. Ehdahl, vice komminister.	1889 ^{31/8}	7	12	200	—	Fattigvårdsstyrelsen i Lindberg.	
Johannes Jonassons d:o.	Understöd åt fattiga personer inom Frillesås socken.	J. Jonasson från Biared, hemmansegare.	1865 ^{4/6}	10	50	1,000	—	Kyrkorådet i Frillesås.	
Krookska donationen.	Understöd till fattiga och sjuka, under Rossaröd mantalskrifna personer, hvilka deraf gjort sig förtjänta.	C. A. Krook, rytmästare.	1878 ^{14/12}	5	240	5,041	—	Kommunalnämnden i Fjärås.	

Anna Kristina Andersdotters donation eller »Hjelmska donationen».	Understöd till sjuktliga och fattiga ogifta fruntimmer.	Anna Kristina Andersdotter i Hjelm.	1851 ² / ₁₁	7	50	1,000	—	Pastor i Tölä.	
Kockska donationen.	Ärligt understöd till 2 styrmans- och 4 sjömansenkor.	H. O. Kock, sjökapt. Emma Wilhelmina Olsson, sjökaptensdotter.	1841 ² / ₆ 1883 ²⁴ / ₃	6 3	36 200	600 4,000	—	Kyrkorådet i Onsala. Pastorsembetet och kommunalnämnden i Släp. D:o d:o.	2)
Emma Wilhelmina Olssons i Allgusered donation.	Understöd utan inskränkning i kommunens fattigvårdsförbindelse åt behöfvande, särdeles under den kalla årstiden, med vedbrand och beklädnad.	Grosshandlaren B. E. Dahlgren o. h. hustru.	1874 ¹² / ₅	110	503	10,000	—		
Grosshandlaren B. E. Dahlgrens o. h. fru A. L. Dahlgrens, f. Geijer, minnesstiftelse i Släps socken.	D:o d:o.	Desamma.	1874 ¹² / ₅	120	503	10,000	—	D:o d:o i Vallda.	
D:o d:o i Vallda socken.	Understöd åt 4 fattiga personer inom Onsala socken.	Sjökapt. L. G. Cullberg.	1863 ²⁶ / ₆	4	50	1,000	—	Kommunalnämnden i Onsala.	
Sjökapt. L. G. Cullbergs donation.	Begravningshjälp åt fattiga inom d:o.	Grosshandlaren E. Rundberg.	1863 ² / ₃	5	24	600	—	D:o d:o.	
Grosshandlaren E. Rundbergs d:o.	Understöd åt äldre fattiga inom d:o.	Fru Maria Börjesson.	1886 ²⁶ / ₈	10	50	1,000	—	D:o d:o.	
Fru Maria Börjessons d:o.									

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning. 3)

P. von Möllers donation.	Understöd till ett medellöst skolbarn inom Hasslöfs socken.	P. von Möller, godsegare.	1872 ²⁹ / ₈	1	25	500	—	Pastor och skolrådet i Hasslöf.	3)
Barnhemmet på Lyokan.	Att vårda och uppfostra medellösa barn.	Marie och Hilda Kollinius.	1878 ¹ / ₂	8	1,500	4)	—	Fröken H. Kollinius.	4)
Edgrenska donationsfonden.	Hjelp åt fattiga skolbarn i Morups socken.	Prosten Edgrens arvingar.	1870 ¹⁷ / ₃	—	—	1,000	—	Skolrådet i Morup.	
Törnblomska donationen.	Bidrag till underhåll af fattiga skolbarn inom Fagerreds, Källsjö och Ullareds socknar samt till inköp af biblar åt fattiga och flitiga nattvårdsbarn derstädes.	B. A. Törnblom, komminister.	1870 ²⁴ / ₁₂	49	79	1,600	—	Pastorsembetet.	
Per Svenssonska d:o.	Bidrag till skolan i Okome socken.	Per Svensson, hemmansägare.	1878 ²⁸ / ₄	—	158	5,517	1,000	Skolrådet.	
Perssonska d:o.	Understöd till fattiga, föräldralösa barn i Grimetus socken.	Aud. Persson, hemmansägare.	1880 ¹⁹ / ₆	3	12	200	—	Pastor och kyrkovårdarne.	
Olénska d:o.	Understöd till fattiga barn inom Rolfstorps socken.	P. Olén, H. Olén, J. B. Olsson, handlande.	1858 ²⁴ / ₄	11	65	2,257	—	D:o d:o.	5)
Kyrkoherden A. J. Lundgrens fond.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Kyrkoherden A. J. Lundgren.	1858	—	—	500	—	Skolrådet i Landa.	6)
Kjellbergska donationsfonden.	Kostnadsfri undervisning åt barn, särdeles åt barn från Rossareds gods, i ren kristendom och annat nödigt afvensom i handaslöjd.	Grosshandlaren Carl Fr. Kjellberg.	1846 ¹² / ₇	—	233	6,953	—	Pastorsembetet i Fjärås.	
Aunebergiska d:o.	Beklädnad åt fattiga skolbarn vid Björkeris skola.	Landtbrukaren P. Olsson, Auneberg.	1888 ¹² / ₂	6	50	1,000	—	Skolrådet i Tölä.	
Silverschiöldska d:o.	Till inköp af mindre vanlig materiel i folkskolan.	Friherre Carl Otto Silverschiöld.	1866 ⁸ / ₁₀	—	50	1,000	—	D:o d:o.	
Dockska donationen.	Skolväsendets i Renneslöf och Ysby befrämjande.	Nils Dock, prost i Renneslöf.	1824 ²¹ / ₁	—	40	800	—	Skolråden i Renneslöf och Ysby.	7)
Makarne Holms stipendiefond.	Att uppmuntra flitiga barn i folkskolan.	A. R. Holm och Maria F. Holm.	1877 ³⁰ / ₄	—	—	700	—	Gifvarne och efter deras död skolrådet i Qvibille.	

c) Sjuk- och begravningskassor.

Söndrums familjeförenings sjuk- och begravningskassa.	Understöd vid sjukdoms- och dödsfall.	Sven Petersson, skollärare.	1887 ¹³ / ₄	21	377	2,368	—	Skollärare A. H. Malmros, ordförande; B. Andersson, kassör.	8)
Logen nr 385 »Klippans» d:o.	D:o d:o.	Medlemmar i goodtemplarlogen »Klippan».	1895 ¹⁴ / ₃	3	38	124	—	S. A. Lindahl.	9)
Oskarströms fabriksarbetares d:o.	D:o d:o.	Skandinaviska jutespinneri- och väfveriaktiebolaget.	1890 ¹⁶ / ₉	160	1,863	15,100	—	En styrelse af 6 personer.	10)

h) Andra stiftelser och inrättningar.

Montanska donationen.	Att understödja stiftarens samtliga arvingar samt Knäreds och Odsmåls (i Göteborgs och Bohus län) socknars kyrkor och fattiga.	Benedictus Montan, prost i Knäred, hans fru Rebecka Rosche och deras dotter Märta Maria Mannerschantz.	1784 ⁶ / ₈	8	50	11)	—	En af arvingarne och hemanens äboar vald kurator.	11)
Ludvig von Segebadeus donationsfond för älderstigne, trogne arbetare.	Att bereda uppmuntran till trogna torpare, drängar jemte deras hustrur och qvinliga tjänare vid Mostorps och Fjelldalens egendomar, då de uppnått en viss ålder.	Ludvig von Segebaden.	1895 ⁴ / ₂	6	800	64,400	—	5 personer.	
Strömvallska donationsfonden.	Något välgörande ändamål inom Gällareds och Gunnarps socknar.	A. J. Strömvall, kyrkoherde.	1872, nov.	—	—	12,677	—	Kyrkoherden och en ledamot från hvardera socknen.	12)

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Per Svenssonska donationen. Mossegårdsfonden.	Bidrag till kyrkan (kyrkokassan) i Okome socken. Understöd till blinda och krymplingar i Ås socken.	Per Svensson, hemmansegare. Inger Kristina Berntsdotter.	1878 ²³ / ₄ 1893 ¹¹ / ₂	— —	158 —	4,517 1,175	— —	Kyrkorådet. Kommunalnämnden.	13)
		Summa	—	672	7,745	169,596	2,000		
B. I Halmstads stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Enkan Ingrid Kulla donation.	Att med räntan understödja behöfvande fattiga.	Ingrid Kull.	1877 ¹¹ / ₅	9	79	1,750	—	Drätselkammaren.	
Enkefru M. C. Pihlsons d.o.	D:o d.o.	Maria C. Pihlson.	1875 ¹⁹ / ₃	1	90	2,000	—	D:o.	
Stadsmäklaren E. G. Thomées d.o.	Att utdelas ärligen till 2 älderstigna fruntimmer af borgerliga klassen och hänförliga under benämningen pauvres honteux.	Stadsmäklaren E. G. Thomée.	1854 ²⁰ / ₇	2	338	7,500	—	D:o.	
Faurellska fonden.	Att bereda ärligt understöd åt 4 fattige handverkare eller handverkarenskor.	H. H. Faurell, bagareälderman.	1856 ³ / ₁	4	50	1,000	—	Magistraten.	
Brandtska donationen.	Att understödja någon behöfvande enka efter afviden borgare i staden.	C. J. Brandt, rådman.	1814 ²⁹ / ₄	1	3	50	—	D:o.	
Sefströmska fonden.	Att bereda ärligt understöd åt fattige tjänstemäns och borgares enkor i Halmstad.	Erik Sefström, borgmästare.	1813 ¹² / ₃	4	50	1,000	—	D:o.	
A. J. Hammars donationsfond.	Att bereda ärligt understöd åt behöfvande handlande eller handverkare, deras enkor eller barn.	A. J. Hammar, kommerseråd och handlande.	1850, dec.	10	250	5,000	—	D:o.	
J. H. Hallbäcks donation.	Att lika fördelas mellan 6 fattiga, välfredade, 50 år fyllda enkor efter eller oförsörjda döttrar till framlidne handverksmästare.	J. H. Hallbäck, urmakare.	1860 ²² / ₈	6	68	1,500	—	Drätselkammaren.	
Sara Catharina Nordenströms fond.	Att lemna understöd åt 2 i Halmstad bosatta, välfredade och behöfvande äldre ogifta fruntimmer, hvilka icke kunna påräkna fattigunderstöd.	Sara Catharina Nordenström, mamsell.	1870 ²⁸ / ₃	2	87	1,740	—	Magistraten.	
C. Barfoths donation.	Att understödja stadens fattiga i allmänhet samt 3 pauvres honteux.	C. Barfoth, kontrollör.	1839 ² / ₉	17	135	3,000	—	Drätselkammaren.	
J. Borellii d.o.	Att understödja 2 tjänstemäns eller borgares enkor eller oförsörjda döttrar af pauvres honteux med hälften hvardera.	J. Borelius, borgmästare.	1845 ¹² / ₁₂	2	45	1,000	—	D:o.	
J. S. Pihlsons d.o.	Att understödja stadens mest nödlidande fattiga.	J. S. Pihlson, öfverinspektör.	1833 ⁴ / ₉	7	34	750	—	D:o.	
J. H. Renströms d.o.	Understöd genom räntans fördelning med ¹ / ₃ till 12 fattiga barn, ¹ / ₃ till 10 pauvres honteuses och ¹ / ₃ till 10 älderstigna personer inom handverks- och arbetsklassen.	J. H. Renström, handlande.	1851 ³ / ₅	32	675	15,000	—	D:o.	
Lauterbackska fonden.	Att hjälpa de mest sjuka torftiga och sängliggande i församlingen.	A. Lauterback, kammarrättsråd.	1828 ²⁴ / ₁	5	34	750	—	D:o.	
Jeanna Roghs donation.	Understöd genom fördelning af räntan å 1,000 kr. mellan 2 äldre ogifta behöfvande fruntimmer, å 500 kr. till 2 behöfvande flickor vid deras konfirmation och å 200 kr. till 1 enka bland pauvres honteux.	Jeanna Rogh, mamsell.	1875 ⁵ / ₄	4	77	1,700	—	D:o.	
Gustafva Hammars pensionsfond.	Understöd dels genom utdelning af räntan å 2,000 kr. till 4 fattiga sjuka fruntimmer och å 1,000 kr. till 3 fattiga fruntimmer af pauvres honteux dels ock medelst räntan å 1,000 kr. genom köp af ved till fattiga inom Halmstads samhälle.	Catharina Wessberg, mamsell.	1880 ²³ / ₄	7	180	4,000	—	D:o.	
Konsul Göran Hammars donationsfond.	Ärliga räntans utdelning till 10 fattiga enkor eller barn efter köpmän eller handverkare, som idkat sitt yrke inom Halmstad, äfvensom afsigkomne sådane köpmän eller handverkare.	Gustafva A. Hammar, enkefru, konsulinna.	1876 ¹⁷ / ₁₂	9	270	6,000	—	D:o.	
G. N. Hammars fond.	Att understödja 2 behöfvande, vare sig enkor eller barn efter afvidne handlande eller handverkare, som varit boende i Halmstad.	G. N. Hammar, handlande.	1886 ¹⁷ / ₉	2	100	1,000	—	Magistraten.	
Bokhållaren Salomon Nymans donation.	Att utdela räntan till 12 fattiga enkor eller fader- eller moderlösa barn.	S. Nyman, bokhållare.	1886 ²⁵ / ₈	12	90	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	

Germanidska fonden.	Dels att med 300 kr. understödja 3 obemädlade personer, dels ock att med 100 kr. utdela premier, till belopp af minst 10 och högst 20 kr., bland lärjungarne vid högre läroverket.	C. E. Gernandt, boktryckare.	1881 ²⁵ / ₄	3	400	12,589	—	Drätselkammaren.
G. M. Lidbäcks donation.	Understöd till 6 behöfvande inom Halmstads samhälle.	G. M. Lidbäck, handlande.	1881 ²⁷ / ₇	6	45	1,000	—	D:o.
Nils Kleens fond.	Understöd till 3 ogifta, aktningvärda och behöfvande fruntimmer af ståndpersonsklassen i Halmstad.	Karolina Johanna Kleen, mamsell.	1871 ³⁰ / ₈	1	450	10,000	—	D:o.
P. Ljungbergs donation.	Understöd genom utdelning af räntan å 8,500 kr. till 2 behöfvande köpmansenkör eller döttrar eller, om sådana icke finnas, till 4 fattiga handverksfamiljer och å 8,500 kr. till 12 fattiga arbetarefamiljer.	P. Ljungberg, handlande.	1865 ⁸ / ₈	14	765	17,000	—	D:o.
Carl Gustaf Falcks d:o.	Att utdela räntan till 6 fattiga enkör.	Carl Gustaf Falck, handlande.	1893 ¹³ / ₁	6	450	10,000	—	D:o.
Gustaf Söderbergs stiftelse.	Att utdela räntan till fattiga eller behöfvande enkör efter eller döttrar till i Halmstad afidne embets- och tjänstemän, handlande eller handverkare.	Gustaf Söderberg, handlande.	1892 ⁷ / ₆	3	250	23,138	—	D:o.
P. Tholanders donation.	Räntan skall utdelas till behöfvande personer inom Halmstad.	P. Tholander, bokhållare.	1887 ¹⁸ / ₈	24	264	5,870	—	D:o.
Kristian Nilssons d:o.	Räntan utdelas till de mest behöfvande.	Kristian Nilsson, arbetare.	1870 ¹⁷ / ₁₁	4	25	549	—	D:o.

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Folk- och Slöjdskolofonden.	Att utdela kläder till fattiga barn i folk- och småskolorna samt premier till flickor i slöjdskolan.	J. H. Renström, handlande, m. fl.	1851 ² / ₅	284	856	20,040	6,000	Skolrådet.
C. Hammars donationsfond.	Att användas för en vanartig gosses från Halmstad intagande å räddningshemmet i Halland eller till inrättande af ett barnhem i Halmstad.	C. Hammar, godsegare, med fru.	1879 ⁸ / ₁₂	—	835	3,000	—	Drätselkammaren.
Barnhemmet i Halmstad.	Att lemna fattiga och värlösa flickor till föräldrar, som tillhöra Halmstads samhälle, kristlig uppfostran och vård.	A. von Engeström, lektor.	1884 ¹² / ₄	12	1,654	19,893	12,600	En styrelse af 12 ledamöter, deribland 3 män.
Till fonden för ett blifvande barnhem i Halmstad höra följande donationer:								
Sällskapsspektaklets donation.		Ett s. k. sällskapsspektakels ledamöter.	1872 ¹⁹ / ₄	—	—	3,040	—	Drätselkammaren.
Tvenne lyckliga makars d:o.		Tvenne lyckliga makar.	1874 ¹⁹ / ₄	—	—	9,548	—	
Maria C. Pyhlsons d:o.		Maria C. Pyhlson, enkefru.	1875 ¹⁹ / ₃	—	—	16,610	—	
Eleonora Nymans d:o.		Eleonora Nyman, enkefru.	1880 ⁴ / ₁₀	—	—	8,770	—	
Tillsyningsföreningens d:o.		Halmstads tillsyningsförening.	1881 ² / ₆	—	—	844	—	
Gottfrid Nymans d:o.	Att, sedan fonden genom årsräntans läggande till kapitalet uppgitt till erforderligt belopp, användas till ett barnhem i Halmstad.	Gottfrid Nyman, handlande.	1883 ¹⁶ / ₁	—	—	1,643	—	Styrelsen för Halmstads barnhem.
C. G. Lindgrens d:o.		C. G. Lindgren, landskamrerare.	1883 ²⁷ / ₄	—	—	1,880	—	
Fröken Staël von Holsteins d:o.	Att understödja Halmstads barnhem i dess uppgift att vårda och uppfostra minderåriga, fattiga barn.	Staël von Holstein, fröken.	1893 ⁷ / ₄	—	—	2,000	—	D:o d:o.
Fröken H. von Wachenfeldts d:o.		Hedvig von Wachenfeldt, fröken.	1895 ⁹ / ₁	—	—	5,000	—	D:o d:o.
C. G. Falcks d:o.		Carl Gustaf Falck, handlande.	1893 ¹⁹ / ₁	—	—	2,000	—	D:o d:o.
Ljungbergska stiftelsen.	Att, när kapitalet stigit till det belopp, som erfordras, användas till ett barnhem.	B. C. Ljungberg, enkefru.	1882 ²¹ / ₁₂	3	500	215,600	22,200	En styrelse af 3 personer.
Björnmarkska fonden.	² / ₅ af årsräntan användas till inköp af kläder och böcker till fattiga lärjungar vid skolorna och ² / ₅ till en arbetaresångförening i staden.	A. von Björnmark, drätselkamrerare.	1866 ¹⁹ / ₁₂	—	225	5,000	—	Drätselkammaren.

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

Wallmarkska stiftelsen.	Räntan användes för att i Halmstad bilda och uppehålla en praktisk hushållsskola för uppväxande flickor.	C. A. Wallmark, handlande.	1886 ¹⁷ / ₂	2	900	20,000	—	Drätselkammaren.
Lauterbackska fonden.	Att med räntan årligen understödja 2 fattiga, välartade ynglingar, intagne i stadens lärdomskola.	Anton Lauterback, kammarrättsråd.	1828 ²⁴ / ₁	2	45	750	—	Kyrkoherden och läroverkets lärare.
Barfothska d:o.	Att med ¹ / ₃ af räntan årligen understödja 2 eller 3 fattige och sedige lärjungar vid läroverket och att med ² / ₃ af berörda ränta understödja 1 studerande vid universitetet.	C. Barfoth, tullkontrollör.	1839 ² / ₉	3	169	3,750	—	Läroverkskollegiet.
Renströmska d:o.	Att med räntan årligen understödja 2 medellösa lärjungar vid läroverket.	J. H. Renström, handlande.	1851 ² / ₅	2	338	7,500	—	D:o.
Tollska fonden och Tollska biblioteket.	Att med den årliga räntan dels understödja lärjungar vid läroverket och 1 studerande vid universitetet, dels ock underhålla biblioteket.	Florus Toll, öfverstelöjtnant, o. h. fru Annette Toll.	1855 ²⁹ / ₁₁ 1858 ⁹ / ₁₀	6	291	13,000	—	D:o.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1895	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
Konsul G. N. Hammars pensionsfond.	Understöd genom fördelning af räntan å 2,000 kr. till 2 ynglingar, som åtnjuta undervisning i handels- eller sjömansyrket; å 1,000 kr. till 1 flicka, som skall genomgå undervisningsanstalt för lärarinnor; å 1,000 kr. till 1 flicka, som skall taga undervisning i hushållsskola; och å 2,000 kr. till 6 fattiga och välfredade tjenstehjon.	Katarina Wessberg, mamsell.	1880 ²³ / ₄	6	90	7,952	—	Drätselkammaren.	
Rhedinska fonden.	Att med årsräntan understödja 1 lärjunge vid läroverket.	Mamsell Rhedin.	—	1	8	150	—	Läroverkskollegiet.	14)
Hallbäckska d:o.	Att med årsräntan understödja fattige, inom stadsförsamlingen födde lärjungar vid läroverket.	J. H. Hallbäck, urfabrikör.	1860 ²³ / ₁₀	5	50	1,000	—	D:o.	
Fjerde-novemberfonden.	Att med årsräntan understödja behöfvande lärjungar vid d:o.	Fonden bildad genom enskildes bidrag.	1864 ⁴ / ₁₁	11	50	1,000	—	D:o.	
Carl Hammars fond.	Att med årsräntan understödja 1, 2 eller 3 medellöse lärjungar i läroverkets 6:te eller 7:de klass.	Carl Hammar, godsegare.	1870 ⁷ / ₆	2	250	5,000	—	D:o.	
Bengta Nilsdotters d:o.	Att med årsräntan understödja fattige studerande vid läroverket, helst från någon närgränsande landsförsamling, och sådana, som ämna gå prestvägen.	Bengta Nilsdotter, bondhustru.	1868 ¹³ / ₈	1	40	800	—	D:o.	
Prosten Mellqvists d:o.	Att med årsräntan understödja någon, helst inom Halmstads pastorat född, behöfvande lärjunge vid läroverket.	L. N. Mellqvist, prost och kyrkoherde.	1880 ¹⁰ / ₁₂	1	100	2,000	—	D:o.	
von Möllerska fonden.	Att med årsräntan understödja 1 å 2 skolunglingar i läroverkets 6:te eller 7:de klass.	P. von Möller, ryttmästare, godsegare.	1866 ¹⁵ / ₁₃	2	180	4,000	—	D:o.	
Gernandtska d:o.	Att utdela premier till lärjungar vid läroverket.	C. E. Gernandt, boktryckare.	1881 ²⁵ / ₄	5	100	—	—	Drätselkammaren.	
G. M. Lidbäcks fond.	Att med årsräntan understödja 1 eller 2 behöfvande lärjungar vid läroverket, helst födde inom Halmstads pastorat.	G. M. Lidbäck, f. d. handlande.	1881 ²⁷ / ₇	1	60	1,000	—	Läroverkskollegiet.	
Stipendium för klassiska språken.	Att årligen uppmuntra 1 eller 2 lärjungar i läroverkets 7:de klass i de klassiska språkens studium.	C. Fehrman, kontraktsprost.	1889 ⁵ / ₈	2	250	5,000	—	D:o.	
Wallmarkska fonden.	Att årligen understödja 1 behöfvande lärjunge vid läroverket.	C. A. Wallmark, handlande.	1886 ¹⁷ / ₂	1	250	5,000	—	D:o.	
Magnus Hammars fond.	Att efter stiftarens och hans tjenarinns död med räntan understödja 2 lärjungar vid läroverket.	G. A. Hammar, landtbrukare.	1890 ²² / ₅	—	—	2,000	—	D:o.	
Barkmanska fonden.	Att med premie årligen uppmuntra 1 ålitig lärjunge vid läroverket.	Aug. Barkman, handlande.	1888 ²⁸ / ₈	1	50	1,000	—	D:o.	
Göranssonska d:o.	Att tillgodokomma den klassiska språkundervisningens främjande medelst ändamålsenlig åskådningsmateriel.	Z. Göransson, rektor, och N. A. Forsberg, lektor.	1878 ⁹ / ₈	—	—	649	—	D:o.	
Halmstads sparbanks donationsfond.	Att inrätta en yrkes- och slöjdskola i Halmstad.	Halmstads sparbank.	1892 ¹⁹ / ₁₂	—	—	33,088	—	Drätselkammaren.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Tolls donationsfond.	Anskaffande och underhåll vid sjukvårdsinrättning i Halmstad af 1 frisäng för sjuklingar från Halmstads stad och frisängar för obotligt sjuka.	Annette Toll, enkefrn.	1858 ⁹ / ₁₀	1	106	4,000	—	Lasarettadirektionen.	
J. P. Dillbergs d:o.	D:o	Angifves af fondens namn.	1872 ³ / ₁₀	4	300	5,000	—	D:o.	
Kristina Petterssons d:o.	Frisängar vid d:o.	D:o.	1877 ²⁴ / ₄	—	—	800	—	D:o.	
Kristina Bengtssons d:o.	D:o vid d:o.	D:o.	1872 ⁵ / ₆	—	—	4,544	—	D:o.	
J. H. Renströms d:o.	D:o vid d:o, i första rummet för medellösa inom Halmstads församling och, när sängarne äro lediga, för hvar och en annan medellös.	D:o.	1851 ⁹ / ₆	1	450	7,500	—	D:o.	
A. J. von Björnmarks d:o.	D:o vid d:o för obotligt sjuka.	D:o.	1866 ¹⁶ / ₁₂	5	553	10,000	—	D:o.	
Stadens societetsällskaps d:o.	D:o vid d:o åt sådana medellösa sjuka, hvilkas sjukvård vederbörande kommun icke kan anses skyldig bekosta.	D:o.	1880 ²⁵ / ₃	1	56	1,600	—	D:o.	
Fröknarna Hedvig och Charlotta von Wachenfeldts d:o.	D:o vid d:o för i fattiga omständigheter varande sjuka.	D:o.	1880 ²⁸ / ₁₂	3	191	5,000	—	D:o.	
Gustaf Pripps d:o.	D:o	D:o.	1882 ²⁰ / ₁₂	1	54	2,000	—	D:o.	
Halmstads kallvattenkurinrättnings understödsfond.	Att använda räntan för fribad åt fattiga behöfvande badbesökande.	Styrelsen vid Halmstads kallvattenkurinrättnings nya aktiebolag.	1873 ²⁰ / ₁	—	60	1,306	—	Drätselkammaren.	

e) Sjuk- och begravningskassar.

Hudramannaföreningen nr 1.	Att bistå hvarandra vid sjukdoms- och dödsfall samt med utlåning.	— —	1875 ²⁰ / ₈	21	1,226	—	—	En styrelse af 10 personer.	18)
Halmstads arbetares sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Arbetare inom Halmstad.	1870 ¹⁵ / ₅	42	1,792	1,042	—	D:o af 8 d:o.	18)
Halmstads handverksidkares pensions-, sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o äfvensom att lemna pension.	Halmstads handverksidkare.	1865 ¹⁰ / ₂	2	70	7,774	—	D:o af 7 d:o.	17)
Slottsmöllans fabriksarbetares sjuk- och begravningskassa.	Att vid inträffande sjukdoms- eller dödsfall understödja fabriksens arbetare.	Slottsmöllans fabriksarbetare.	1867 ¹⁵ / ₀	265	8,287	54,403	—	D:o af 5 d:o.	18)
Familjförbundet.	Att bereda ledamöterna dels penningelån, dels sjuk- och begravningshjälp.	Smärre yrkesidkare.	1876 ² / ₄	19	748	614	—	D:o af 7 d:o.	18)
V—n (Vänskapen) inom nationalgoodtemplarorden i Halmstad.	Att bereda delegarne sjuk- och begravningshjälp.	Gust. Åhlund, målaremästare.	1883 ²⁸ / ₂	17	793	987	—	D:o af 6 d:o.	19)
Sällskapet »H. H.»	D:o d:o.	A. v. Johnstone med flere.	1887 ¹⁵ / ₇	8	953	2,547	—	D:o af 9 d:o.	20)
Föreningen »Framtidshoppet».	D:o d:o.	— —	1887 ¹⁷ / ₁₁	17	306	422	—	D:o af 3 d:o.	21)
»W. G. T. O.»	D:o d:o.	J. W. Lindholm, faktor.	1883	20	762	130	—	D:o af 3 d:o.	22)
Arbetarens väl.	D:o d:o.	Gust. Nilsson, arbetsförman.	1885 ¹⁹ / ₀	17	447	2,227	—	D:o af 9 d:o.	22)
Halmstads stenhuggeriaktiebolags arbetares sjuk- och begravningskassa.	Att bereda arbetarne sjuk- och begravningshjälp.	Halmstads stenhuggeriaktiebolag.	1877 ¹ / ₂	229	3,524	—	—	—	23)
Halmstads gjuteriaktiebolags sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Halmstads gjuteriaktiebolag.	1877 ⁵ / ₆	73	852	1,241	—	D:o af 4 d:o.	24)
Logen »Orions» d:o.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjälp.	C. O. R. Andersson, snickare.	1894 ³ / ₁₂	11	215	158	—	D:o af 3 d:o.	25)
Verldsgoodtemplarorden.	Befrämjande af absolut nykterhet samt beredande af sjuk- och begravningshjälp.	J. Gummesson, handlande, från Helsingborg.	1882 ¹² / ₁₀	—	—	500	—	—	—

f) Pensionsfonder.

Gottfrid Nymans donation.	Att understödja lärarinnornas vid högre flickskolor pensionering.	Gottfrid Nyman, grosshandlare.	1883 ¹⁰ / ₁	4	100	2,225	—	Läroverkets styrelse.	—
Hallbäckska stiftelsen.	Att bereda understöd åt testators behöfvande släktingar.	C. P. A. Hallbäck, protokollsekreterare.	1858 ¹⁰ / ₄	29	5,850	138,330	—	Pastor, borgmästaren samt en af testators släktingar.	—
Tollska pensionsfonden.	Att bereda årliga pensioner och understöd åt behöfvande fruntimmer, hvilka ej åtnjuta fattigunderstöd.	Annette Toll, f. Westberg, öfverstelöjtnantska.	1858 ⁹ / ₁₀	40	3,140	70,752	—	2 af Konungens Befallningshafvande i länet utsedde förvaltningsmän.	—
S. Hagmans donation.	Att understödja 1 eller 2 behöfvande personer för lifstiden.	S. Hagman, rådman.	1880 ¹ / ₀	2	45	1,000	—	Drätselkammaren.	—
Enkefru Jeanna Stockenbergs pensionsfond.	Att bereda årliga understöd åt 1 eller 2 behöfvande personer ur ståndspersonsklassen.	Jeanna Stockenberg, f. Ratzy, enkefru.	1860 ¹⁰ / ₂	1	50	1,000	—	Magistraten.	—
Renströms och Hallbäck pensionsinrättning.	Att bereda pensioner till gammalt tjenstefolk, drängar och pigor inom staden och sådana, som tjenat länge och troget.	J. H. Renström, J. H. Hallbäck.	1851 ³ / ₅	40	730	13,250	—	En direktion af 5 personer, valda af stadsfullmäktige.	—
Kammarärrådet Ferdinand Stockenbergs legat.	Att användas till pensioner åt personer, som innehåft embete eller tjenst inom eller vid Halmstads magistrat eller rådstufvurätt eller tillhört stadens poliskår.	Th. Stockenberg, borgmästare.	1860 ¹⁰ / ₅	3	400	10,489	—	Drätselkammaren.	—
S. Hagmans pensionsfond.	Att lemna understöd åt någon fattig embets- eller tjenstemans eller handelsidkares enka af s. k. pauvres honneux för lifstiden.	Sven Hagman, rådman.	1880 ¹ / ₀	1	125	2,500	—	Magistraten.	—
Anna Staël von Holsteins fond.	Att bereda understöd åt 2 behöfvande fruntimmer af ståndspersonsklassen.	Anna Staël von Holstein, fröken.	1886 ⁶ / ₂	2	200	4,000	—	D:o.	—
Halmstads poliskårs pensionskassa.	Att af årsruntan, vid förefallande behof, bereda understöd åt en välförtjent f. d. polisman.	Stadsfullmäktige och magistraten.	1887 ¹⁴ / ₇	—	—	3,415	—	Drätselkammaren.	—
Summa			—	—	1,429	44,980	927,149	40,800	—

C. I Varbergs stad.

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning. ²⁶⁾

Peder Severensens stipendiefond.	Att utdelas till fattige skolynglingar.	Peder Severensens, fästnings-skrifvare.	1619 ¹⁰ / ₃	—	97	27)	—	Kungl. Medicinalstyrelsen.	27)
Helgonskyldersättning till lägre läroverket.	D:o d:o.	Konung Karl XI och konung Fredrik II i Danmark.	1697 ²⁴ / ₈	—	345	—	—	—	—
Göran Hanssons stipendiefond.	Att i penningar eller kläder utdelas till fattige lärjungar vid skolan.	Göran Hansson, handlande.	1655 ²⁴ / ₈	—	8	28)	—	—	28)
Rektor Grimbergs d:o.	Att utbetalas hälften till rektor och hälften till lärjungarne vid Varbergs skola.	Anna Christina Grimberg, rektorsenka.	1744 ² / ₅	—	4	29)	—	—	29)

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
<i>e) Sjuk- och begravningskassor.</i>									
Varbergs sjuk- och begravningskassa.	Att meddela delegare sjukhjälp med 6 kronor i veckan under högst 8 veckor om året och begravningshjälp med 25 kronor.	Flera medlemmar.	1870 mars	23	601	3,600	—	En styrelse af 5 personer.	30)
		Summa	—	23	1,055	3,600	—		
D. I Laholms stad.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Holmströmska stipendiefonden.	Understöd åt behöfvande personer inom Laholms stad.	J. P. Holmström, urmakare.	1856 10/12	13	392	7,682	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
B. Anderssons donationsfond.	D:o d:o.	B. Andersson, handlande.	1862 27/3	4	108	2,000	—	D:o.	
Johan Franzéns d:o.	Understöd åt 2 kvinnor bland pauvres-honteuxklassen.	Johan Franzén, prost.	1864 11/3	2	23	466	—	Drätselkammaren.	
Wessbergiska donationsfonden.	Understöd åt ogifta kvinnor.	Carolina och Anna Wessberg.	1880 17/3	2	75	1,500	—	D:o.	
Fabrikör J. A. Thelins sterbhusdelegares donation.	Understöd åt fattiga, som ej åtnjuta full fattigförsörjning.	J. A. Thelins sterbhusdelegare.	1883 1/3	4	100	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Botilda Melanders d:o.	Understöd åt 5 å 6 behöfvande kvinnor, som ej åtnjuta fattigvård.	Botilda Melander.	1883 27/8	6	100	2,000	—	D:o.	
Mamsell Charlotta Kallenbergs donationsfond.	Understöd åt fattiga, för hederlig vandel kända personer, som ej åtnjuta fattigunderstöd.	Charlotta Kallenberg.	1887 9/9	6	120	2,400	—	D:o.	
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
J. Melanders fond.	Utdelning åt fattiga skolbarn.	J. Melander, handlande.	1871 23/9	—	12	300	—	Drätselkammaren.	
von Björnmarkska fonden.	Utdelning vid jultiden åt lärjungar vid stadens skolor.	J. A. von Björnmark, drätselkamrer.	1866 16/12	28	155	3,000	—	D:o.	
<i>d) Stiftelser för sjukvård.</i>									
Carna Hedlunds fond.	Sjukvård till fattiga sjuka.	Carna Hedlund, barnmorska.	1894 14/5	—	—	1,000	—	Drätselkammaren.	31)
		Summa	—	65	1,085	22,348	—		
E. I Falkenbergs stad.									
<i>e) Sjuk- och begravningskassor.</i>									
Familjeföreningen.	Att till föreningens medlemmar lemna sjuk- och begravningshjälp.	Lotsåldermannen C. Ekman med flere.	1876 21/8	19	922	7,528	—	En styrelse af 7 medlemmar.	32)
Nykterhetsföreningen Seger.	D:o d:o.	—	1882 19/1	3	20	1,182	—	D:o af 5 d:o.	33)
Arbetareföreningen.	D:o d:o.	Trädgårdsmästaren M. A. Holmberg m. fl.	1885 26/4	16	574	4,463	—	D:o af 7 d:o.	33)
Goodtemplarnes sjukhjulsförening.	D:o d:o.	Sadelmakaren F. Gahm.	1894 24/4	5	94	340	—	Föreningens styrelse.	34)
		Summa	—	43	1,610	13,513	—		

F. I Kungsbacka stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Herrmanska fattigförsörjningsfonden.	Understöd åt stadens fattiga.	Mamsell J. E. Herrman.	1834 ¹⁷ / ₁₁	2	5	1,000	—	Fattigvårdstyrelsen.
G. Menns donation.	Understöd åt 2 fattiga fruntimmer.	Postmästaren G. Menn.	1871 ¹³ / ₇	2	150	3,000	—	D:o.
Herrmanska julgälfvefonden.	Julgälfvor till stadens fattiga.	Mamsell J. E. Herrman.	1834 ¹⁷ / ₁₁	5	28	560	—	D:o.
Fru Göthes gålfvefond.	D:o d:o.	Enkefru C. L. Göthe.	1854 ²⁷ / ₇	3	8	150	—	D:o.
Fru Kallbergs d:o.	Understöd åt fattiga barnafödorskör.	Barnmorskan M. Kallberg.	1874 ⁴ / ₈	3	20	400	—	D:o.

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Törnebohmska donationen.	Understöd åt stadens fattiga barn.	Assessor Erik Törnebohm.	1831 ¹⁶ / ₁₀	2	150	—	—	Nödhjelpskassans i Stockholm direktion.
Herrmanska beklädnadsfonden.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Mamsell J. E. Herrman.	1834 ¹⁷ / ₁₁	20	100	2,213	—	Kyrkorådet.
Börje Martin Larssons donation.	Beklädnad åt fattiga barn, som erhålla undervisning i skolan.	Paulina Themina Larsson.	1895 ¹⁸ / ₁₀	—	—	504	—	Fruntimmerssyföreningen.
Premiefonden.	Premier åt barn i folk- och småskolan.	Stadsfullmäktige.	1876 ⁷ / ₃	32	32	800	—	Skolrådet.
1877 års skolfond.	Skolväsendets befrämjande.	A. M. Byrman, C. A. Svahn med flere.	1877 ¹⁵ / ₁	—	111	3,251	—	D:o.
Jeanssonska gålfvan.	Löneförbättring åt läraren i Kungsbacka skola.	Handlanden J. Jeansson.	1829 ¹⁶ / ₄	1	60	1,500	—	D:o.

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

G. Menns donation.	Understöd åt en i Kungsbacka född yngling, som genomgått Kungsbacka skola och idkar tekniska studier.	Postmästaren G. Menn.	1871 ¹³ / ₇	—	—	4,758	—	Fattigvårdstyrelsen.
			Summa	—	70	709	18,136	—

A n m ä r k n i n g a r .

¹⁾ Under namnet »Dahlbergiska donationen» äro af domkapitlet sammanslagna de Rasmussenska, Burensköldska och Dahlbergiska donationerna. — ²⁾ En donationsgifvarinnans syster uppbär under sin lifstid 150 kr. årligen. Efter hennes död delas räntan mellan 4 qvinnor. — ³⁾ För den af Göteborgs domkapitel förvaltade Wadströmska fonden för fattiga skolbarn i Veddige socken redogöres i Göteborgs och Bohus läns femårsberättelse. — ⁴⁾ Stiftelsen har ingen fond, utan utgifterna bestridas af frivilliga bidrag. — ⁵⁾ Senare stiftelseurkunder äro daterade: 1 december 1867, 16 september 1875 och 1 april 1876. — ⁶⁾ För räntan, som för närvarande utgör 5 %, inköpas hvartannat år kläder åt fattiga skolbarn. — ⁷⁾ Utdelning af 15 kr. i Renneslöf och 25 kr. i Ysby. — ⁸⁾ Delegationsgiffter år 1895: 862 kr. 37 öre. Sjukhjelpen utgår med 1 kr. per dag under högst 84 dagar per år; begravningshjelpen utgör 100 kr. — ⁹⁾ Delegationsgiffter år 1895: 191 kr. 14 öre. — ¹⁰⁾ D:o 6,024 kr. 68 öre. — ¹¹⁾ 25 kr. utdelas årligen till hvardera af Knäreds och Ödmåls socknar. Understöden utgå af afkastningen af de s. k. Montanska godsens, 23 ¹/₂ % oförmedlade eller 14 ⁵/₁₂ förmedlade

mantal. — ¹²⁾ Då ej synnerligt behof finnes för utdelning, skall räntan tilläggas kapitalet. — ¹³⁾ Utdelning får ej ske, förrän fonden uppgår till 1,500 eller 2,000 kr. — ¹⁴⁾ Stiftelseurkund finnes ej. — ¹⁵⁾ Delegationsgiffter år 1895: 1,100 kr. — ¹⁶⁾ D:o 2,045 kr. — ¹⁷⁾ D:o 206 kr. — ¹⁸⁾ D:o 4,765 kr. 50 öre. — ¹⁹⁾ D:o 1,358 kr. 43 öre. — ²⁰⁾ D:o 1,272 kr. 52 öre. — ²¹⁾ D:o 992 kr. 71 öre. — ²²⁾ D:o 987 kr. 34 öre. — ²³⁾ D:o 4,334 kr. 50 öre. — ²⁴⁾ D:o 564 kr. 50 öre. — ²⁵⁾ D:o 289 kr. 50 öre. — ²⁶⁾ För den af Göteborgs domkapitel förvaltade Wadströmska donationen till Varbergs läroverk redogöres i Göteborgs och Bohus läns femårsberättelse. — ²⁷⁾ Stiftelsens tillgångar bestå i markegångsvärdet ä 12 tunnor spanmål, ¹/₃ råg, ¹/₃ hafre, ¹/₃ korn. — ²⁸⁾ Fondens tillgång består deri, att af en jord, tillhörande landeriet Äkregården på stadens område, årligen betalas 7 kr. 50 öre till läroverket. — ²⁹⁾ Beloppet utgår af en stadsjord, tillhörig enskild person. — ³⁰⁾ Delegationsgiffter år 1895: 165 kr. 5 öre. — ³¹⁾ Utdelning har ännu ej egt rum. — ³²⁾ Delegationsgiffter år 1895: 1,545 kr. — ³³⁾ D:o 699 kr. — ³⁴⁾ D:o 339 kr. 54 öre.

